

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย: Fruit Nude

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย: Fruit Nude

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย: Fruit Nude

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

ศิรินภา เกษมวัฒนา. (2556). *การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย: Fruit Nude*.
ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (ทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์,
รองศาสตราจารย์ จิตรพี ชวาลาวัณย์.

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้ เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิง
อุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายเชิง
อุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือก
วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และมีกรอบแนวคิดของการออกแบบและพัฒนา ประกอบด้วย
กระบวนการออกแบบและพัฒนาที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ เริ่มจากขั้นตอนแรก เป็นการศึกษาเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลของสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ และเทคนิคการ
ถ่ายภาพ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการออกแบบทดลองถ่ายภาพลักษณะของผลไม้เพื่อเปรียบเทียบกับสตรีเพศ
ใน 3 ส่วน คือ แผ่นหลัง/บั้นท้าย หน้าอก และอวัยวะเพศ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินความพึงพอใจ
ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้
ขั้นตอนที่ 4 เป็นการสร้างผลงานจริงโดยการปรับปรุงจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 จากนั้นนำผลงานออก
จัดแสดง และขั้นตอนที่ 5 เป็นการประเมินผลภาพถ่ายอีกครั้งโดยผู้เข้าชมงาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การอุปมาอุปไมยระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของ
ผลไม้ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่าย โดยมีโครงสร้างของภาพถ่ายตามแนวคิดทัศนศิลป์
ที่อุปมาอุปไมยระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ได้ ด้วยการใช้เทคนิคถ่ายภาพขาวดำ
และสามารถที่จะสื่อความหมายได้ ผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนารูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะใน
ศาสตร์ของทัศนศิลป์ได้อีกรูปแบบหนึ่ง ตามหลักการทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะสมัยใหม่
ที่ตรงตามยุคตามสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้อีกทาง
หนึ่งด้วย

STUDY FOR INVENTED ANALOGY PHOTOGRAPHY: FRUIT NUDE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Visual Art: Modern Art
at Srinakharinwirot University

April 2013

Sirinapha Kasemwatana. (2013). *Study For Invented Analogy Photography: Fruit Nude*.
Master Thesis, M.F.A. (Visual Art: Modern Art). Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Somsak Shawalawan,
Assoc. Prof. Jitrapee Shawalawan

In this study. The research is intended to investigate the following approach to create figurative imagery. The body of a woman on the appearance of the fruit. The creation of figurative imagery. The body of a woman on the appearance of the fruit. The use of quantitative research methods. Researchers selected a random sample of a specified method. The framework consists of the design and development process, design and development of the five phases starting from scratch. The documents and related research. To gather information on the nature of female sexual physiology of fruit. And imaging techniques step 2, the design was a feature of the fruit compared with women in three parts: the back / buttocks, breasts and genital stages 3 to assess the satisfaction of Experts on the photo. metaphorical Between women's physiological characteristics of the wood step 4 is actually produced by the update of the information in step 3, and then to work out on display. And step 5 is not provided by the visitors.

The results of this study show that. The analogy between the physiology of female sexual characteristics of the fruit. Can be transmitted through art. The structure provided by the visual arts. The analogy between the physiology of female sexual characteristics of the fruit. By using black and white photography. And can be meaningful. The results of this research to develop a model for the creation of works of art in the visual arts is another. Principles of aesthetics. Which can be considered as art. That meets the modern era meet current events. And to create new knowledge. With the other hand.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความกรุณาและช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่ง ของ รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ชวลาวัณย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำตั้งแต่เริ่มพัฒนาโครงการวิจัย และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และเอาใจใส่ตลอดระยะเวลา การทำปริญญานิพนธ์จนงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์และอาจารย์ถนอม ชากักดี กรรมการ ควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ เสนอแนะ และตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณ อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่กรุณาตลอดเวลาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า พร้อมทั้งกรุณาให้คำแนะนำข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้เป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยที่ได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ถนอม ชากักดี ,รองศาสตราจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา ,อาจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์ และอาจารย์เกษม เพ็ญภินันท์ อาจารย์ผู้อบรมสั่งสอนและเปิดโลกทัศน์ที่แปลกใหม่ สร้าง ประสบการณ์ที่ดีเพิ่มเติมความรู้ที่ไม่มีแต่ในห้องเรียน

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสำราญ-คุณแม่ดวงใจ เกษมวัฒนา สำหรับกำลังใจกำลังทรัพย์ และการสนับสนุนในทุกๆด้านอย่างดีเสมอมา ขอขอบคุณหนึ่งในแรงบันดาลใจ นางสาวอรพรรณ หันสังข์ และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ศิริภา เกษมวัฒนา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารเกี่ยวกับ Nude.....	8
ที่มาของศิลปะ Nude.....	8
คำจำกัดความคำว่า Fruit Nude.....	12
คำจำกัดความของ Metaphor(อุปมาอุปไมย).....	12
ทฤษฎีการรับรู้.....	12
ส่วนของสรีระที่นำมาใช้ในผลงาน Fruit Nude.....	14
เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบงานทางศิลปะเรื่อง Fruit Nude.....	15
ที่มาของศิลปะภาพถ่าย.....	15
องค์ประกอบทางศิลปะภาพถ่าย.....	18
การจัดแสงในงานศิลปะภาพถ่าย.....	22
เอกสารเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ.....	29
การประเมินผลงานศิลปะภาพถ่าย.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
การดำเนินการถ่ายภาพ.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัย.....	47
ผลการสร้างสรรค์งานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย.....	55
5 การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	77
ภาคผนวก ก.....	78
ภาคผนวก ข.....	82
ภาคผนวก ค.....	87
ภาคผนวก ง.....	95
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างแบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อแสดงผลงานภาพถ่าย เชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้.....	41
2 ตัวอย่างแบบประเมินผลผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้.....	43
3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ.....	60
4 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เข้าชมงาน.....	63
6 ผลการประเมินภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศ กับลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน Fruit Nude 1 - 5.....	66
7 ผลการประเมินภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศ กับลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน Fruit Nude 6 - 9.....	68

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 Sleeping Venus by Giorgione.....	9
3 Le Concert Champetre by Giorgione.....	9
4 ผลงานของ May Ray.....	10
5 ผลงานของ May Ray.....	10
6 ผลงานของ David Hamilton.....	11
7 ผลงานของ Raiph Gibson.....	11
8 ผลงานของ Raiph Gibson.....	11
9 โยเซฟ เนียซ (Joseph Niecpe).....	17
10 ภาพถ่ายภาพแรกของโลก.....	17
11 ไฟหลัก.....	24
12 ไฟเสริม.....	24
13 ไฟแยก.....	25
14 ไฟฉาก.....	25
15 ตัวอย่างการจัดแสงไฟ.....	28
16 CIPP Model.....	34
17 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	46
18 Fruit Nude 1.....	55
19 Fruit Nude 2.....	56
20 Fruit Nude 3.....	56
21 Fruit Nude 4.....	57
22 Fruit Nude 5.....	57
23 Fruit Nude 6.....	58
24 Fruit Nude 7.....	58
25 Fruit Nude 8.....	59
26 Fruit Nude 9.....	59
27 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่าย.....	61
28 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่าย จากผู้เข้าชมงาน.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความงามที่แท้จริงตามธรรมชาติเป็นสุนทรียศาสตร์รอบตัวที่มนุษย์พึงรับรู้และสัมผัสได้ถึงแม้การตีค่าความงามจะแตกต่างกันไปตามปัจจัยและคุณสมบัติเฉพาะที่หลากหลายแตกต่างกัน แต่ความงามแห่งสตรีกลับเป็นความงามที่ยอมรับกันอย่างสากลและเปิดกว้างทางความคิดมากขึ้น (<http://www.geocities.com>) ปฏิเสธไม่ได้ว่าความงามกับผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งคู่กัน ภาพแนว Nude เป็นศิลปะอีกแนวหนึ่ง que แสดงถึงความงามของสตรีเป็นหลัก มีมาตั้งแต่สมัยโบราณมีความหมายว่าภาพเปลือยไม่สวมเสื้อผ้า ในสมัยโบราณจะเป็นภาพเขียนศิลปะป็นสมัยโบราณนิยมวาดภาพ Nude เสียส่วนมาก โดยวาดเป็นลักษณะของเทพเจ้าต่างๆ ต่อมาก็เริ่มมีการวาดคนมากขึ้นมีการแสดงออกทางอารมณ์ในแบบที่หลากหลายมากขึ้นและเริ่มมีความเป็นอีโรติก (Erotic) เข้ามาในงานไม่ได้เจาะจงเป็นรูปเทพเจ้าเพียงอย่างเดียว เดียวหลังจากนั้นเมื่อภาพถ่ายเกิดขึ้นผู้คนเริ่มให้ความสนใจ เพราะเป็นศิลปะแขนงใหม่ขึ้นที่ สามารถ ถ่ายทอดอารมณ์ของศิลปิน ได้ดีและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาเริ่มมีการคิดค้นเทคนิคต่างๆ ที่ใช้กับการถ่ายภาพ ภาพถ่ายจึงกลายเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันมาก ศิลปินที่มีชื่อเสียงในงาน Nude เช่น Giorgione ,May Ray ,David Hamilton ,Joyce Tenneson ,Raiph Gibson เป็นต้น

Nude เมื่อกล่าวขึ้นมาก็ทำให้ผู้ฟังจินตนาการไปได้ต่างๆ นานาในความหมายของงานประเภทนี้นั้นมีความหมายหลากหลายไม่ได้เป็นสิ่งลามกอนาจารตามที่หลายๆ คนเข้าใจ ภาพ Nude ได้แบ่งลักษณะของภาพเป็นสองแบบใหญ่ๆ คือ Fine Art Nude และ Erotic and Pornography Nude ซึ่งมีความหมายดังนี้ Fine Art Nude คือ ภาพเปลือยที่มีลักษณะของการสร้างสรรค์ภาพ มีแนวความคิดออกมาอย่างมีศิลปะ อาจมีการนำเทคนิคต่างๆ เข้ามาใช้ในงานภาพถ่ายหรือผลงานอื่นๆ ด้วยก็ได้ Erotic and Pornography Nude คือ ภาพเปลือยที่แสดงออกมาในลักษณะลามกอนาจารไม่เน้นความงามทางศิลปะที่มาจากแนวความคิด แต่จะเน้นไปทางกามารมณ์เพื่อสื่อทางการค้า หรือเป็นสื่ออนาจารเท่านั้นไม่มีนัยยะใดทางศิลปะแฝงอยู่

งานในรูปแบบ Fine Art Nude ในปัจจุบันไม่ได้เพียงแต่นำเสนอแค่สตรีหรือความงามของแสงเงาเพียงอย่างเดียวเหมือนสมัยแรกๆ แต่มักสร้างสรรค์โดยมีการแฝงนัยยะหรือสัญลักษณ์สื่อแทนสิ่งที่จะพูด เช่น ดอกไม้ ใบไม้ ต้นไม้ และฟอรั่มของวัตถุต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ในผลงานภาพถ่ายของ Nobuyoshi Araki มีการนำดอกไม้มาเป็นนัยยะสื่อเรื่องเพศ เป็นต้น ทำให้งานประเภทนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นข้าพเจ้าจึงต้องการต่อยอดและสร้างผลงานศิลปะภาพถ่ายแนว Nude Art ตามแนวความคิดที่ได้วางไว้โดยนำเอา Metaphor หรือ การอุปมาอุปไมยมาใช้ในงานศิลปะ

อุปมาอุปไมย หรือ Metaphor จัดว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีประโยชน์มากโดยการอุปมาอุปไมย หรือ Metaphor นี้จะช่วยให้ความคิดที่ไร้รูปร่างดูเป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้กลายเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ง่ายขึ้น มนุษย์เรามีการอุปมาอุปไมยกันมายาวนานและเป็นเรื่องปกติสามัญอยู่แล้วทำให้การทำความเข้าใจและการใช้ Metaphor ในงานศิลปะไม่ใช่เรื่องเข้าใจยากแต่อย่างใด มนุษย์เรานี้ทำงานด้วยระบบรูปภาพเป็นหลักถ้าเราพูดคำว่า “นก” สมองของเราจะสร้างภาพของ “นก” ขึ้นมาในทันทีจะเป็นนกอะไรอย่างไรรู้แล้วแต่ข้อมูลพื้นฐานในจิตใต้สำนึกของแต่ละคน แต่ที่แน่ๆ ก็คือภาพนกจะผุดขึ้นมาในหัวของเราทันทีไม่ใช่ตัวอักษร “น” และ “ก” (<http://talk.to/camera> • <http://www.bangkokpost.com>)

ด้วยเหตุนี้เองอะไรก็ตามที่สื่อเป็นไปเป็นรูปภาพได้ง่ายสมองของเราจึงสามารถจดจำหรือตอบสมองได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเข้าใจถึงสิ่งนั้นได้ง่ายกว่าคำพูดหรือตัวอักษรที่สื่อไปในลักษณะนามธรรม ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราพูดถึง “ความสวยงาม” สมองของเราจะต้องตีความว่า “ความสวยงาม” นั้นเป็นอย่างไรอาจจะได้ภาพที่ชัดเจนหรือคลุมเครือก็เป็นได้ทั้งนั้น กล่าวคือนิยามหรือภาพในสมองของคำว่าสวยงามของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน ในขณะที่ถ้าเราพูดว่า “ดวงจันทร์” ทุกคนจะสามารถมีภาพดวงจันทร์ขึ้นมาในหัวได้ทันที ดังนั้นถ้าเราต้องการพูดถึงอะไรที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ อย่างเช่น “ความสวยงาม” เราก็ใช้คำอุปมาอุปไมย หรือ Metaphor มาช่วยทำให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ง่าย เช่น “ผิวเธอช่างสวยงามผุดผ่องราวกับแสงจันทร์” สมองก็จะสามารถเข้าถึงถ้อยคำเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น

ศิลปะเป็นของคู่กับจินตนาการ ประหนึ่งพื้นที่ระบายอารมณ์ ภาพวาดลวงตา เป็นงานศิลปะอัน ซับซ้อนซ่อนหลายภาพไว้ในงานชิ้นเดียว ทดสอบความสามารถในการเฉลียวของคน เป็นอาร์ตที่มีประโยชน์ในการศึกษาของมนุษย์ เรื่องการรับรู้ทางด้านรูปทรง สี และความลึกของวัตถุ หลายภาพในที่นี้ดูไม่ยาก สิ่งที่ลวงสายตาในแต่ละภาพเกือบทั้งหมดเป็นใบหน้ามนุษย์ บางภาพเด่นสะดุดตา แต่บางภาพก็ไม่ง่ายหากวัดกันในเวลาไม่กี่วินาที

ศิลปะภาพถ่ายถือกำเนิดในทวีปยุโรป เช่นเดียวกับศิลปะแขนงอื่น ๆ และนับตั้งแต่เริ่มวิวัฒนาการก็มีคำถามเกิดขึ้นอยู่เสมอว่า ภาพถ่ายเป็นศิลปะจริงหรือไม่ เมื่อ การถ่ายภาพเกิดขึ้นใหม่ ๆ การยอมรับว่าภาพถ่ายเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่ง เพราะภาพถ่ายต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์มาก การยอมรับว่าภาพถ่ายเป็นศิลปะนั้นก็คลุมเคลือ สืบเนื่องมาจากความไม่เข้าใจศิลปะของภาพถ่ายอย่างแท้จริง ภาพถ่ายเป็นศิลปะที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่แตกต่างจากศิลปะแขนงอื่น ๆ หลายประการ

ภาพถ่ายมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชากรในสังคมอย่างยิ่ง เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารในกิจการต่าง ๆ เช่น ศิลปะการศึกษา การทหาร การแพทย์ ระบบสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณาสินค้า เพื่อแสดงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังจะเห็นได้จากสุภายัตินบพหนึ่ง กล่าว “ภาพเพียงภาพเดียวดีกว่าคำพูดพันคำ” ซึ่งหมายถึงการสื่อสารด้วยการบรรยายลักษณะคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยคำพูดหรือวจนภาษา สัก 1,000 คำ ก็ไม่สามารถทำให้

ผู้รับสารมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านั้น ดีเท่ากับการใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อ ระบบการสื่อสาร เพียงภาพเดียว ความสำคัญของภาพยังสามารถสร้างความเชื่อถือได้ดีกว่าภาพในรูปแบบอื่น การใช้ภาพถ่ายประกอบการพิจารณาคดีในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้พิพากษาได้เห็นสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์นั้นได้ดียิ่งขึ้น หรือการใช้ภาพถ่ายในการโฆษณาชักชวนเพื่อหาเสียงเลือกตั้งบุคคลเป็นผู้แทน เพื่อกิจการต่าง ๆ รวมถึงการใช้ภาพถ่ายอื่นทำคุณกรรม ประวัตินามความเป็นมาต่าง ๆ ของบุคคล ทำให้การบันทึกความทรงจำมีความเป็นรูปธรรมสูงกว่าการจดบันทึกด้วยอักษร ปัจจุบันภาพถ่ายสีธรรมชาติมีอิทธิพลสูงมากในการถ่ายทอดความคิดทัศนคติ และสร้างภาพพจน์ ได้ใกล้เคียงสถานการณ์จริง

ประโยชน์ของการถ่ายภาพนั้นสามารถนำไปใช้เพื่อการถ่ายภาพได้หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเพื่อบันทึกความทรงจำหรือนำไปสร้างสรรค์ผลงานเพื่อสร้างเป็นงานศิลปะ ซึ่งภาพถ่ายที่นำไปสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะนั้นก็มียุคด้วยกันมากมาย เนื่องจากภาพถ่ายนั้นสะดวกต่อการใช้งานยิ่งในปัจจุบันมีการสร้างกล้องที่สะดวกต่อการใช้งาน ยิ่งเป็นการง่ายมากกว่าใช้อุปกรณ์อื่นๆ ยิ่งทำให้ผลงานศิลปะการถ่ายภาพมีจำนวนมากว่าผลงานทางศิลปะแบบอื่นๆ ซึ่งการสร้างผลงานศิลปะผ่านการถ่ายภาพนั้นมีอยู่ด้วยกันมากมายหลายรูปแบบ เช่น ศิลปะการถ่ายภาพคนหรือที่เรียกว่า portrait หรือศิลปะการถ่ายภาพสถาปัตยกรรม หรือศิลปะการถ่ายภาพแนววิจิตร (fine art) หรือการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการถ่ายภาพเวลาดกลางคืน และอื่นๆ อีกมากมายหลากหลายรูปแบบ

ปัจจุบันข้อมูลจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ จะเห็นได้ว่าสังคมไทยยังไม่เปิดรับงานแนว Nude Art สักเท่าไร ส่วนใหญ่ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในวงการศิลปะก็จะมองศิลปะ Nude Art ว่าเป็นอนาจารลามกมากกว่าจะเป็นศิลปะและถูกจับตามองเป็นพิเศษหรือไม่ก็ถูกจำกัดพื้นที่การแสดงผลงาน ทั้งนี้ก็เพราะสังคมไทยยังปิดในเรื่องเหล่านี้อยู่อาจด้วยเหตุผลต่างๆ ในทางลบหรือพูดง่าย ๆ ก็คือ “เอาเรื่องพวกนี้ออกไปให้ห่างจากเด็ก ๆ”

แต่ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมานี้เองผู้วิจัยจึงคิดที่จะต้องการนำเสนอผลงานแนว Nude Art ที่เด็กก็ดูได้ผู้ใหญ่ก็ดูดีให้ทุกคนทุกวัยไม่ต้องรู้สึกกลัวหรือรู้สึกว่าเป็นสิ่งน่าอายที่จะดูผลงาน โดยผลงานจะใช้ Form ของผลไม้สีอ่อนนุ่มแทนสิ่งที่จะพูดออกมาตรงๆ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าผลไม้ชนิดต่างๆ นั้นจะมีรูปทรงพื้นผิวที่แตกต่างกันและตัวผลไม้เองในบางมุมบางจังหวะมีลักษณะคล้ายสรีระของผู้หญิง จึงนำจุดเด่นตรงนี้ของผลไม้มาถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นงานศิลปะในรูปแบบของตัวเอง ผลงานศิลปะชุดนี้มุ่งเน้นและว่าด้วยเรื่องการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ผ่านความงามในรูปแบบของ Form เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อและทำให้นึกถึงความงามของสรีระในสตรีเพศ แบ่งเป็น 3 ส่วนหลักๆ ได้แก่ แผ่นหลัง บั้นท้าย หน้าอก และอวัยวะเพศ ซึ่งความงามในเรื่องของเพศนี้ไม่ได้เป็นเรื่องอนาจาร ลามก หรือน่าเกลียดแต่อย่างใดหากแต่เป็นความงามอย่างแท้จริงที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นมา และจากแนวความคิดข้างต้นนี้ทำให้เกิดเป็นงานศิลปะภาพถ่ายแนว Nude Art ขึ้น ซึ่งในงานวิจัยชุดนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ผลไม้มา

เป็นองค์ประกอบหลักในงาน เพราะผลไม้เหล่านี้มีลักษณะคล้ายกับสตรีระของผู้หญิงซึ่งผลไม้ไม่มีพื้นผิว รยละเอียด และส่วนเว้าส่วนโค้งต่างๆ ที่ก่อเกิดจินตนาการให้นึกและสื่อถึงความเป็นสตรีเพศ และแฝงไปด้วยความหมายของสัญลักษณ์แห่งชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จากแหล่งข้อมูลจากในอดีตถึงปัจจุบันและศึกษามุมมองของสังคมที่มีต่อภาพถ่าย แนว Nude เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะภาพถ่าย ตามแนวคิดทัศนศิลป์ ในมุมมองของผู้วิจัย ซึ่งภาพถ่ายนี้ได้ถูกสร้างขึ้น โดยใช้กล้องถ่ายภาพ Nikon d100 ด้วยเลนส์คิท (18-55) และ Cannon g12

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยนี้ จะทำให้ได้ข้อค้นพบว่าข้อมูลงานศิลปะประเภท Nude Art สามารถถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่ายได้
2. ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยขั้นสูงต่อไป โดยนำศิลปะภาพถ่าย ไปใช้ประโยชน์เพื่อการต่อยอดงานศิลปะประเภท Nude Art ซึ่งสามารถอุปมาอุปไมย สตรีระของสตรีเพศผ่านลักษณะของผลไม้ได้
3. ผลจากการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนางานศิลปะได้

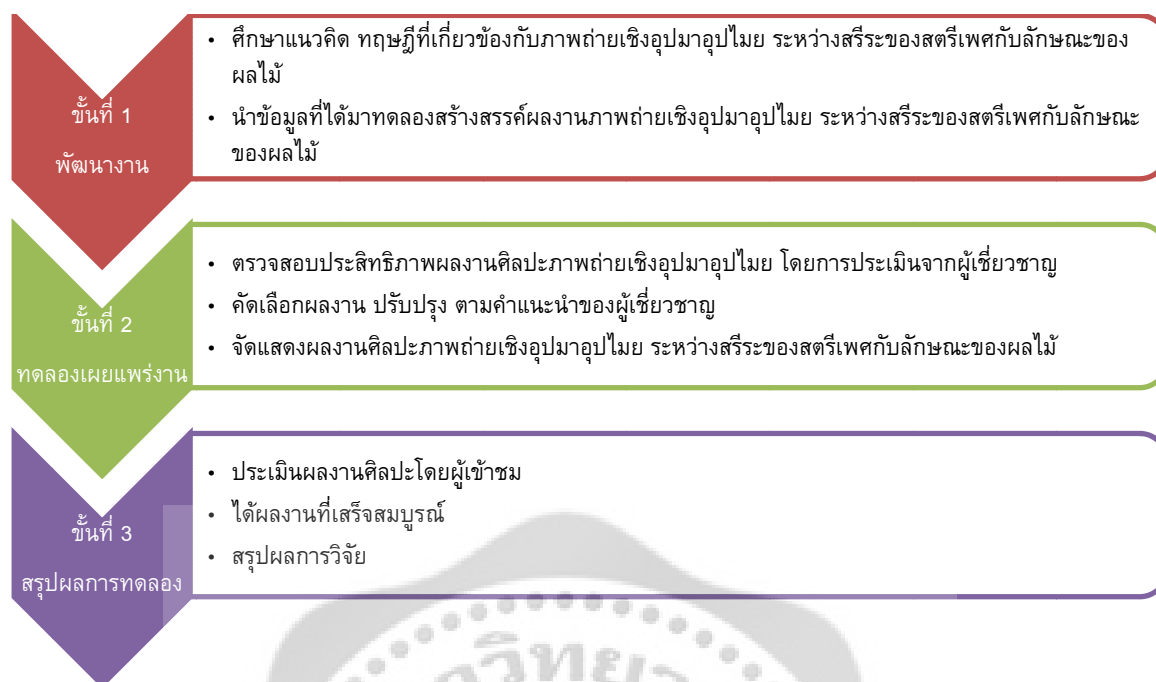
ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี จากเอกสารและสร้างผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ออกมาเป็นภาพถ่าย จากนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินผลงาน โดยรูปแบบการถ่ายทอดนั้นจะอุปมาอุปไมย สตรีระของสตรีเพศผ่านลักษณะของผลไม้และถ่ายทอดออกมาเป็นภาพถ่าย

ประชากร ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ ผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการพัฒนาด้านแบบนวัตกรรมและมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นำมาทดลอง โดยมี “ดัชนีชี้คุณภาพ” ในลักษณะที่เป็นตัวแปรตามและให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ นวัตกรรมประเภทวัตถุที่เป็นชิ้น โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จะมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ ขั้นที่ 1 พัฒนาด้านแบบ ขั้นที่ 2 ทดลองใช้นวัตกรรม ขั้นที่ 3 สรุปผลการทดลอง / เขียนรายงาน โดยในการสร้างต้นแบบนวัตกรรม ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบและปรับปรุงต้นแบบนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ 1) ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Review literature) 2) สร้างต้นฉบับนวัตกรรม (D1 = Development ครั้งที่ 1) 3) ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (R1 =Research ครั้งที่ 1) 4) ปรับปรุงต้นฉบับ (D2) 5) ทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (R2) 6) ดำเนินการจนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (สยุมภู ภาวรุ่งสัจตยา. 2555) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ตัวแปรตาม คือ ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. Fruit Nude หมายถึง ศิลปะแนว Nude art ที่นำเอารูปทรงของผลไม้มาใช้ถ่ายทอดความงามของสรีระ
2. ความงาม หมายถึง ความงามของสรีระเพศหญิง
3. สรีระ หมายถึง สัดส่วนของอวัยวะต่างๆของมนุษย์ที่มองผ่านในรูปแบบฟอร์มผลไม้
4. Form (ฟอร์ม) หมายถึง ลักษณะของผลไม้ที่ทำให้นึกและสื่อไปถึงสรีระของสตรี
5. Nude (นู้ด) หมายถึง ศิลปะซึ่งแสดงถึงความงามของสรีระ
6. อุปมาอุปไมย (Metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบกริยาอาการ ท่าทาง อารมณ์ ที่เหมือนและคล้ายคลึงกันให้เห็นและนึกไปถึงความงามในสรีระเพศหญิง

สมมติฐานของการวิจัย

การอุปมาอุปไมยระหว่างสระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่าย โดยมีโครงสร้างของภาพถ่ายตามแนวคิดทัศนศิลป์ ที่อุปมาอุปไมยระหว่างสระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการประมวลเอกสารออกเป็นส่วนใหญ่ๆ ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดของเนื้อหาดังต่อไปนี้

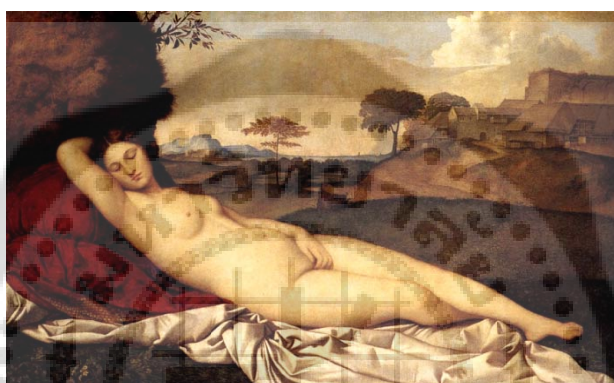
1. เอกสารเกี่ยวกับ Nude
 - 1.1 ที่มาของศิลปะ Nude
 - 1.2 คำจำกัดความคำว่า Fruit Nude
 - 1.3 คำจำกัดความของ Metaphor(อุปมาอุปไมย) ในผลงาน Fruit Nude
 - 1.4 ทฤษฎีการรับรู้
 - 1.5 ส่วนของสรีระที่นำมาใช้ในผลงาน Fruit Nude
 - 1.5.1 แผ่นหลัง/บั้นท้าย
 - 1.5.2 หน้าอก
 - 1.5.3 อวัยวะเพศ
2. เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบงานทางศิลปะเรื่อง Fruit Nude
 - 2.1 ที่มาของศิลปะภาพถ่าย
 - 2.2 องค์ประกอบทางศิลปะภาพถ่าย
 - 2.3 การจัดแสงในงานศิลปะภาพถ่าย
3. เอกสารเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ
4. การประเมินผลภาพถ่าย
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารเกี่ยวกับ Nude

1.1 ที่มาของศิลปะ Nude

ภาพนู้ดมีมาตั้งแต่สมัยโบราณมีความหมายว่าภาพเปลือยไม่สวมเสื้อผ้า ในสมัยโบราณจะเป็นภาพเขียนศิลปะในสมัยโบราณนิยามว่าภาพนู้ดเสียส่วนมาก โดยวาดเป็นลักษณะของเทพเจ้าต่างๆ พอเริ่มเข้าสู่ยุคโรแมนติก (Romanticism) ก็เริ่มมีการวาดคนมากขึ้นมีการแสดงออกทางอารมณ์ในแบบที่หลากหลายมากขึ้นและเริ่มมีความเป็นอีโรติก (Erotic) เข้ามาในงานไม่ได้เจาะจงเป็นรูปเทพเจ้าเพียงอย่างเดียว หลังจากนั้นเมื่อภาพถ่ายเกิดขึ้นผู้คนเริ่มให้ความสนใจ เพราะเป็นศิลปะแขนงใหม่ขึ้นที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ของศิลปินได้ดีและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาเริ่มมีการคิดค้นเทคนิคต่างๆ

ที่ใช้กับการถ่ายภาพ ภาพถ่ายจึงกลายเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่เป็นที่นิยมกันมาก ร่างกายของมนุษย์เป็นสิ่งสวยงามธรรมชาติได้สร้างสรรค์มนุษย์ขึ้นพร้อมกับ ความมหัศจรรย์ไม่ว่าจะเป็นความคิดสติปัญญา รวมไปถึงสรีระของมนุษย์ที่มีความสมดุลและสวยงาม แต่ความสวยงามเหล่านั้นได้ถูกปกปิดด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายตามสังคมนิยมและเพื่อจุดประสงค์หลายประการ เช่น เพื่อสร้างความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย เพื่อป้องกันฝุ่นหรือสารเคมีที่เป็นอันตรายต่างๆเข้าสู่ร่างกายหรือมาจากความเชื่อบางอย่างตามศาสนา และประเพณีนิยม เป็นต้น สิ่งที่อยู่เบื้องหลังเสื้อผ้าเหล่านั้นล้วนแต่คือความงามที่เป็นธรรมชาติอย่างแท้จริงและเป็นสิ่งอยู่กับมนุษย์ ทุกคนแต่ด้วยเหตุผลที่กล่าวมามนุษย์จึงไม่อาจเปิดเผยความงามเหล่านั้นได้และจำเป็นที่จะต้องสวมใส่เสื้อผ้า ผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงในงาน Nude เช่น

ภาพประกอบ 2 Sleeping Venus by Giorgione

ที่มา: www.abcgallery.com

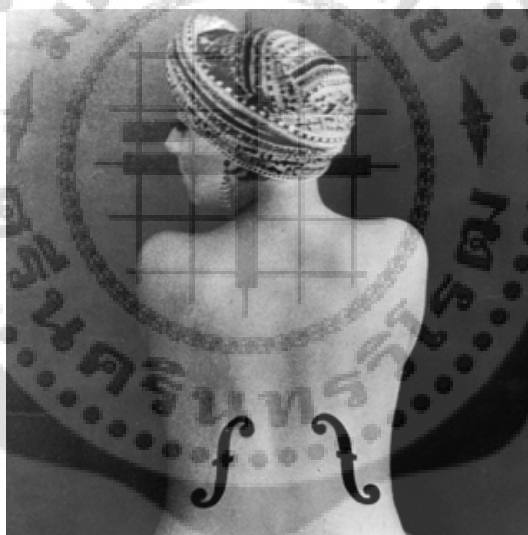
ภาพประกอบ 3 Le Concert Champetre by Giorgione

ที่มา: www.giorgione.net

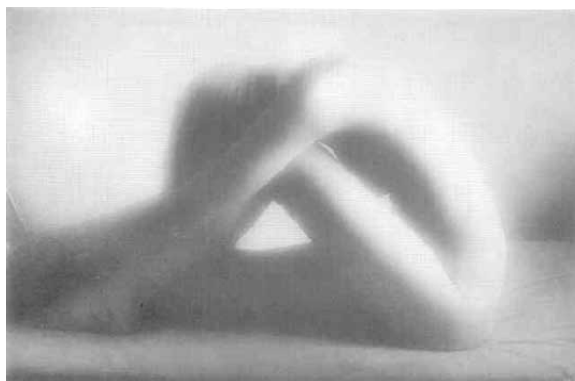
ภาพประกอบ 4 ผลงานของ May Ray

ที่มา: <http://surrelart.blogspot.com/2012/08/man-ray.html>

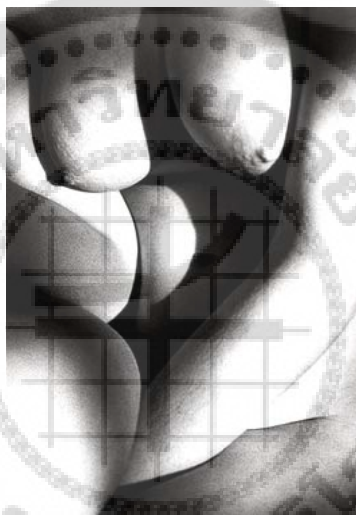
ภาพประกอบ 5 ผลงานของ May Ray

ที่มา: <http://surrelart.blogspot.com/2012/08/man-ray.html>

ภาพประกอบ 6 ผลงานของ David Hamilton

ที่มา: http://www.deisidro.com/fotografia/retratos/hamilton_01.htm

ภาพประกอบ 7 ผลงานของ Raiph Gibson

ที่มา: <http://byricardomarcenaro.blogspot.com>

ภาพประกอบ 8 ผลงานของ Raiph Gibson

ที่มา: <http://byricardomarcenaro.blogspot.com>

1.2 คำจำกัดความของคำว่า Fruit Nude

Fruit Nude จัดเป็นงาน Nude Art ประเภทหนึ่งในที่นี้หมายถึงการถ่ายทอดความงามของสตรีระเทศหญิง ซึ่งตามแนวคิดของข้าพเจ้านั้นได้นำเอาผลไม้มาประยุกต์ใช้ในงานเพื่อต้องการนำเสนอผลงาน Nude Art ที่เด็กดูได้ผู้ใหญ่ก็ดูดีให้ทุกคนทุกวัยไม่ต้องรู้สึกกลัวหรือรู้สึกรังเกียจว่าเป็นสิ่งน่าอายที่จะดูผลงาน โดยผลงานจะใช้ Form ของผลไม้สีอ่อนนุ่มแทนสิ่งที่จะพูดออกมาตรงๆ ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่าผลไม้ชนิดต่างๆ นั้นจะมีรูปทรงพื้นผิวที่แตกต่างกันและตัวผลไม้เองในบางมุมบางจังหวะมีลักษณะคล้ายสตรีระของหญิง จึงนำจุดเด่นตรงนี้ของผลไม้มาถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นงานศิลปะในรูปแบบของตัวเอง

1.3 คำจำกัดความของ Metaphor (อุปมาอุปไมย)

อุปมา คือ การอ้างเอามาเปรียบเทียบ ส่วน อุปไมย คือ สิ่งที่เราจะหาสิ่งอื่นมาเปรียบเทียบ และ Metaphor (อุปมาอุปไมย) คือ การเปรียบเทียบกริยาอาการ ท่าทาง อารมณ์ ที่เหมือนและคล้ายคลึงกันให้เห็นและนึกไปถึงสิ่งที่จะนำเสนอ ช่วยให้ความคิดที่ไร้รูปร่างดูเป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ กลายเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ง่ายขึ้นมนุษย์เรามีการอุปมาอุปไมยกันมาช้านานและเป็นเรื่องปกติสามัญอยู่แล้วทำให้การทำความเข้าใจและการใช้ Metaphor ในงานศิลปะไม่ใช่เรื่องเข้าใจยากแต่อย่างใด

1.4 ทฤษฎีการรับรู้

กระบวนการรับรู้ซึ่งบุคคลได้รับจากสิ่งรอบตัวแล้วส่งผ่านไปยังสมอง และเกิดการตีความหมายของการรู้สึกสัมผัสที่ได้รับจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแปลความหมายเป็นความเข้าใจในสารที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ด้วยตลอดจน สังคม ความเชื่อ เจตนาคติ ความคาดหวัง และสภาวะจิตใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป จึงมีผลทำให้การรับรู้และตีความหมายแตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นแสงและสีก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของมนุษย์ด้วย ในการศึกษาทฤษฎีการรับรู้ในบทนี้จะช่วยนักออกแบบมีความรู้และความเข้าใจแนวความคิดในการออกแบบให้สื่อความหมายได้อย่างสอดคล้องกับความสามารถในการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทฤษฎีการรับรู้ที่นักออกแบบต้องศึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1 ทฤษฎีการรับรู้ภาพด้วยการรู้สึก 1.(Sensual Theories Of Visual Communication) 2.ทฤษฎีการรับรู้ภาพ(perception Theories of Visual Communication)ทั้งสองทฤษฎีมีความแตกต่างกัน แต่ทั้งสองทฤษฎีมีความเชื่อมโยงกันและมีส่วนช่วยอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏต่อสายตาเราแล้วไม่อาจอธิบายว่าทำไมเราจึงรู้สึกในสิ่งนั้นแตกต่างกันออกไปทฤษฎีในการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายร่วมกับทฤษฎีการออกแบบกราฟิกเพื่อให้ออกแบบกราฟิกสื่อความหมายบรรลุวัตถุประสงค์ได้มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการรับรู้ภาพด้วยการรู้สึก (Sensual Theories Of Visual Communication)

การรับรู้ภาพด้วยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากการที่มีสิ่งเร้าต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราที่ได้เข้ามา กระแทกตัวเราจนเกิดเป็นการรับรู้ได้โดยปราศจากการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากมนุษย์เราสามารถรับรู้ได้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การได้ยินเสียง การได้กลิ่น การได้สัมผัส และการได้รส ส่งผ่านไปยังสมอง และเกิดเป็นการรับรู้ด้วยการรู้สึกถึงสิ่งต่างๆ ซึ่งการรับรู้ด้วยการรู้สึกเช่นนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้และการเข้าใจในการตีความหมายก็สามารถรับรู้และเข้าใจได้ ทฤษฎีการรับรู้ด้วยการรู้สึกประกอบไปด้วย 3 ทฤษฎีหลักดังต่อไปนี้ คือ 1) ทฤษฎีเกสทอลต์ (Gestalt) 2) ทฤษฎีการจัดโครงสร้าง (Constructivism) และ 3) ทฤษฎีเชื่อมโยงความสัมพันธ์(Ecological) ทั้งสามทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายให้เราเข้าใจในการรับรู้ภาพด้วยการรู้สึกในงานกราฟิกได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ทฤษฎีการรับรู้และการเข้าใจภาพ (Perception Theories of Visual Communication)

การรับรู้ภาพ ในที่นี้หมายถึง การมองเห็นและรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวันในชีวิตประจำวันของเราด้วยความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ การรับรู้และส่วนหนึ่งของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ถ้าเราสามารถจดจำสิ่งนั้น ๆ ได้จะช่วยทำให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ ถ้าเราสามารถจดจำสิ่งนั้น ๆ ได้จะช่วยทำให้การเรียนรู้ของเราก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นเมื่อเราเข้าใจและสามารถรับรู้ได้ด้วยการรู้สึกได้จะช่วยทำให้เราสามารถเลือกใช้ถ่ายเพื่อสื่อความหมายได้ดียิ่งขึ้น ทฤษฎีการรับรู้ภาพแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้ คือ 1. ทฤษฎีการศึกษาภาพสัญลักษณ์ (Semiotics) และ 2. ทฤษฎีการเข้าใจภาพ(Cognitive)

ทฤษฎีการรับรู้(Perception Theory) การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพซึ่งปัจจัยการรับรู้ประกอบด้วยประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิตคือ ความรู้เดิมความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น การรับรู้จะประกอบด้วยกระบวนการสามด้านคือการรับสัมผัสการแปลความหมายและอารมณ์

หลักการรับรู้สำหรับการศึกษา

1. การรับรู้จะพัฒนาตามวัยและความสามารถที่จะรับรู้สิ่งภายนอกอย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. การรับรู้โดยการเห็นจะก่อให้เกิดความเข้าใจดีกว่า การได้ยินและประสาทสัมผัสอื่นๆ ดังนั้นการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสได้มากจะก่อนให้เกิดความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ลักษณะและวิธีการรับรู้ของแต่ละคน จะแตกต่างกันตามพื้นฐานของบุคลิกภาพและจะแสดงออกตามที่ได้รับรู้และทรงสนะของเขา
4. การเข้าใจผู้เรียนทั้งในด้านคุณลักษณะและสภาพแวดล้อมจะเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน

พัชรภา เที่ยงจำ(2546: 30-31) เป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่เชื่อว่าคนเรามีการรับรู้ต่างกัน การที่ไม่ยอมรับถึงความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ของแต่ละบุคคลจะส่งผลถึงความล้มเหลวทางการสื่อสารได้ การรับรู้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและการสื่อสาร ทักษะ และ ความคาดหวังของผู้สื่อสาร การรับรู้ยังเป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นกระบวนการเลือกรับสาร จัดสารเข้าด้วยกันและตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง

พัชนี เษจรรยา ,เมตตา กฤตวิทย์ และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2534) ได้กล่าวถึงกระบวนการรับรู้ไว้ดังนี้ โดยทั่วไปการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือตั้งใจและมักเกิดตามประสบการณ์และการสั่งสมทางสังคม คนเราไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้หมดแต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ละคนมีความสนใจและรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวต่างกัน ฉะนั้นเมื่อได้รับสารเดียวกันผู้รับสารสองคน อาจให้ความสนใจและรับรู้สารเดียวกันต่างกัน โดยทั่วไปการรับรู้ที่แตกต่างกันเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง (Filter) บางอย่าง คือ

1. แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ (Motives) เรามักเห็นในสิ่งที่เราต้องการเห็นและได้ยินในสิ่งที่เราต้องการได้ยินเพื่อสนองความต้องการของตนเอง
2. ประสบการณ์เดิม (Past Experience) คนเราต่างเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมต่างกันถูกเลี้ยงดูด้วยวิธีต่างกันและคบสมาคมกับคนต่างกัน
3. กรอบอ้างอิง (Frame of Reference) ซึ่งเกิดจากการสั่งสมอบรมทางครอบครัวและสังคม ฉะนั้นคนที่มาจากต่างครอบครัว สถานภาพทางสังคมต่างกัน นับถือศาสนาต่างกัน จึงมีการรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ ต่างกัน
4. สิ่งแวดล้อม คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน เช่น อุณหภูมิ บรรยากาศ สถานที่ ฯลฯ จะเปิดรับข่าวสารและตีความข่าวสารที่ได้รับต่างกัน
5. สภาวะจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ ความโกรธ ความกลัว ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เรามักมองปัญหาของตนเองเป็นปัญหาใหญ่ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การรับรู้ของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพร่างกายหรือความสามารถทางกายภาพของบุคคล (Individual Biology or Physical Ability) การเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Cultural Training) และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล (Personal Psychology) นั้นเอง

1.5 ส่วนของสตรีระที่นำมาใช้ในผลงาน Fruit Nude

ส่วนของสตรีระที่นำมาใช้ในผลงาน Fruit Nude นั้นถ่ายทอดผ่านผลไม้ที่มีความคล้ายในแต่ละส่วนแตกต่างกันทั้งพื้นผิว รูปทรง สี เป็นต้น ซึ่งส่วนที่เลือกเพื่อสื่อถึงความเป็นสตรีเพศนั้นได้แก่

- 1.5.1 แผ่นหลัง/บั้นท้าย
- 1.5.2 หน้าอก
- 1.5.3 อวัยวะเพศ

2. เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบทางศิลปะเรื่อง Fruit Nude

2.1 ที่มาของศิลปะภาพถ่าย

วิชาการถ่ายภาพนั้นได้มีการพัฒนาต่อเนื่องกันมาหลายร้อยปีตามลำดับ ก่อนที่จะมีกล้องถ่ายภาพเพื่อการบันทึกภาพให้เหมือนจริงนั้นมนุษย์ในสมัยโบราณได้ใช้วิธีการวาดภาพเพื่อบันทึกความทรงจำและใช้ในการสื่อความหมาย ซึ่งการวาดภาพดังกล่าวต้องใช้เวลาและได้ภาพที่ไม่เหมือนจริงตามธรรมชาติ ตลอดจนปัญหาอื่นๆ ทำให้มนุษย์พยายามคิดค้นหาวิธีการสร้างภาพโดยใช้เวลาน้อยลงและให้ได้ภาพที่สมบูรณ์เหมือนธรรมชาติยิ่งขึ้น หลังจากที่มนุษย์ประสบความสำเร็จในการคิดค้นกระบวนการสร้างภาพจากผลของการทดลองของนักวิทยาศาสตร์ที่ได้พัฒนาความรู้จากศาสตร์ 2 สาขา คือ สาขาฟิสิกส์ ได้แก่ เรื่องของแสงและกล้องถ่ายภาพ และสาขาเคมีในส่วนที่เกี่ยวกับฟิล์มสารไวแสงและน้ำยาสร้างภาพ การถ่ายภาพเป็นการรวมหลักการที่สำคัญ 2 ประการเข้าด้วยกันคือ

- การทำให้เกิดภาพจำลองของวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ปรากฏบนฉากรองรับได้
- การใช้สื่อกลางในการบันทึกภาพจำลองของวัตถุนั้นให้ปรากฏอยู่ได้อย่างคงทนถาวร

ในหลักการข้อแรก คือการทำให้เกิดภาพจำลองของวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ปรากฏบนฉากรองรับได้นั้น อริสโตเติล (Aristotle) นักวิทยาศาสตร์ชาวกรีกได้บันทึกไว้เป็นครั้งแรกเมื่อ 400 ปีก่อนคริสต์ศักราชว่า ถ้าเราปล่อยให้ลำแสงผ่านเข้าไปทางช่องเล็กๆ ในห้องมืด แล้วถือกระดาษขาวไว้ห่างจากช่องรับแสงประมาณ 15 ซม. จะปรากฏภาพบนกระดาษมีลักษณะเป็นภาพจริงหัวกลับ แต่เป็นภาพที่ไม่ชัดเจนนัก จากหลักการนี้ต่อมาได้มีการประดิษฐ์เป็นกล้องออบสคูรา (Camera Obscura) ซึ่งเป็นภาษาละติน แปลว่าห้องมืด นักปราชญ์ชาวอาหรับชื่อ อัลฮาเซน (Alhazen) ได้บรรยายรูปร่างลักษณะของกล้องออบสคูราไว้ก่อนปี ค.ศ.1039 ว่ามีลักษณะเป็นห้องมืดที่มีรูเล็กๆ ที่ฝาข้างหนึ่งเมื่อแสงเดินทางผ่านรูเล็กๆ นี้แล้วสามารถทำให้เกิดภาพจริงหัวกลับบนฝาผนังด้านตรงข้ามได้

ค.ศ.1490 ลิโอนาโด ดา วินชี (Leonardo Da Vinci)

ค.ศ.1550 กีโรลาโม การ์แดโน (Girolamo Gardano)

ค.ศ.1568 แดเนียล บาร์บาโร (Daniel Barbaro)

ค.ศ.1568 แดติ (Danti)

ค.ศ.1568 โยฮานน์ สเตอร์ม (Johann Sturm)

ค.ศ.1839 ดาแกร์ (Daguerre)

ค.ศ.1840 ฟอกซ์ ทัลบอท (Fox Tallbot)

หลังจากที่นักวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ได้พัฒนากล้องออบสคูราจนสมบูรณ์แบบในต้นศตวรรษที่ 17 แล้ว นักวิทยาศาสตร์สาขาเคมีก็ได้คิดค้นสื่อกลางในการบันทึกภาพจำลองของวัตถุต่างๆ ให้ปรากฏอยู่ได้อย่างคงทนถาวร ตามลำดับดังนี้

- ค.ศ. 1727 โยฮัน เฮนริช ชูลตซ์ (Jonhann Heinrich Schulze)
- ค.ศ. 1777 คาร์ล วิลเลียม ซีล (Carl William Scheele)
- ค.ศ. 1826 โจเซฟ นีเยพอร์ นีเยพซ์ (Joseph Nicephore Niepce)
- ค.ศ. 1837 หลุยส์ จาคเอร์ แมนเดตาแกร์ (Louis Jacque Mande Daguerre)
- ค.ศ. 1840 วิลเลียม เฮนรี ฟอกซ์ ทัลบอท (William Henry Fox Talbot)
- ค.ศ. 1839 เซอร์ จอห์น เฮอริเชล (Sir John Herschel)
- ค.ศ. 1851 เฟรดเดริก สก๊อต อาร์เชอร์ (Frederick Scott Archer)
- ค.ศ. 1871 ดร.ริชาร์ด ลีช แมดดอกซ์ (Dr. Richard Leach Maddox)
- ค.ศ. 1978 ชาร์ล เบนเนท (Charles Bennet)
- ค.ศ. 1873 เฮอริแมน วิลฮิม โวเกล (Hermann Wilhelm Vogel)
- ค.ศ. 1888 จอร์จ อีสต์แมน (George Eastman)

วิวัฒนาการของวัสดุไวแสงควบคู่มาพร้อมกับกล้องถ่ายภาพ แม้ว่าในยุคแรกๆ กล้องถ่ายภาพจะมีลักษณะเป็นกล่องไม้สีเหลี่ยมไม่ประณีตนัก ต่อมาก็ได้พัฒนาเป็นไม้สักและไม้มะฮอกกานี อุปกรณ์กลไกประกอบอื่นๆ ก็ทำด้วยทองเหลือง ดูสวยงามขึ้น ในการใช้งาน เช่น การมองภาพ และการปรับความคมชัดก็ใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้น ระบบชัตเตอร์ควบคุมปริมาณแสงก็สามารถทำงานได้ถูกต้องแม่นยำ มีการปรับปรุง ให้ฟิล์มมีความไวแสงสูงขึ้นและมีขนาดเล็กกลง ในปี ค.ศ. 1925 บริษัท อี.ไลซ์ (E.Leiz) แห่งประเทศเยอรมัน ได้ผลิตกล้อง ไลก้า 1 (Leica 1) ซึ่งเป็นกล้องที่ใช้กับฟิล์มขนาด 35 มม. ที่สมบูรณ์เป็นครั้งแรก

ขณะเดียวกันกับที่มีการผลิตกล้องออกจำหน่ายอย่างแพร่หลาย เลนส์ที่นำมาใช้กับกล้องก็มีการพัฒนาควบคู่มาโดยลำดับ เริ่มจากยุคแรกๆ ที่กล้องใช้เพลาเคลือบสารไวแสง จะใช้เลนส์แบบง่ายๆ มีช่องรับแสงกว้างสุดเพียง $f/16$ จนในปี ค.ศ. 1940 การผลิตเลนส์ก็มีการพัฒนาขึ้น เลนส์หนึ่งตัวอาจมีแก้วเลนส์หลายชั้น ทำหน้าที่ได้มากขึ้น มีการเคลือบน้ำยาบนผิวหน้าของแก้วเลนส์ ทำให้เลนส์มีคุณภาพในการรับแสงมากขึ้น และยังช่วยลดแสงสะท้อนให้น้อยลง

การมองภาพและการปรับความคมชัดของกล้องถ่ายภาพโดยใช้ระบบสะท้อนภาพ นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและเป็นต้นแบบในการผลิตกล้องในปัจจุบัน โดยในปี ค.ศ. 1860 โธมัส ซัทตัน (Thomas Sutton) ช่างภาพชาวอังกฤษ ใช้กระจกเงาช่วยในการสะท้อนภาพให้ปรากฏบนจอมองภาพ และได้พัฒนาแนวคิดใช้ปริซึมห้าเหลี่ยม (Pentaprism) ทำหน้าที่สะท้อนภาพให้เห็นตามความเป็นจริงได้ในระดับสายตา กล้องแบบสะท้อนเลนส์เดี่ยวขนาด 35 มม. กล้องแรก แนะนำในปี ค.ศ. 1937 คือกล้อง คิเน่ เอ็กแซกต้า (Kine Exacta) และกล้องที่ใช้กับฟิล์มขนาด 2 นิ้ว แนะนำครั้งแรกในปี ค.ศ. 1950 คือกล้อง ฮาสเซลเบลด (Hasselblad) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตกล้องแบบสะท้อนเลนส์เดี่ยว (Single Lens Refles - SLR) จนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกในปัจจุบัน

ภาพประกอบ 9 โยเซฟ เนียซ (Joseph Nicépe)

ปี 1826 โยเซฟ เนียซ (Joseph Nicépe) ประสบความสำเร็จในการบันทึกภาพจากสถานที่จริง (Real Scene) ครั้งแรกของโลก และต่อมาในวงการถ่ายภาพทั่วโลกก็ได้ยึดเอาปี 1826 เป็นปีกำเนิดการถ่ายภาพ โยเซฟ เนียซ (Joseph Nicépe)

ภาพประกอบ 10 ภาพถ่ายภาพแรกของโลก (www.google.com)

โยเซฟใช้กล้องออบสคูรา (Obscura) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ช่วยวาดภาพในยุคนั้น บันทึกภาพจากหน้าต่างใช้เวลานาน 8 ชั่วโมง เขาตั้งชื่อภาพนี้ว่า “View from the Window at Le Gras” แต่ปัจจุบันภาพนี้เก่าแก่ไปตามอายุขัยจนมองแทบไม่เห็นรายละเอียด ส่วนภาพที่เราเห็นในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ตเป็นภาพที่ทำซ้ำและผ่านการลบ แต่งโดยช่างฝีมือในปี 1952 ภาพถ่ายภาพนี้ได้รับการขนานนามให้เป็นภาพถ่ายภาพแรกของโลกตลอดมาจนกระทั่งมีการค้นพบภาพถ่ายที่เก่าแก่กว่า

2.2 องค์ประกอบทางศิลปะภาพถ่าย

ในการถ่ายภาพให้ได้ดีนี้มีได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ดีเลือกใช้ฟิล์มได้ถูกต้องและรู้จักใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพียงเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับเทคนิคการจัดองค์ประกอบของภาพถ่ายที่ดีด้วย การจัดองค์ประกอบหมายถึง การจัดวางสิ่งต่าง ๆ ภายในภาพให้ดูเหมาะสม น่าดูสวยงาม และมีหลักการทางศิลปะ การถ่ายภาพส่วนมากจะพบกับสถานการณ์จัดองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1. **จัดองค์ประกอบ หรือจัดวางวัตถุให้อยู่ในตำแหน่งตามจุดมุ่งหมายสอดคล้องและสัมพันธ์กันในภาพ** ซึ่งลักษณะนี้สามารถควบคุมได้ เช่น ถ่ายภาพคนกำลังของ ที่ผู้ถ่ายสามารถควบคุมการจัดวางตำแหน่งได้

2. **จัดองค์ประกอบหรือจัดวางวัตถุที่เราควบคุมไม่ได้** เช่น ตึกกรามบ้านช่อง และเหตุการณ์เคลื่อนไหวต่าง ๆ แต่เราสามารถแก้ไขวัตถุที่ถูกถ่ายอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการได้

การเลือกองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดภาพ

เพื่อให้ได้ภาพถ่ายสวยงามสื่อสารได้ตามจุดประสงค์ผู้ถ่ายต้องเลือกจัดภาพโดยยึดหลักพื้นฐานดังนี้

1. **จุดและเส้น (Point & line)** จุด เป็นพื้นฐานในทางศิลปะทุกสาขาและเส้นก็เกิดจากการต่อกันของจุด เส้นใช้นำสายตาและแสดงการเคลื่อนไหวได้ไม่ว่าเส้นจะอยู่ลักษณะใด สามารถทำให้เกิดการเคลื่อนไหว (Dynamic) หรืออยู่กับที่ได้ที่นิยมใช้มี ดังนี้

1.1 **เส้นตัวเอส S** บางครั้งธรรมชาติอาจช่วยสร้างศิลปะขึ้นได้ เช่น ถนนหนทาง รูปตัว S เป็นสิ่งที่นักถ่ายภาพอาจจะเลือกใช้ เพื่อให้ภาพถ่ายสวยงามอีกแบบหนึ่ง

1.2 **เส้นทแยงมุม** ในการถ่ายภาพสิ่งที่ตั้งเป็นแนวยาว ถ้าถ่ายภาพตามขวางธรรมดาจะทำให้ภาพดูแบน ๆ ไม่น่าสนใจ หากถ่ายภาพ โดยตั้งกล้องเฉียงจะได้ภาพมีลักษณะเส้นทแยงมุมทำให้เกิดความคมชัดลึก ของภาพได้ดีสวยงาม

1.3 **เส้นรัศมี** การถ่ายภาพวัตถุที่มีลักษณะรูปทรงคล้ายดาวกระจายหรือรัศมีเป็นสิ่งที่ต้องยืคนำมาใช้ถ่ายภาพ โดยไม่ต้องอาศัยการแต่งเติมใด ๆ ภาพจะออกมาสวยงามได้

1.4 เส้นแนวนอน สร้างความรู้สึกที่สงบนิ่ง และมั่นคงให้กับภาพถ่าย การวางเส้นแนวนอน ควรให้อยู่สูงหรือต่ำกว่าระดับกลางภาพ เช่น เมื่อถ่ายภาพทิวทัศน์ที่ต้องการแสดงพื้นที่ส่วนล่างให้เห็นได้จากระยะใกล้ ถึงลึกไกล ควรให้เส้นขอบฟ้าอยู่ข้างบนประมาณ 2/3 หรือ 3/4 ของพื้นที่ของภาพ ถ้าต้องการให้ภาพดูลึกไกล แสดงเรื่องราวของท้องฟ้า มากกว่าส่วนล่างให้เส้นขอบฟ้าอยู่ข้างล่างประมาณ 1/4 หรือ 1/3 ของพื้นที่ของภาพ ถ้ามีคนรวมอยู่ด้วย หลีกเลี่ยงไม่ให้มีเส้นแนวนอนอยู่ระดับคอหรือศีรษะของคนในภาพ

1.5 เส้นตรงหรือเส้นตั้ง แสดงถึงความแข็งแรง มั่นคง สง่างาม

1.6 เส้นโค้ง แสดงถึงความอ่อนโยน ร่าเริง เบิกบานและมีความงดงามประกอบกัน

2. รูปร่าง (Shape) องค์กรประกอบส่วนมากในภาพมีลักษณะที่เป็นรูปร่างอยู่มากสามารถบอกให้รู้ว่าสิ่งนั้นมีลักษณะเช่นไร ด้วยเค้าโครงภายนอกและลักษณะรูปร่างสามารถแยกแยะวัตถุได้เด่นชัดนำมาใช้ ประกอบช่วยให้ภาพมีจุดสนใจสะดุดตาแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ถึงแม้รูปร่างจะไม่ แสดงมิติ ความลึก หนาก็ตามแต่สามารถเข้าใจในภาพได้ เช่น การถ่ายภาพคนเงาดำย้อนแสง จะเห็นลักษณะรูปร่างของคนได้อย่างดี

3. รูปทรง (Form) การถ่ายทอดลักษณะรูปทรงต่าง ๆ ได้สมบูรณ์นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพทิศทางของแสง และมุมกล้องเป็นสำคัญ รูปทรงแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

3.1 รูปทรงที่มีลักษณะแบบเรขาคณิต (Geometric Form) เช่น สี่เหลี่ยมสามเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม วงกลม เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการถ่ายภาพให้ได้ดีและควรใช้การประสานกันของรูปทรง และสัดส่วนเหล่านี้ประกอบในการจัดภาพ เช่น จัดภาพรูปทรงสามเหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยมในการถ่ายภาพคนยืนอยู่ในกรอบหน้าต่าง หรือจัดภาพรูปทรงในการถ่ายภาพดอกกุหลาบที่มีกลีบดอกกววนเป็นวงกลม เป็นต้น

3.2 รูปทรงทางธรรมชาติ (Organic Form) เป็น รูปทรงที่ให้ความรู้สึกทางโครงสร้างของการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต การนำรูปทรงชนิดนี้มาจัดองค์ประกอบจะทำให้เห็นได้ง่าย เพราะมีอยู่ในชีวิตประจำวัน

3.3 รูปทรงอิสระ (Free Form) เป็น รูปทรงที่ไม่สามารถจำแนกลักษณะได้แน่ชัดลงไป เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดให้ความรู้สึกทางจินตนาการได้มากที่สุด เช่น รูปทรงของก้อนเมฆ กระแสน้ำ หรือก้อนหิน เป็นต้น

4. พื้นผิว (Texture) พื้นผิวจะเพิ่มความรู้สึกที่เป็นจริงขึ้นมา (Realism) บอกให้ทราบว่าสิ่งนั้น ๆ มีผิวสัมผัสเช่นไร องค์กรประกอบแต่ละอย่างจะมีผิวเรียบมันหรือหยาบและมีลวดลาย สีเส้นแตกต่างกันออกไป เช่น ผิวของกระจกจะเรียบมัน ผิวของหินจะขรุขระ ผิวของคนชราจะเป็นริ้วรอยเหี่ยวย่น เป็นต้น การเลือกใช้พื้นผิวต่างกันมาประกอบกันทำให้ภาพดูเด่นและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ไข่ที่มีผิวเรียบวางเด่นอยู่บนผิวขรุขระ สร้างความรู้สึกที่ขัดแย้งให้เกิดขึ้นและสะดุดตามากด้วย อย่างไรก็ตามพื้นผิวจะแสดงเด่นชัดเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ และทิศทางของแสงเป็นสำคัญ

5. ลวดลาย (Pattern) ลวด ลาย คือลักษณะรูปร่างรูปทรง เส้น รวมถึงสิ่งที่ปรากฏซ้ำซ้อน เหมือนกันมาก ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องกันหรือเรียงกันไปตามลำดับซึ่งจะพบเห็นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ลวดลายอิฐบนกำแพงรั้วที่เรียงซ้อนกัน รถที่จอดเรียงรายกันหลาย ๆ คัน รถจักรยานยนต์ที่เรียงกันเป็นแถว บางทีเรียกการจัดภาพถ่ายแบบนี้ว่าแบบซ้ำซ้อนนิยมใช้ประกอบเป็นโครงสร้างหลัก ของภาพ ช่วยเน้นองค์ประกอบสำคัญที่ต่างกัน ข้อควรระวังคือ อย่าจัดภาพให้เกิดความสับสนควรสอดแทรกจุดเด่นของภาพเอาไว้ด้วย เช่น รูปทรงของเจดีย์มีลักษณะคล้ายๆกัน และมีเนรมเป็นจุดเด่นของภาพ

6. น้ำหนักสี (Tone) หรือ (Chiaroscuro) น้ำหนัก ความกลมกลืนของสีที่ปรากฏในภาพมีค่าแตกต่างกันเพราะมีสีอ่อนและสีเข้มต่าง กัน น้ำหนักของภาพถ่ายขาว-ดำก็คือ ระดับความอ่อนแก่ของสี ที่มีค่าที่สุดคือ สีดำและค่อย ๆ สว่างขึ้นจนสว่างที่สุด คือสีขาวและระหว่างสีดำกับสีขาวก็มีสีเทานั้นเอง ดังนั้นในการจัดองค์ประกอบเกี่ยวกับน้ำหนักสีนั้นต้องให้ความสมดุลกันและกลม กลืนกันในระดับต่าง ๆ ที่พอเหมาะภาพถ่ายที่ดีควรจัดให้วัตถุมีค่าน้ำหนักแตกต่างจากฉากหลัง เพื่อเน้นวัตถุให้เด่นออกมา โดยทั่วไปการถ่ายภาพที่เกี่ยวข้องกับค่าของ น้ำหนักนิยมถ่ายภาพ 2 ลักษณะคือ

6.1 ภาพสีสว่างขาว (High Key) คือภาพถ่ายที่มีลักษณะค่าน้ำหนักของสีสว่าง หรือสีขาวมาก ลักษณะนี้ให้ความรู้สึกสดใส มีชีวิตชีวา สนุกสนานร่าเริง บอบบาง อ่อนหวาน

6.2 ภาพสีส่วนใหญ่มีมืดเข้ม (Low Key) คือ ภาพถ่ายที่มีลักษณะค่าน้ำหนักของสีมืดมาก หรือสีดำมาก ให้ความรู้ที่โศกเศร้าเสียใจ ลึกลับน่ากลัวเคร่งขรึม บางภาพอาจมีค่าน้ำหนักสีส่วนที่สว่างขาวตัดกับสีมืดมาก ๆ ก็ได้ ลักษณะนี้ให้ความรู้สึที่น่าตื่นเต้นสะอึดสยดา ส่วนภาพที่มีน้ำหนักสีที่กลมกลืนต่อเนื่องกัน จากสีที่เข้มในระยะฉากหน้าและจางลงไปถึงฉากหลัง หรือตรงกันข้าม คือฉากหน้าจางต่อไปถึงเข้มมากในฉากหลัง ภาพลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกลึกลับได้

7. ช่องว่าง (Space) ในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวควรเว้นช่องว่างด้านหน้าสิ่งที่เคลื่อนไหวให้มากกว่า ด้านหลัง เพื่อให้ผู้ดูรู้สึกอึดอัดและมีความรู้สึกว่าข้างหน้าเป็นทางปิดหรือตันที่ วัตถุนั้นกำลังเคลื่อนไปชนเอาขอบของภาพ การจัดที่ว่างรอบ ๆ วัตถุช่วยเน้นให้วัตถุเด่นขึ้นมา โดยเฉพาะฉากหลังของภาพควรให้ว่างเปล่า ไม่สับสนวุ่นวายถ้าต้องการเน้นวัตถุ

8. กฎสามส่วน(Rule of Thirds) ก่อนการถ่ายภาพ ควรแบ่งบริเวณช่องมองภาพออกเป็น 3 ส่วน เท่า ๆ กันทั้งในแนวตั้งและแนวนอนจุดที่เส้นตัดกันคือบริเวณที่ควรวางสิ่งสำคัญของ ภาพไว้ เพราะตำแหน่งดังกล่าวจะทำให้ภาพเด่นขึ้น ควรเลือกใช้เพียงจุดใดจุดหนึ่งเท่านั้นใน 4 จุดดัง เช่น จุดสำคัญของภาพคือ ใบหน้าของเด็กหญิง โดยเฉพาะคือดวงตา ซึ่งกำลังมองใบไม้ในมือซึ่งเป็นจุดสำคัญ รongลงมา เพื่อให้สมบูรณ์จริง ๆ จึงให้ใบไม้และมือของเด็กหญิงอยู่ในบริเวณจุดตัดกันอีกจุดหนึ่ง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างดวงตาและใบไม้ กฎข้อนี้มีข้อยกเว้นในกรณีที่ต้องการเน้นวัตถุที่มีความสำคัญมาก ก็อาจวางวัตถุนั้นไว้กลางภาพก็ได้ เช่น ภาพถ่ายใกล้ๆของดอกไม้ที่ต้องการ เน้นให้เห็นกลีบดอกอย่างชัดเจนที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของภาพ

9. ความสมดุล (Balance) ความสมดุล ได้แก่ การจัดให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพให้มีลักษณะที่มีน้ำหนักเท่ากันทั้งสองด้าน ไม่เอียงไปด้านใดด้านหนึ่งนั่น คือ ให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านวัตถุ น้ำหนักของสี แสงเป็นต้น ความสมดุลมี 2 ประเภท คือ

9.1 ความสมดุลแบบสมมาตร (Formal or Symmetrical Balance) คือการจัดให้ส่วนประกอบในภาพเหมือนกันทั้ง 2 ด้านทั้งขนาด รูปร่าง และสี

9.2 ความสมดุลแบบไม่สมมาตร (Informal or Asymmetrical Balance) เป็น การจัดส่วนประกอบที่มีรูปทรงและสัดส่วนไม่เหมือนกันทั้งสองด้าน น้ำหนักสีไม่เท่ากันหรือพื้นผิวไม่เหมือนกันเป็นต้น ลักษณะนี้อาจแก้ไขให้เกิดความรู้สึกสมดุลขึ้นมาได้ เช่น การวางวัตถุรูปทรงใหญ่ แต่มีสีอ่อน อยู่ข้างซ้ายส่วนรูปทรงเล็กแต่มีสีเข้มอยู่ด้านขวามือก็จะช่วยให้เกิดดุลกันได้ หรือวางตำแหน่ง ของวัตถุที่มีขนาดใหญ่ อยู่ใกล้จุดกึ่งกลางภาพมากกว่าวัตถุอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีขนาดเล็ก หรือสีที่มีความสดใส เช่น สีแดง สีส้ม มีพื้นที่น้อยกว่าสีที่มีความสงบ เช่น สีฟ้า หรือสีขาว หรือพื้นผิวขรุขระ มีบริเวณน้อยกว่าพื้นผิวเรียบ เป็นต้น การจัดภาพลักษณะนี้ ต้องการให้แลดูดึงดูดความสนใจ และมีอิสระในการถ่ายภาพได้มาก

10. มุมกล้อง (Camera Angle) ภาพที่เลือกใช้มุมกล้องต่างกันถึงแม้จะเป็นวัตถุสิ่งของอย่างเดียวกันแต่จะมีผล ต่อความคิด การสื่อความหมาย และอารมณ์แตกต่างกันโดยทั่วไปมุมกล้องแบ่งเป็น 3 ระดับคือ

11. ภาพระดับสายตา (Eye-level Angle) เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งขนานกับพื้นดิน ในระดับเดียวกับกับสายตา ให้ความรู้สึกเป็นปกติธรรมดา

12. ภาพมุมต่ำ (Low Angle) เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าวัตถุที่ถ่าย ให้ความรู้สึกบ่งบอกถึงความสูงใหญ่ สง่าผ่าเผย มีอำนาจ ทรงพลัง เป็นต้น

13. ภาพมุมสูง (High Angle) เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งสูงกว่าวัตถุที่ถ่าย ให้ความรู้สึกบ่งบอกถึงขนาดเล็กความต่ำต้อยไม่สำคัญ หมดอำนาจวาสนา เป็นต้น การเปลี่ยนมุมภาพแต่ละครั้งควรพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อนกดชัตเตอร์ เช่น ถ้าถ่ายภาพผู้หญิงด้วยมุมต่ำ และระยะใกล้เกินไปจะทำให้รูปทรงของใบหน้าผิดสัดส่วนไม่สวยงามจะเห็นคอสั้น คางใหญ่ จมูกบานกว้าง ใบหน้าแคบแหลม เป็นต้น เมื่อเลือกมุมภาพได้แล้วต้องคำนึงถึงลักษณะทิศทางของแสงด้วย

14. กรอบของภาพ (Framing) บางครั้งการถ่ายภาพโดยการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาทำให้เกิดเป็นกรอบภาพขึ้นมา จะช่วยให้ภาพนั้นน่าดูยิ่งขึ้น เช่นการนำกิ่งไม้มาเป็นกรอบหน้าประกอบภาพพระพุทธรูปและเจดีย์ในเมืองโบราณ ที่สุโขทัยหรือการถ่ายภาพสามเณรกำลังกวาดลานวัดโดยถ่ายจากข้างในโบสถ์ให้ ประตูโบสถ์เป็นกรอบ จะช่วยให้ภาพมีคุณค่ามีมิติ และความลึกลับน่าสนใจขึ้น

15. พลัง (Power) ในบางครั้งการถ่ายภาพจะแสดงถึงพลังในตัวของมันเองออกมาทำให้ภาพเพิ่มความน่า สนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพเคลื่อนไหวที่ดั่งกล้องให้เห็นเส้นในแนวทแยงมุม การถ่าย กล้องตามสิ่งที่เคลื่อนไหวที่ทำให้ฉากหลังไม่ชัดแต่วัตถุชัดเจน พร้อมแสดงออกถึงพลังการเคลื่อนไหว ของสิ่งนั้นตลอดจนการถ่ายภาพสิ่งที่ เคลื่อนไหวด้วยความเร็วชัตเตอร์ช้า เช่น นักแข่งกำลังปั่นจักรยาน ด้วยความเร็วสูงเพื่อแสดงให้เห็นพลังการเคลื่อนไหว

16. เอกภาพ (Unity) คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยยึดถือ ความสัมพันธ์กันในภาพ เชื่อมโยงประกอบกันจนอยู่ในลักษณะหลอมรวมกันเป็นกลุ่มก้อน หรือเป็น หนึ่งเดียว ในการถ่ายภาพต้องคำนึงถึงจังหวะในการถ่ายระยะความใกล้ไกลและต้องทำให้เกิด ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่บันทึกลงในภาพถ่ายนั้น

17. ความเรียบง่าย (Simplification) ความเรียบง่ายสามารถผลิตรูปภาพให้มีอิทธิพลได้ เช่น รูปภาพสถานีเดือนกษัยในทะเลที่อยู่ท่ามกลางบรรยากาศพระอาทิตย์กำลังตกดินมี คลื่นกระทบฝั่งมีฉาก หลังน้ำทะเล การจัดภาพไม่สลับซับซ้อนลักษณะนี้ทำให้ออกเรื่องราวได้ นอกจากนั้นอาจนำการจัดภาพ อื่นๆ มาประกอบด้วย เช่น ความสมดุลความกลมกลืนในภาพ (Harmonious Picture) เป็นต้น

18. ส่วนเกินหรือสิ่งที่ทำให้ภาพขาดคุณภาพไป (Merger) ก่อนการกดชัตเตอร์ทุกครั้งควร พิจารณาฉากหลัง หรือสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ให้ดีเสียก่อนระวังอย่าให้ปรากฏสิ่งที่ไม่ต้องการเกิดขึ้นในภาพ โดยเฉพาะสิ่งที่จะทำให้ภาพเสียไป เช่น โคมไฟที่งอกขึ้นกลางศีรษะของหญิงสาว ทำให้ภาพเสียไปอย่าง น่าเสียดาย

นอกจากนี้อาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดองค์ประกอบภาพให้ภาพน่าดู น่าชมมีคุณภาพยิ่งขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักถ่ายภาพแต่ละคนด้วยอย่างไรก็ตามการศึกษา จากผลงานของคนอื่น ๆ น่าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

2.3 การจัดแสงในงานศิลปะภาพถ่าย

การมีความเข้าใจเรื่องแสงอย่างละเอียดลึกซึ้งนอกจากเพิ่มมิติของภาพถ่ายขึ้นแล้ว ยังทำให้ ชิ้นงานได้รับความ โดดเด่นสวยงามมีความสมบูรณ์ สะดุดตา สามารถที่จะสร้างบรรยากาศของภาพถ่าย ให้สมจริงสมจัง หรือแม้แต่สร้าง ความมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้น

การจัดแสงเพื่อใช้ในการถ่ายภาพเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดจะขาดเสียมิได้ ไม่ว่าจะเป็นการ บันทึกภาพโดยอาศัยแสงธรรมชาติ (DAY LIGHT) เป็นหลักในการถ่ายภาพก็ตาม ทั้งนี้เพราะการจัดแสง เพื่อใช้ในการถ่ายภาพ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดแสง หลาย ประการ คือ

1. การจัดแสงในหลักการขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยในการบันทึกภาพ
2. การจัดแสงเพื่อส่งเสริมให้สิ่งที่ต้องการบันทึกภาพ (สิ่งที่ถ่าย) มีมิติที่สามเกิดขึ้น ซึ่งสามารถมองเห็นส่วนลึกของวัตถุ
3. การจัดแสงสามารถที่จะสร้างให้ภาพสามารถถ่ายทอดอารมณ์ (MOOD) ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเนื้อหาที่ต้องการ นำเสนอเป็นภาพได้ดียิ่งขึ้น
4. จัดแสง สามารถที่จะนำมาใช้กำหนดบรรยากาศของภาพ (ATMOSPHERE)
5. จัดแสง สามารถเสริมสร้างความงามให้เกิดขึ้น ในการประกอบภาพ (COMPOSITION) เช่น ช่วยแก้ปัญหาในการขาดสมดุล (BALANCE) ช่วยเน้นจุดสนใจของภาพ (CENTER OF INTEREST) ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายทั้งห้าประการจะเห็นได้ว่า การจัดแสงเป็นองค์ประกอบหลักในการบันทึกภาพ จึงเป็นส่วนที่สำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยเหลือให้การถ่ายทอดแนวความคิดต่าง ๆ ออกไปเป็นสื่อความหมายทางด้านภาพ ให้ผู้ชมได้เข้าใจตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยเหตุนี้เองการกำหนดรูปแบบของการจัดแสงที่ถูกต้อง และเหมาะสมในการถ่ายภาพแต่ละฉาก จะเป็นหนทางในการสร้างภาษาของภาพให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

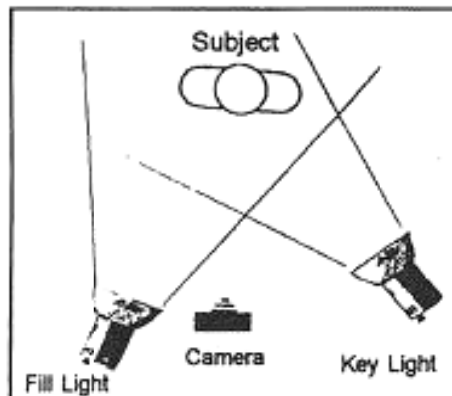
รูปแบบและวิธีการจัดแสงของตากล้องแต่ละคน จะมีลักษณะและวิธีการแตกต่างออกไป เฉพาะ บุคคล ทั้งนี้เพราะการจัดแสงเป็นศิลป์ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว จึงขึ้นอยู่กับผู้จัดแสงเป็นสำคัญและแน่นอนที่สุดตากล้องทุกคนย่อมจะต้องผ่านการเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ และหลักการเบื้องต้นของการจัดแสงมาก่อนแล้วทั้งสิ้น การจัดแสงเพื่อการบันทึกภาพจะมีแสงที่เป็นหลักอยู่ 4 อย่างคือ

1. ไฟหลัก (KEY LIGHT OR MAIN LIGHT)
2. ไฟลบเงา (FILL LIGHT)
3. ไฟแยก (SEPARATION LIGHT OR BACK LIGHT)
4. ไฟฉาก (BACKGROUND LIGHT)

ไฟทั้งสี่อย่างนี้มีรูปแบบลักษณะในการทำงานที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

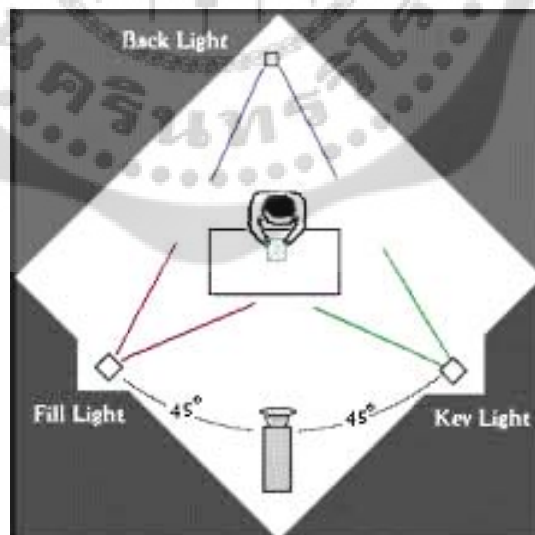
ไฟหลัก (KEY LIGHT OR MAIN LIGHT) เป็นไฟทำหน้าที่ให้แสงสว่างกับสิ่งที่ถ่าย ตำแหน่งของไฟโดยทั่ว ๆ ไป จะอยู่ใกล้กับกล้องถ่ายภาพยนตร์ ในทิศทางเดียวกัน จะห่างจากเส้นแกนของเลนส์ไม่เกิน 90 องศา ไฟหลักจะใช้สปอร์ตไลท์เป็นตัวให้แสงสว่าง ดังนั้นไฟที่เกิดจากไปดาวน์จึงเป็นเงาที่ดำเข้ม

Sample 2-Light Setup

ภาพประกอบ 11 ไฟหลัก

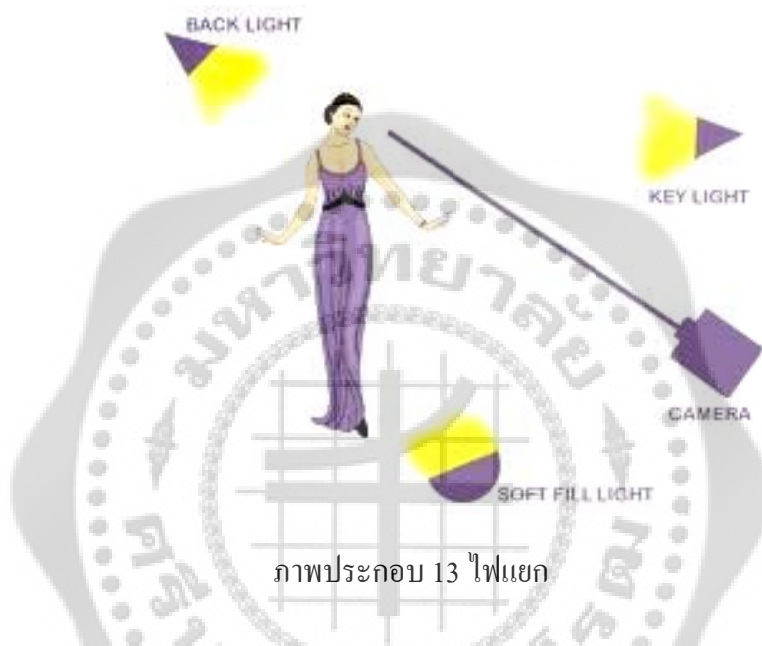
ไฟเสริม (FILL LIGHT) เนื่องจากแสงที่เกิดจากไฟหลัก เป็นแสงที่เข้มจึงทำให้ด้านที่โดนกับแสงจะสว่าง และด้านที่ไม่โดนแสงจะมีมืด นอกจากนั้นแล้ว จะทำให้เกิดเงาที่น่าเกลียดบนวัตถุที่ถ่าย จึงจำเป็นต้องใช้ไฟหลบเงาเข้าช่วย เพื่อให้เงาอันเกิดจากไฟหลักจางลงไป อีกทั้งยังช่วยเพิ่มแสงในด้านมืดให้มีอัตราส่วนที่พอเหมาะกัด้านสว่างด้วย เพื่อช่วยให้บันทึกภาพในส่วนที่มืด (ไฟหลักส่องไม่ถึง) มีรายละเอียดของภาพเพิ่มขึ้น ชนิดของไฟที่นำมาใช้กับไฟส่วนนี้ จะเป็นไฟที่ให้แสงนุ่มนวล เป็นจำพวก OPEN LIGHT FLOOD)

ภาพประกอบ 12 ไฟเสริม

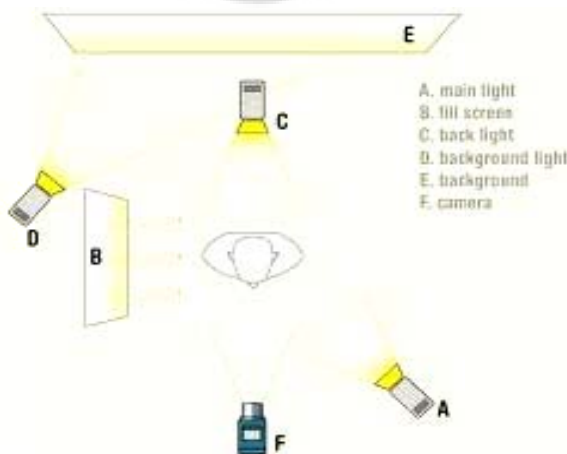
ไฟแยก (SEPARATION LOGHT OR BACK LIGHT)

ไฟจากสองข้อแรกสามารถที่จะถ่ายภาพออกมาได้โดยมีรายละเอียดดีพอควร แต่เพื่อเป็นการเน้นให้สิ่งที่ถ่ายเด่นขึ้นแยกตัวออกมาจากฉาก จึงใช้ไฟดวงนี้ส่องไปยังสิ่งที่ถ่ายอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้มิติที่สามของสิ่งที่ถ่ายมีมากขึ้นไฟดวงนี้จะใช้สปอร์ตไลท์ที่มีกำลังไฟสูง โดยปกติจะสูงกว่าไฟหลัก (KEY LIGHT) อัตราส่วนระหว่าง 1/2 - 1/6 ซึ่งแล้วแต่ความต้องการของผู้ถ่ายตำแหน่งของไฟก็จะอยู่ตรงข้ามกับไฟหลัก (KEY LIGHT) คือส่องมาจากที่สูงด้านหลังของสิ่งที่ถ่าย

ไฟฉาก (BACKGROUND LIGHT)

คือไฟที่ส่องไปยังฉาก เพื่อให้ฉากมีความสว่าง โดยปกติจะใช้ไฟ ประเภท FLOOD LIGHT ซึ่งจะให้แสงที่นุ่มนวลไฟชนิดนี้ จะเป็นตัวช่วยสร้างบรรยากาศของฉาก ให้มีมากยิ่งขึ้นตามความประสงค์

ภาพประกอบ 14 ไฟฉาก

ประโยชน์ของการจัดแสง

จัดแสงเพื่อช่วยให้มองเห็นภาพ แสงทำให้มองเห็นวัตถุต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้นจึงใช้ในสถานที่ถ่ายทำที่ไม่มีแสงสว่าง หรือสว่างยังไม่มากพอ

จัดแสงเพื่อแก้ไขความบกพร่องของภาพ หรือเสริมความสมบูรณ์ของภาพ เช่น บางครั้งแสงภายนอกอาคารสว่างจ้า แต่แสงภายในอาคารที่จะถ่ายทำมีน้อย ก็สามารถจัดแสงเพื่อลดความต่าง แก้ไขความไม่สมดุลของแสงได้ บางครั้งถ้าต้องการจัดแสงเพื่อเน้นจุดบางจุด หรือมุมบางมุมเพื่อตัดทอนสิ่งรอบๆ ออกไป

จัดแสงเพื่อสร้างมิติของวัตถุ ทำให้สามารถมองเห็นความกว้าง ความยาว และความลึกได้ ช่วยเผยให้เห็นมิติที่สมจริงของวัตถุมากขึ้น วัตถุอย่างเดียวกันหรือสถานที่ที่เดียวกัน แต่จัดแสงออกมา มิติต่างกัน ภาพที่ถ่ายทำมาก็จะแตกต่างกันไปด้วย

จัดแสงเพื่อสร้างบรรยากาศ เช่นจัดแสงให้ดูเป็นตอนเช้า สาย บ่าย เย็น กลางคืน หรือจัดแสงให้เป็นฤดูต่างๆ หรือจัดเลียนแบบแสงของสถานที่ เช่น บาร์ เวทีมวย อุโมงค์ใต้ดินฯ

จัดแสงเพื่อสร้างอารมณ์ สร้างความรู้สึกทางใจสังเกตได้ว่าในภาพยนตร์แต่ละประเภท ลักษณะของแสงก็จะแตกต่างกัน เช่น ภาพยนตร์เขย่าขวัญ แสงก็จะลึกลับน่ากลัว ถ้าเป็นรักโรแมนติก แสงก็จะแลดูนุ่มนวลชวนฝัน เป็นต้น

พื้นฐานการจัดแสงเบื้องต้น

วิธีการจัดแสงแบบพื้นฐานเบื้องต้น เป็นการทำงานกับกล้องวิดีโอที่สามารถเห็นภาพจากจอภาพหรือช่องมองภาพ(Viewfinder)ของกล้อง ซึ่งแตกต่างจากการถ่ายด้วยฟิล์มที่ต้องใช้เครื่องวัดแสงก่อนอื่นต้องเปิดกล้อง เพื่อดูสภาพแสงเดิมที่กล้องมองเห็นว่าสภาพแสงเป็นอย่างไร และจัดแสงไปพร้อมๆ กับการดูจอมอนิเตอร์ (Monitor) ควรจัดแสงที่ละจุดหรือจัดไฟที่ละดวง เริ่มจากแสงแรกหรือไฟดวงแรกในการจัดคือ แสงหลัก (Key Light)

แสงหลัก (Key Light or Main Light)

เป็นแสงสว่างที่ส่องตรงไปยังวัตถุ (Subject) หรือบุคคลที่ต้องการจะถ่ายทำไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ ทำให้เห็นรูปร่าง รูปทรง รายละเอียดของวัตถุ บางครั้งก็เรียกว่า Main Light เพราะเป็นแสงที่สำคัญที่สุด หรือเรียกว่า Modeling Light ก็ได้เพราะเป็นแสงที่ส่องไปยังนักแสดง นายแบบ นางแบบ หรือหุ่นนิ่งต่างๆ นั่นเอง โดยปกติทิศทางของแสงหลักจะไม่เกิน 90 องศา จากเส้นแกนของเลนส์ ส่องมาจากทางซ้ายหรือทางขวาของกล้องก็ได้

แสงเสริม(Fill Light or Soft Light)

เป็นแสงที่ส่องมาจากอีกฝั่งหนึ่งของกล้อง อยู่ด้านตรงข้ามกับแสงหลัก เพื่อเสริมให้อีกด้านหนึ่งของนักแสดง หรือวัตถุสว่างขึ้นเพื่อลบเงา เป็นแสงที่อ่อนกว่าแสงหลัก ส่วนจะมากหรือน้อยแค่ไหนนั้น ก็ขึ้นอยู่กับบรรยากาศ เช่นถ้าเป็นภาพยนตร์รักโรแมนติก ปริมาณแสงหลัก กับแสงเสริมจะไม่ต่างกันมาก แต่ถ้าเป็นประเภทเขย่าขวัญ สยองขวัญ ก็มักจะให้มีความแตกต่างระหว่างสว่างกับมืด (Contrast) แสงเสริมนี้จะเป็นตัวควบคุมความแตกต่าง และช่วยบอกอารมณ์ภาพยนตร์ได้ด้วย

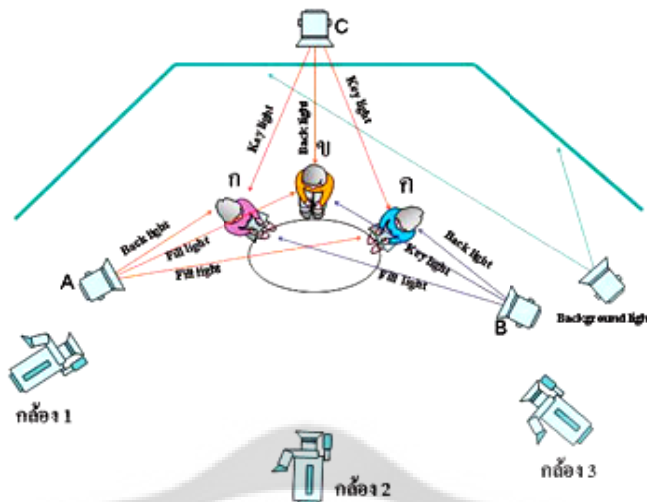
แสงส่องหลัง(Back Light)

เป็นแสงที่ส่องมาจากด้านหลังของนักแสดงหรือวัตถุที่ถ่าย โดยปกติจะสว่างเท่ากับหรือมากกว่า Key Light และส่องมาจากทิศทางตรงกันข้ามกับแสงหลัก ช่วยให้วัตถุแยกออกมาจากฉากหลังเด่นขึ้น และเพิ่มความลึกให้แก่ภาพ หรืออาจเคยได้ยินคำว่า Rim Light ก็คือแสงที่ช่วยเน้นขอบริมของนักแสดง บางทีก็ใช้คำว่า Separation Light (การแยก) คือแสงที่แยกนักแสดงออกมาจากฉาก สรุปคือแสงส่องหลังมีหน้าที่แยกวัตถุออกมา ไม่ให้จมไปกับฉากนั่นเอง เรียกหลักพื้นฐานการจัดแสงแบบนี้ว่าการจัดแบบสามเหลี่ยม Basic Triangle Principle

แสงส่องฉาก(Background Light)

เป็นแสงที่ส่องสว่าง ไปยังฉาก ช่วยให้เห็นรายละเอียดต่างๆภายในฉาก หรือสถานที่นั้นๆ ว่ามีอะไรบ้าง ช่วยเล่าเรื่องราวของสถานที่ บอกเวลา เสริมบรรยากาศ และสร้างความสวยงาม ปริมาณแสงอาจจะเท่าๆ กับแสงหลัก(ในฉากปกติ) ทิศทางการสาดส่องนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว แต่จะเน้นให้ลักษณะของแสงปรากฏออกมาอย่างเป็นธรรมชาติและสมจริง โดยพยายามอ้างอิงจากแหล่งแสงที่มีอยู่ในฉาก สรุปคือแสงส่องฉากทำให้ฉากสว่างมองเห็นรายละเอียด โดยสภาพแสงต้องสมเหตุสมผล บางครั้งอาจจะใช้ไฟเพียง 2 ดวง Key Light กับFill Light หรืออาจจะใช้ 7-8 ดวง หรือดวงเดียวก็ได้

ตัวอย่างการจัดแสงไฟ ที่มีผู้ร่วมสนทนามากกว่าหนึ่งคนแต่มีไฟเพียง 3 โคม

ภาพประกอบ 15 ตัวอย่างการจัดแสงไฟ

เมื่อจัดฉากเสร็จแล้วต่อมา คือ การจัดแสงให้ส่องไปยังตำแหน่งของผู้สนทนา หรือผู้แสดง ระวังอย่าให้เกิดเงาตกกระทบไปที่ผนัง(กรณีที่ใช้เวทีใกล้ผนังจะทำให้เงาทอดไปที่ฉากหลัง) ควรจัดแสง ให้มีมิติ มีความลึก มีความชัด เข้มและจางต่างกัน อย่าให้แบนเรียบหรือสว่างจ้าเท่านั้น โดยเฉพาะ ถ้าเป็นรายการละคร จะต้องจัดให้ได้บรรยากาศตามบทด้วย แสงจะทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ เช่นแสงสีแดง ดูร้อนแรง เร่งเร้า สีฟ้าดูสดใส กว้าง ว่าง สีเขียวดูสดชื่นสบายตา นอกจากนี้ยังมีแสงภายนอก แสงภายใน แสงกลางวัน แสงกลางคืน เป็นต้น

การวางตำแหน่งไฟแต่ละดวง ต้องพิจารณาให้ไฟแต่ละดวงเป็นได้ทั้งKey, Fill หรือ Back โดยจัดวางตำแหน่งโคมไฟให้อยู่ในระยะใกล้หรือไกลกับคนใดคนหนึ่ง เช่น

โคมไฟA เป็น Back Light ให้กับ ก. เป็น Fill Light ให้ ข. กับ ค.

โคมไฟB เป็น Back Light ให้กับ ค. เป็น Key Light ให้ ข. และเป็น Fill Light ให้กับ ก.

โคมไฟC เป็น Key Light ให้กับ ก. และ ค. เป็น Back Light ให้กับ ข.

อย่างไรก็ตามอย่ายึดติดกับหลักทฤษฎีมากเกินไป ควรพิจารณาตามความเหมาะสม และคำนึงถึงสภาพความพร้อมของอุปกรณ์ด้วย

อุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่าง

มีหลายชนิดหลายประเภทและหลายราคา ทั้งที่ใช้ในสถานที่ที่มีระบบการเดินสายไฟมีชุดควบคุม(Lighting Control) ติดตั้งถาวรในห้องผลิตรายการ (Studio) และแบบเคลื่อนย้ายไปใช้นอกสถานที่ บางครั้งในเวลากลางวันจะมีแสงสว่างจากภายนอกเพียงพอ หรือถ้าจำเป็นต้องถ่ายทำภายในอาคาร ในห้องที่แสงสว่างไม่พอก็จะต้องจัดแสงเสริม เพื่อให้เกิดความสว่างเพียงพอสำหรับการถ่ายทำ ชุดถ่ายทำนอกสถานที่อุปกรณ์จึงออกแบบให้มีขนาดเล็ก สะดวกในการประกอบติดตั้งและจัดเก็บ มีกล่องบรรจุที่แข็งแรงทนทาน มีน้ำหนักเบาเหมาะสำหรับการขนย้าย มีทั้งประเภทและชนิดไฟให้เลือกใช้คล้ายกับใน Studio เช่นกัน

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ ที่มีอุณหภูมิสีของแสงต่างกัน เช่น โคมหนึ่งเป็น 3200 k และอีกโคมหนึ่งเป็น 5600 k จะต้องเลือกปรับให้โคมทั้งสองมีอุณหภูมิตรงกันก่อน ถ้าไม่ปรับสภาพที่ถ่ายออกมาจะมีสีประหลาดๆ อาจเป็นสีเหลืองๆ ปนเขียว มีวิธีการปรับดังนี้

ถ้าเป็นเวลากลางวันมีแสงจากภายนอกส่องเข้ามาด้วย ควรเลือกปรับเป็น 5600 k เพื่อให้ใกล้เคียงกับแสงกลางวัน(Daylight) โดยใช้แผ่น Gelatin หรือกระจกทนความร้อน สีนํ้าเงินมาปิดหรือบังไว้ที่หน้าโคม 3200 k อุณหภูมิของแสงก็จะเปลี่ยนไปเป็น แสงกลางวัน (Daylight)

3. เอกสารเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ

สุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ คือ ความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของความงามที่มีอยู่ในศิลปะทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติ และทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น อันเกิดจากความพึงพอใจในความสวยที่ได้สัมผัสกับความงามโดยปราศจากความคิดเป็นเจ้าของและหวังผลตอบแทน

เมื่อกล่าวถึงสุนทรียความงามทางศิลปะยากที่จะหาคำจำกัดความได้ว่าสิ่งใดคือความงาม เพราะบุคคลแต่ละคนนั้นมีกรอบความคิดเกี่ยวกับความงามที่ต่างกันเช่นบางคนก็จะให้นิยามความงามว่าเป็นสิ่งที่สวยงามไว้ที่ใดหรือบางคนก็จะมองความงามว่าเป็นสิ่งที่ตามธรรมชาติโดยไม่ผ่านการปรุงแต่งเป็นต้น ดังนั้นเราจึงไม่สามารถตัดสินความงามได้ว่าสิ่งไหนที่เรียกว่า ความงามและสิ่งไหนที่ไม่ใช่ความงาม

“จะเห็นได้ว่าสุนทรียศาสตร์หรือปรัชญาแห่งความงามนั้นจะไม่พ้นไปจากจิตของมนุษย์อันเป็นพื้นฐานเดิมเลยได้การเกิดของความงามก็ต้องเกิดกับอารมณ์ไปเกาะอยู่กับจิต โดยอารมณ์ที่เกิดจากความงามนั้นไปเกาะจิตเกิดความรู้สึกพอใจพูดสั้นๆและชัดเจนได้ดังนี้ความงามก็คือสิ่งที่สร้างความพึงพอใจความชอบให้แก่จิตใจนั่นเอง อะไรที่สร้างความพึงพอใจให้แก่จิตไม่ว่าจะผ่านผัสสะหรือทวารใดทวารหนึ่งของอายตนะทั้งห้า (ตาหูจมูกลิ้นกาย) เป็นที่เกิดความงามแก่จิตได้ทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือความชอบนั้นจะคงอยู่ได้นานเท่าใด ถ้านานชั่วระยะเวลาหนึ่งก็เป็นความงามพิน ๆ ถ้านานชั่วนาตาปีก็เป็นความงามที่สูงส่งความงามจึงมี 2 ชั้นใหญ่ ๆ คือความงามชั้นธรรมดาสามัญ เกิดจากเราไปสัมผัส

กับสิ่งของที่เรารอบเราพึงพอใจธรรมดาทั่วไป และความงามขั้นสุดยอดเกิดจากจิตเรารู้อารมณ์ด้วย
 สิ่งที่เรามีความสนใจในเรื่อนั้น ๆ อยู่ ก่อนแล้วเกิดชอบ พึงพอใจ ให้ความชื่นชอบตลอดชีวิต ตลอด
 กาลสัมผัสเมื่อใดก็ชอบเมื่อนั้น” (เอกชัย, เสวานิตย์. 2529: 3)

การชื่นชมความงามในศิลปะก็เช่นกันเราไม่สามารถตัดสินได้ว่างานชิ้นไหนดีหรือไม่ดีการ
 เสพงานศิลปะนั้นเราใช้เพียงแต่ความรู้สึกในการทำความเข้าใจงานศิลปะดังนั้นความเข้าใจในงานศิลปะ
 ของแต่ละคนนั้นก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะของแต่ละคนด้วยการ
 เสพงานศิลปะนั้นก็ต้องใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในการเลือกเสพงาน ซึ่งงานศิลปะ
 ส่วนใหญ่จะเป็นงานศิลปะทางสายตากรองเห็นเป็นประสาทสัมผัสหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เห็นถึงความ
 ชัดเจนในการทำความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ง่ายเพราะในความคิดของแต่ละคนจะมีกรอบความคิดหรือ
 กรอบภาพจินตนาการสิ่งต่าง ๆ ไว้ในความคิดอยู่แล้วซึ่งได้รับมาจากประสบการณ์ของแต่ละคนจึงทำให้
 การรับรู้ความงามในศิลปะนั้นมีระดับที่แตกต่างกันหรือแม้แต่การใช้ประสาทรับรู้ที่แตกต่างกันก็ทำให้
 การเข้าถึงสุนทรียต่างกันด้วยเช่นกัน "Beauty is in the eye of the beholder" ความงามอยู่ในดวงตาของ
 ผู้มอง หรือว่าง่าย ๆ ก็คืองามหรือไม่มันก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั่นเอง

ความเกี่ยวข้องกันของสุนทรียศาสตร์กับศิลปะ อาจกล่าวได้ว่า ศิลปะ นั้นเป็นศาสตร์ที่มี
 กระบวนการสร้างสรรค์ที่ใช้แนวคิด การตอบสนองตอบของความรู้สึกโดยผ่านสื่อชนิดต่างๆ ที่เรียก
 รวมกันว่า ผลงานศิลปะ ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์เหล่านั้นมีทฤษฎีและหลักการรองรับอยู่ เช่น
 องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ (Element of Art) ที่ประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวกับ เส้น สี แสงเงา รูปร่าง
 รูปทรง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีของการสร้างงานศิลปะ เช่น การวางองค์ประกอบ พื้นผิว
 จังหวะ ลีลา ฯลฯ ที่เป็นการนำเอา องค์ประกอบพื้นฐานมาใช้ในการจัดสร้างให้เกิดเป็นผลงานทาง
 ศิลปะ โดยใช้วัสดุ สื่อและเทคนิคที่แตกต่างกันออกไป เช่น การเขียนด้วยสีน้ำ สีน้ำมัน การปั้นด้วยดิน
 การหล่อด้วยโลหะ การแกะไม้ ฯลฯ ผลงานทางศิลปะเหล่านี้มีลักษณะและคุณค่าทางสุนทรียะ โดยเป็น
 สิ่งที่สรรสร้างขึ้นจากสิ่งที่มีชีวิตที่มีความรู้ มีความสำนึก(Sentient beings) ซึ่งก็คงไม่พ้นไปจากความ
 เป็นมนุษย์นั่นเอง งานศิลปะจึงเป็นสิ่งที่เป็กระบวนการสร้างสรรค์ ในการใช้สื่อ และรูปแบบทาง
 ศิลปะ เพื่อแสดงออกหรือถ่ายทอดความรู้สึกจากศิลปินผู้สร้างผลงานไปยังผู้รับได้ดี ที่สุด ส่วน
 สุนทรียศาสตร์นั้นก็ไม่สามารถแยกออกจากเนื้อหาของศิลปะได้หรือปรัชญาของ ศิลปะก็คือเนื้อหาของ
 สุนทรียศาสตร์นั่นเองแต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาในส่วนที่ เป็นสุนทรียศาสตร์นั้นกว้างขวางกว่าเนื้อหาที่
 เป็นปรัชญาของศิลปะเพราะมิได้ มุ่งใช้แต่เพียงผลงานที่เป็นศิลปะเท่านั้นแต่ครอบคลุมไปถึงสิ่งที่มีใช้
 ผล งานศิลปะ เช่น ความงดงามที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือคติที่ว่าถึงความงดงามสุนทรียศาสตร์มักจะ
 มุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ หรือการมีประสบการณ์ทางสุนทรียะ หรือการจะให้ประสบการณ์ทาง
 สุนทรียะเกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องของ "ความงาม" นั้นมีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่าง ศิลปะ และ
 สุนทรียศาสตร์ ความงามในทางสุนทรียศาสตร์นั้นเป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่สามารถให้คำอธิบาย อย่าง
 เป็นสากลได้ เป็นไปได้ที่จะมีกับทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ตามธรรมชาติหรือ

สร้างขึ้นโดยมนุษย์ ส่วนความงามในทางศิลปะนั้นปรัชญาทางศิลปะเป็นการค้นหานิยามของความงาม เช่น ความงามเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการเป็นศิลปะหรือไม่ ถ้าศิลปะอาจจะงามหรือไม่งามก็ได้ ความงามจึงไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุดในการตัดสินความเป็นศิลปะจึงต้องมีเกณฑ์ที่ นำมาใช้ตัดสินความเป็นงานศิลปะหรือความงามในศิลปะ งานศิลปะนั้นได้นำเอามโนทัศน์และกระบวนการเข้าด้วยกัน มุ่งที่กระบวนการในการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นสำคัญ ความงามทางศิลปกรรมศาสตร์จึงเป็นความคิดที่ได้จากสุนทรียศาสตร์และปรัชญา ศิลปะมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และคำอธิบาย อ้างอิงสำหรับกระบวนการและเป้าหมายของศิลปะนั่นเอง ความแตกต่างระหว่างความงามในแง่ของศิลปกรรมกับสุนทรียศาสตร์นั้นอาจจะพอ อธิบายให้เข้าใจได้ว่า ความงามในเชิงศิลปะนั้นมุ่งเน้นไปที่ความรู้สึกที่แฝงไปด้วยปรัชญาของการแก้ปัญหาภายในของศิลปิน แล้วแสดงออกมาทางสื่อเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงความงดงาม ความประทับใจที่ตัวศิลปินมี ส่วนความงดงามในทางสุนทรียศาสตร์นั้นเป็นความงดงามที่เกิดขึ้นภายในตัวของ บุคคลแต่ละคนเมื่อไปสัมผัสกับสิ่งที่น่าปรารถนา สิ่งที่น่าพึงพอใจ และมีความงามที่เป็นสากลโดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับปรัชญา หรือการแก้ไขปัญหาใดๆ เช่นความรู้สึกที่มีต่อความงดงามของแสงอาทิตย์ในยามรุ่ง หรือแสงในยามเย็น ที่ให้ความรู้สึกต่อผู้คนที่พบเห็นและมนุษย์สามารถรับรู้ถึงความงดงามเหล่านั้น ได้เหมือนกัน เป็นต้น

4. การประเมินผลงานศิลปะภาพถ่าย

การประเมินโครงการนับว่ายังเป็นแนวคิดและเทคนิควิธีที่ใหม่สำหรับเมืองไทยและสาขาการศึกษา การประเมินโครงการได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาประมาณ 15 ปี ที่ผ่านมา โดยเริ่มจากแนวคิดที่เสนอในรูปของบทความของราฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) ลี เจ ครอนบาช (Lee J. Cronbach) และไมเคิล สคริฟเวน (M. Scriven) ในประเทศไทยการเรียนการสอนวิชา การประเมินผลโครงการส่วนมากจะสอดแทรกอยู่ในสาขาต่างๆ เช่น ทางด้านการบริหาร เป็นต้น เมื่อเทคนิคการประเมินได้ขยายตัวพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของความรู้ทั้งในเชิงแนวคิดและเทคนิควิธีการประเมิน จึงได้มีการจัดสอนเป็นรายวิชาต่างหากในหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งก่อนหน้านี้ได้สอดแทรกอยู่ในวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา

ปัจจุบันการประเมินโครงการมิได้จำกัดอยู่แต่ในทางการศึกษาเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปสู่โครงการในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนการประเมินเป็นธุรกิจอีกอาชีพหนึ่งขึ้นมา เพราะในการประเมินโครงการต่าง ๆ ขององค์กรหน่วยงานหรือสถาบันหนึ่ง ๆ ต้องใช้งบประมาณมหาศาล จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาเป็นนักประเมินเพื่อนำผลนั้นมาใช้อย่างคุ้มค่าต่อไป ในการประเมินโครงการมีเป้าประสงค์หลักคือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่หรือเป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการตัดสินใจในการดำเนินการหรือไม่ รวมถึงการศึกษาว่าในการดำเนินการ โครงการมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขในเรื่องอะไรบ้าง และเป็นโครงการที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

การประเมินโครงการ (Project Evaluation) หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (สมหวัง พิริยานุวัฒน์. 2544)

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปผลว่าโครงการนั้นๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเพียงใด

ประเภทของการประเมินโครงการ

การแบ่งประเภทการประเมินโครงการคงมิใช่เป็นการกำหนดเกณฑ์เด็ดขาด แต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบการประเมินมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งในที่นี้อาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาระเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่เริ่มโครงการใดๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อน ความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาอุปสรรค ความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น

- การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment-SIA)
- การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological Impact Assessment-EIA)
- การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political Impact Assessment-PIA)
- การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological Impact Assessment-TIA)
- การประเมินผลกระทบด้านประชากร(Population Impact Assessment-PIA)
- การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย(Policy Impact Assessment-POIA)
- การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ(Economic Impact Assessment)

การประเมินโครงการก่อนการดำเนินการนี้มีประโยชน์สำหรับนักลงทุน เพื่อศึกษาดูว่าก่อนลงมือโครงการใด ๆ นั้น จะเกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost effectiveness) หรือจะเกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประชากร เทคโนโลยี และระดับนโยบายหรือไม่ หากได้ทำการศึกษารอบคอบแล้วอาจจะได้ผลการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า จะได้เกิดประโยชน์หรือโทษอย่างไร ปัญหา อุปสรรค เป็นอย่างไร เพื่อผู้เป็นเจ้าของโครงการจะได้ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะเลิกโครงการหรือปรับปรุงองค์ประกอบ และกระบวนการบริหารจัดการโครงการเพียงใด เพื่อให้เกิดผลดี

2. การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งมักจะใช้ประเมินผลระหว่างแผนหรือระหว่างพัฒนาโครงการ ผลที่ได้จาก Formative evaluation นั้น จะช่วยตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง นอกจากนั้น Formative evaluation อาจใช้ในระหว่างดำเนินโครงการ จะช่วยตรวจสอบว่า โครงการได้ดำเนินไปตามแผนของโครงการอย่างไร อาจเรียกชื่อเฉพาะว่า Implementation evaluation หรือ Formative evaluation อาจตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการว่าดำเนินได้ผลเพียงไร เรียกว่า Progress evaluation

โดยทั่วไปแล้ว Formative evaluation อาจใช้ประเมินสิ่งต่อไปนี้ 1) ทบทวนแผนของโครงการ 2) การสร้างแผนของโครงการ 3) การพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) หรือรายการ (Check list) สำหรับรวบรวมข้อมูลตามเรื่องที่ต้องการ 4) การคัดเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม 5) การกำหนดตารางเวลาการประเมินผลให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ 6) การเตรียมข้อมูลที่จะเป็นข่าวสารสำหรับการรายงานและเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ 7) การแนะนำแนวทางปรับปรุง การแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของโครงการ

3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือประเมินผลผลิต (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลรวมสรุป มักจะใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ สำหรับโครงการที่มีการดำเนินระยะยาวก็อาจใช้ Summative Evaluation ในการสรุปย่อความระยะยาวต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากระยะต่างๆ จะช่วยให้มีการประเมินสรุปรวมนั้น ส่วนใหญ่จะรวบรวมจากผลของ Formative evaluation เป็น Summative Evaluation ซึ่งผลสรุปที่ได้จะนำสู่การรายงาน ว่า โครงการได้บรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร มีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่าโครงการนั้นควรดำเนินการต่อหรือยกเลิก

4. การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินโครงการโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่ผ่านมา ยังจำกัดอยู่แต่เพียงการประเมินผลผลิต โดยมุ่งที่จะทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ให้บริการหรือผู้ให้ทุนในการยุติหรือขยายโครงการ แต่ในปัจจุบันนักประเมินและผู้บริหารโครงการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นประเภทของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะจะช่วยเสริมให้โครงการเหล่านั้น สามารถดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น หรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญสำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ ที่จะไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่จำเป็น การดำเนินโครงการบริการสังคมนั้น จะไม่มุ่งแต่เพียงความสำเร็จของโครงการเท่านั้น แต่จะต้องให้ค้ำค่าในเชิงของประสิทธิภาพด้วย

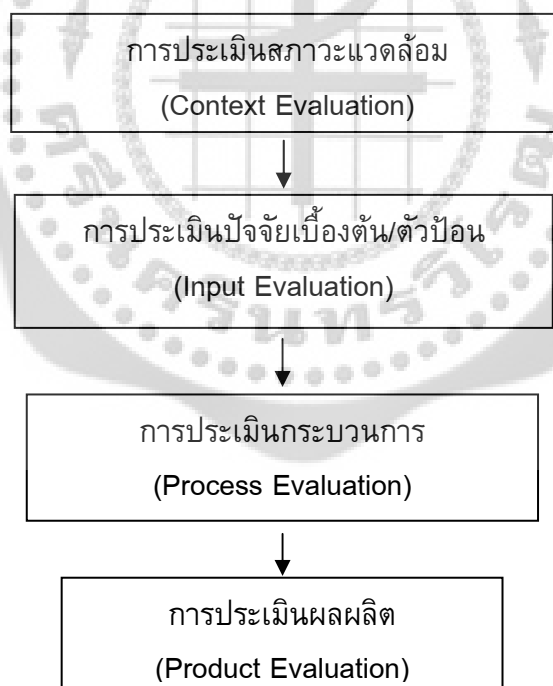
โดยปกติการประเมินประสิทธิภาพของโครงการมักจะเริ่มจากคำถามต่าง ๆ กัน เช่น

1. ความสำเร็จของโครงการนั้นๆ เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายแล้วมีความเหมาะสมหรือไม่
2. ผลผลิตของโครงการเกิดจากปัจจัยที่ลงทุนไปใช่หรือไม่
3. โครงการนี้มีผลผลิตสูงกว่าโครงการอื่น ๆ เมื่อลงทุนเท่ากันหรือไม่ และเพราะเหตุใด

รูปแบบการประเมินโครงการ

1. แนวคิดและโมเดลซีบีในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

ในปี ค.ศ.1971 สตัฟเฟิลบีมและคณะได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษานานาชาติเพราะได้ให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผลการศึกษาได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model

ภาพประกอบ 16 CIPP Model

รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่บริบท ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process and product) โดยจะใช้วิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งภาพรวมหรือรายปัจจัยเป็นสำคัญ ซึ่งพออธิบายได้ ดังนี้

การประเมินด้านบริบท หรือประเมินเนื้อความ (context Evaluation) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวอาจจะจำแนกเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็ยังจำแนกย่อยออกไปอีก เช่น บุคคล อาจพิจารณาเป็น เพศ อายุ มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวังทัศนคติ ศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่และลักษณะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินบริบทและปัจจัยป้อนว่า กระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน หรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการ โครงการที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้แล้วนำมาเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน เกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจจะกำหนดขึ้นเองหรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้ก็ได้ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวในตอนต่อไป

2. แนวความคิดและแบบจำลองของ R.W. Tyler

R.W. Tyler เป็นนักประเมินรุ่นแรกๆ ในปี ค.ศ. 1930 และเป็นผู้ที่เริ่มต้นบุกเบิกแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เขามีความเห็นว่าการประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้” โดยมีความเชื่อว่าการจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง จากคำจำกัดความของการประเมินดังกล่าวแล้วนี้จะเห็นได้ว่า มีแนวความคิดเห็นว่าการโครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวความคิดในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า “แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมาย

เป็นหลัก (Goal Attainment Model or Objective) เรียกว่า Tyler's Goal Attainment Model ซึ่งต่อมาปี 1950 ได้มีรูปแบบ มาใช้เป็นกระบวนการตัดสินการบรรลุวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ทำการประเมิน (R.W. Tyler.1950) เรียกว่า “Triple Ps Model” ดังนี้

P-Philosophy & Purpose -ปรัชญา/จุดมุ่งหมาย

P-Process -กระบวนการ

P-Product –ผลผลิต

ในการประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษาได้โดยการประเมินความสัมพันธ์ของทั้ง 3 ว่า ปรัชญา/จุดมุ่งหมายของโครงการมีความสัมพันธ์กับกระบวนการและผลผลิตหรือไม่ ถ้าประเมินเป็นส่วนๆ ก็จะประเมินในด้านประสิทธิภาพของปรัชญา/จุดมุ่งหมายและกระบวนการประเมินประสิทธิผลของผลผลิตว่าตรงกับปรัชญา/จุดมุ่งหมายหรือไม่ มีประสิทธิภาพเพียงใด เป็นต้น

3. แนวความคิดของ Stake ในการประเมิน

แนวความคิดของ Robert E. Stake นั้น คำนึงถึงความต้องการสารสนเทศที่แตกต่างกันของบุคคลหลายๆ ฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในการประเมินโครงการ ผู้เกี่ยวข้องคนหนึ่งอาจต้องการทราบเกี่ยวกับความแน่นอนและสอดคล้องในการวัด เพื่อการประเมินนั้นๆ ในขณะที่ผู้เกี่ยวข้องคนอื่นอาจต้องการทราบทิศทางงานดำเนินงานของโครงการหรือผู้ใช้ผลผลิตของโครงการอาจมีความต้องการอีกรูปหนึ่ง สำหรับนักวิจัยอาจต้องการสารสนเทศที่แตกต่างไปจากผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพราะการประเมินนั้นเพื่อที่จะรู้เรื่องราวต่างๆ ของโครงการอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

ดังนั้นการประเมินโครงการจึงต้องมีการบรรยายเกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียด เพื่อให้ครอบคลุมถึงสารสนเทศที่จะต้องสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้น จึงเสนอรูปแบบของการประเมินโครงการอย่างมีระบบ โดยการบรรยายและตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับโครงการตามหลักการของโครงการนั้นๆ สเต็ก ได้ตั้งชื่อแบบจำลองในการประเมินผลของเขาว่า แบบจำลองการสนับสนุน (Countenance Model) ความคาดหวัง สิ่งที่เป็นจริง Stake ได้เห็นว่า การประเมินโครงการจะต้องมี 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า (Judgment)

ในภาคการบรรยายนั้น ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) เป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด สำหรับการประเมินการศึกษาไม่ควรจะสนใจเป้าหมายเฉพาะในแง่พฤติกรรมของผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ความคาดหวังนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1 **สิ่งนำ (Antecedence)** เป็นสภาพที่มีอยู่ก่อน ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับผลของการเรียนการสอน

1.2 **ปฏิบัติการ (Transactions)** เป็นผลสำเร็จของการจัดกระทำงานเป็นองค์ประกอบของขบวนการเรียนการสอน

1.3 **ผลลัพธ์ (Outcomes)** เป็นผลของโปรแกรมทางการศึกษา

2. สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง มิได้เป็นตัวชี้บ่งว่าข้อมูลที่เราได้มีความเที่ยงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

ในภาคการตัดสินคุณค่า เป็นส่วนที่จะตัดสินว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยทั่วไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ 1. เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ อาจเกิดขึ้นก่อน โดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม 2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม

ถ้าผู้ประเมินไม่สามารถหามาตรฐานที่จะนำมาเปรียบเทียบได้ ก็ต้องพยายามหาโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจ แบบจำลองนี้มุ่งเน้นความสอดคล้อง และความสมเหตุสมผลของเมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า สำหรับความสอดคล้องนั้น มี 2 ลักษณะ คือ 1. Contingence เป็นความสอดคล้องเชิงเหตุผล จะพิจารณาความสัมพันธ์ในแนวตั้งตาม ของสเด็ก 2. Congruence เป็นความสอดคล้องที่ปรากฏขึ้นจริง หรือเป็นความสอดคล้องในเชิงประจักษ์ (empirical) พิจารณาความสัมพันธ์ในแนวนอนตาม ของสเด็ก

ข้อดีสำหรับรูปแบบของการประเมินของสเด็ก คือ เสนอวิธีการประเมินเป็นระบบ เพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยาย และตัดสินคุณค่า มีมาตรฐานในการประเมินปรากฏชัดเจน แต่มีข้อจำกัดคือ เซลล์บางเซลล์ของเมตริกมีความคาบเกี่ยวกัน และความแตกต่างระหว่างเซลล์ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในโครงการได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพงษ์ หรรีรักษาพิทักษ์ (2540) ได้ทำการศึกษา การศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาพอุปมาอุปไมย ในงานโฆษณาสิ่งสิ่งพิมพ์ พบว่า ภาพอุปมาอุปไมยสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภทได้แก่ 1. ภาพอุปมาอุปไมยแบบภาพเดียวสื่อความหมาย (MP1s) 2. ภาพอุปมาอุปไมยแบบภาพ 2 ภาพสื่อความหมาย (MP2s) 3. ภาพเปรียบเทียบ (Ps) 4. วัจนภาพอุปมาอุปไมย (VPMs) 5. ภาพอุปมาอุปไมยแบบผสมผสาน (MPCs) ภาพอุปมาอุปไมยประกอบด้วยความหมาย 2 ระดับคือความหมายโดยตรง และความหมายนัย ประหวัด ซึ่งถูกส่งผ่านตัวกลาง ได้แก่ Primary และ Secondary Subject ซึ่งสื่อความหมายถึง อรรถประโยชน์หรือคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการ การตีความหมายของภาพประกอบด้วยการมี ประสบการณ์ร่วมกันของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ตลอดจนบริบททางวัฒนธรรมและภูมิหลังของผู้รับสาร เป้าหมาย ภาพอุปมาอุปไมยจึงสามารถสื่อสารได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

สุเทพ จ้อยศรีเกตุ (2544) ได้ทำการศึกษา การสร้างสรรค์ภาพอุปมาอุปไมยในงานออกแบบ โปสเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. แหล่งที่มาที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภาพอุปมาอุปไมย มีการใช้ แหล่งที่มาในส่วนของ การตีความโดยมีนัยแฝงมากที่สุด 1.1 โฆษณาประเภทตัวสินค้า มีการใช้ แหล่งที่มาในส่วนของ การตีความโดยมีนัยแฝง มากที่สุด 1.2 โฆษณาประเภทธุรกิจบริการ มีการใช้ แหล่งที่มาในส่วนของ การตีความโดยมีนัยแฝง มากที่สุด 1.3 โฆษณาประเภทส่งเสริมภาพพจน์องค์กร มีการใช้แหล่งที่มาในส่วนของวัฒนธรรม มากที่สุด 1.4 โฆษณาประเภทส่งเสริมสังคม มีการใช้ แหล่งที่มาในส่วนของวาทกรรมมากที่สุด 2. รูปแบบการนำเสนอภาพอุปมาอุปไมยมีการใช้รูปแบบการ นำเสนอแบบ 2 ภาพสื่อความหมายมากที่สุด 2.1 โฆษณาประเภทตัวสินค้า มีการใช้รูปแบบการนำเสนอ แบบ 2 ภาพสื่อความหมาย มากที่สุด 2.2 โฆษณาประเภทธุรกิจบริการ มีการใช้รูปแบบการนำเสนอแบบ 2 ภาพสื่อความหมาย มากที่สุด 2.3 โฆษณาประเภทส่งเสริมภาพพจน์องค์กร มีการใช้รูปแบบการ นำเสนอแบบ 2 ภาพสื่อ ความหมายมากที่สุด 2.4 โฆษณาประเภทส่งเสริมสังคม มีการใช้รูปแบบการ นำเสนอแบบภาพเดียวสื่อความ หมายมากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่ามีแหล่งที่มาที่มีอิทธิพลต่อการ สร้างสรรค์และรูปแบบการนำเสนอภาพ อุปมาอุปไมยเพิ่มมากขึ้นจากอดีต

ชัยชนะ จารุวรรณกร (2548) ได้ทำการศึกษา การสร้างสรรค์ภาพถ่ายสิ่งพิมพ์โฆษณาสินค้า โดยอาศัยทฤษฎีเกสตัลต์ พบว่า จากผลงานภาพถ่ายสิ่งพิมพ์โฆษณาสินค้าโดยรวม 1) หลักการจัด ระเบียบการรับรู้ที่มีการใช้มากที่สุด คือ ปัจจัยจากความคล้ายคลึงกัน (Similarity) 2) วิธีการสื่อสารด้วย ภาพที่มีการใช้มากที่สุด คือ ภาพโฆษณาที่ใช้การเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย (Metaphor) 3) วิธีการ สร้างสรรค์ภาพที่มีการใช้มากที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนหรือผสมผสานรูปของวัตถุ (Playing with Objects) จากผลงานภาพถ่ายสิ่งพิมพ์โฆษณาสินค้าแยกตามประเภทกลุ่มสินค้า 1) หลักการจัดระเบียบ การรับรู้ที่มีการใช้มากที่สุดในแต่ละกลุ่มสินค้าแบ่งได้ เป็น 1.1) กลุ่มสินค้าที่ใช้ปัจจัยจากความ คล้ายคลึงกัน (Similarity) มากที่สุด ได้แก่ ของขบเคี้ยว, เครื่องดื่ม, เสื้อผ้าและของใช้เบ็ดเตล็ด, อุปกรณ์

เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ก่อสร้าง บ้านและที่ดิน 1.2) กลุ่มสินค้าที่ใช้ปัจจัยจากการปิดส่วนที่ไม่สมบูรณ์ (Closure) มากที่สุด ได้แก่ เครื่องสำอางและของใช้ส่วนตัว,ผลิตภัณฑ์รถยนต์, ผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้าน และผลิตภัณฑ์ยา 1.3) กลุ่มสินค้าที่ใช้ปัจจัยจากความใกล้ชิด (Proximity) มากที่สุด ได้แก่ อาหารและอุปกรณ์สำนักงานและโทรคมนาคม 2) วิธีการสื่อสารด้วยภาพที่มีการใช้มากที่สุดแต่ละกลุ่มสินค้าแบ่งได้เป็น 2.1) กลุ่มสินค้าที่ใช้ภาพโฆษณาที่ใช้การเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัย (Metaphor) มากที่สุด ได้แก่ อาหาร, ผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้าน, อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สำนักงานและโทรคมนาคม 2.2) กลุ่มสินค้าที่ใช้ภาพโฆษณาที่โยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวสินค้ากับวิถีชีวิต หรือสถานการณ์ (Association) มากที่สุด ได้แก่ เสื้อผ้าและของใช้เบ็ดเตล็ด, เครื่องสำอางและของใช้ส่วนตัว, ผลิตภัณฑ์รถยนต์และอุปกรณ์ก่อสร้างบ้านและที่ดิน 2.3) กลุ่มสินค้าที่ใช้ภาพโฆษณาที่ใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) มากที่สุด ได้แก่ ของขบเคี้ยว, เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ยา 3) วิธีการสร้างสรรค์ภาพที่มีการใช้มากที่สุดในแต่ละกลุ่มสินค้า คือ อาหาร และเสื้อผ้าและของใช้เบ็ดเตล็ด ใช้การปรับเปลี่ยนขนาดหรือสัดส่วนขององค์ประกอบในภาพ (Proportions and Dimensions) มากที่สุด, ของขบเคี้ยว ใช้การประกอบหรือปะติดปะต่อกันเป็นภาพ (More Building Blocks) มากที่สุด, เครื่องดื่ม ใช้การเปลี่ยนความหมายของสิ่งเดิม (A Change of Meaning) มากที่สุด, เครื่องสำอางและของใช้ส่วนตัว และผลิตภัณฑ์รถยนต์ ใช้การปรับเปลี่ยนหรือผสมผสานรูปของวัตถุ (Playing with Objects) มากที่สุด, ผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้าน ใช้การสร้างภาพขึ้นบนเลเยอร์ของอีกภาพหนึ่ง (Layers in Different Media) มากที่สุด, อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ใช้การสร้างรูปด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ (Visual Building Blocks) มากที่สุด, อุปกรณ์สำนักงานและโทรคมนาคม ใช้การเชื่อมโยงเรื่องราวในเลเยอร์ที่ต่างกัน (Stories in Layers) มากที่สุด, อุปกรณ์ก่อสร้าง บ้านและที่ดิน ใช้การพลิกกลับเปลี่ยนเป็นตรงข้าม (Twisting and Turning) มากที่สุด และผลิตภัณฑ์ยา ใช้การใช้ภาพเล่นมุม (Playing with Angles) มากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประเภทการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการเก็บข้อมูลในกลุ่มเข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ซึ่งในบทนี้ได้กล่าวถึงการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ ผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้กำหนดขึ้นตามการประเมินประสิทธิผลของแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 เป็นเครื่องมือวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) โดยมีทั้งเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย โดยประกอบไปด้วย แบบวัด 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ซึ่งเป็นแบบสำรวจความพึงพอใจโดยรวมของผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สำรวจความพึงพอใจต่อแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ในส่วนนี้เป็นแบบวัดประเภทมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราประเมิน 5 ระดับ จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2544: 114)

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลในการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุนนาค. 2537: 29) เพื่อกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมาย ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 – 5.0	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับผู้ตอบแบบประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ

ตาราง 1 ตัวอย่างแบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ภาพถ่ายการค้ำวัยวะมนุษย์	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
0.0.0 Fruit Nude แบบที่ 1					
0.0.0 Fruit Nude แบบที่ 2					

2. แบบประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ประกอบด้วยเกณฑ์ในการประเมิน 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า (Judgment)

ในภาคการบรรยายนั้น ผู้เชี่ยวชาญจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) เป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ความคาดหวังนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1.1 สิ่งนำ (Antecedence) เป็นสภาพที่มีอยู่ก่อน 1.2 ปฏิบัติการ (Transactions) เป็นผลสำเร็จของการจัดกระทำงาน เป็นองค์ประกอบของภาพถ่าย 1.3 ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ 2. สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้น มิได้เป็นตัวชี้บ่งว่าข้อมูลที่เราได้มีความเที่ยงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

ในภาคการตัดสินคุณค่า เป็นส่วนที่จะตัดสินว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยทั่วๆ ไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ 1. เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ อาจเกิดขึ้นก่อนโดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม 2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม

ในส่วนนี้ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ประเมินผลงาน ตามแนวคิดทางทัศนศิลป์ ในขั้นตอนการคัดเลือกภาพถ่าย ก่อนการนำออกมาจัดแสดง และอีกส่วนทำการประเมินจากผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ซึ่งจะเป็นผู้ประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ตามความรู้สึกในการชมภาพถ่าย ซึ่งแบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 5 ระดับ จาก “ดีมาก” ถึง “ใช้ไม่ได้” ตามวิธีของ ลิเคอร์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2544:114) ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง
1	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลในการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุนนาค. 2537: 29) เพื่อกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมาย ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 – 5.0	ผลการประเมินในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	ผลการประเมินในระดับดี
2.51 – 3.50	ผลการประเมินในระดับพอใช้
1.51 – 2.50	ผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุง
1.00 – 1.50	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ตาราง 2 ตัวอย่างแบบประเมินผลผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ประสิทธิภาพของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่าง สรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
ภาพถ่ายที่ท่านเห็นทำให้ท่านรู้สึกถึงสตรีเพศ					

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการหาคุณภาพเครื่องมือ ทั้ง 2 แบบวัด คือ 1) แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้เข้าชมภาพถ่าย 2) แบบประเมินผลผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เข้าชมภาพถ่าย ซึ่งจะนำหาคุณภาพแบบวัดครบทุกขั้นตอนดังนี้

การหาความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างขึ้นมา นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของถ้อยคำ สำนวนภาษา และความชัดเจนของคำถามในแบบสอบถาม และแบบประเมิน ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการวัด ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดแต่ละฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หรือนำมาปรับปรุงใหม่ ว่ามีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนตรวจสอบดูสำนวนภาษาว่ามีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับแก้ให้สมบูรณ์ ก่อนนำแบบวัดนั้นไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาดังนี้

1. สืบค้นข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

2. เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บข้อมูลจากบุคคล ซึ่งผู้วิจัยนำแบบวัดไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือจากผู้เข้าชมงานจัดแสดงภาพถ่าย อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบวัดทุกฉบับ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทางทัศนศิลป์ ศิลปะภาพถ่าย สรีระของสตรีเพศและลักษณะของผลไม้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยสังเคราะห์ข้อมูล จัดองค์ประกอบของภาพถ่ายตามแนวคิดและผลการศึกษาที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 จัดแสดงผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ขั้นตอนที่ 6 เป็นการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานศิลปะภาพถ่ายต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 7 เป็นการประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เข้าชมงานจัดแสดงภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ด้วยการใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

การดำเนินการถ่ายภาพ

การดำเนินการถ่ายภาพผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ได้กำหนดกระบวนการไว้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบแบบร่างสู่กระบวนการถ่ายภาพตามความเหมาะสมของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ขั้นตอนที่ 2 เลือกองค์ประกอบที่เหมาะสม ตรงตามแบบ โครงสร้างงานศิลปะทางทัศนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

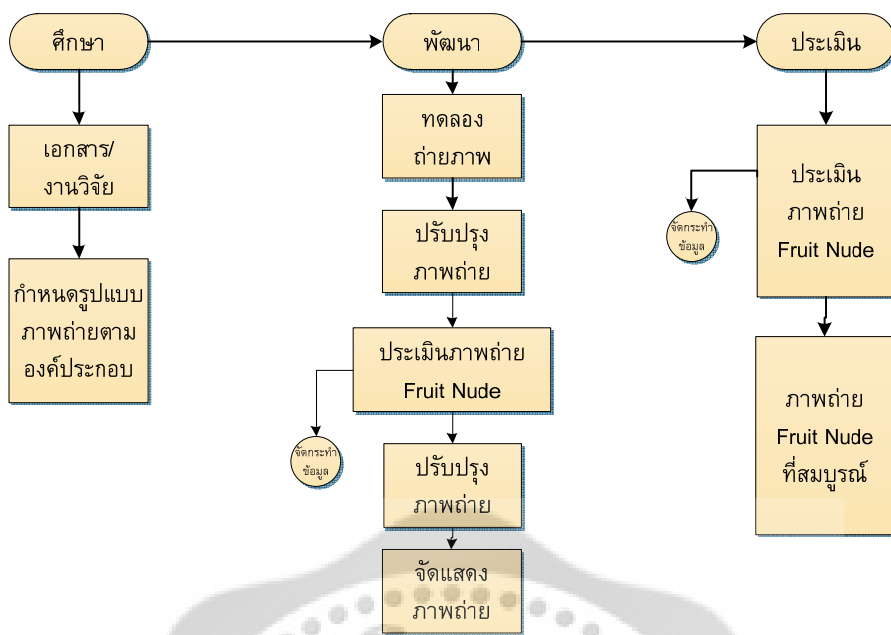
ขั้นตอนที่ 3 ทดลองถ่ายภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบภาพถ่ายและความเรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบผลงานศิลปะภาพถ่าย เมื่อสร้างผลงานจริงจากงาน จำนวน 9 ภาพที่สรุปจากการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำผลงานจริงไปจัดแสดงสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าชมการจัดแสดงภาพถ่าย โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพ และสรุปผลที่ได้อีกครั้ง

การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 17 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีจุดมุ่งหมายว่า เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ มีสมมติฐานเพียงข้อเดียว คือ การอุปมาอุปไมยระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่าย โดยมีโครงสร้างของภาพถ่ายตามแนวคิดทัศนศิลป์ ที่อุปมาอุปไมยระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ได้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต่อไปนี้เป็น การเสนอผลตามข้อมูลที่ได้เพื่อพิสูจน์ผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัย

จากการศึกษา พบว่า มีผู้รู้หลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า “สุนทรีย์และสุนทรียศาสตร์” ไว้มากมายหลายท่าน ในที่นี้ขอใช้ความหมายจากหนังสือพจนานุกรมศัพท์ศิลป์ ฉบับไทย – อังกฤษ (2530: 7) ได้อธิบายความหมายของคำว่า สุนทรีย์และสุนทรียศาสตร์ Aesthetic ว่า หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยมความงามหรือความนิยมในความงาม เป็นอารมณ์ ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะรื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรืองานศิลปะ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นด้วยประสบการณ์ การศึกษาอบรมและพัฒนาเป็นรสนิยมความรู้และความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ สามารถเสริมสร้างพัฒนาการทางสุนทรียภาพให้เพิ่มขึ้น รู้และเข้าใจคุณค่าของความงาม มีผู้รู้หลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า “สุนทรีย์และสุนทรียศาสตร์” ไว้มากมายหลายท่าน ในที่นี้ขอใช้ความหมายจากหนังสือพจนานุกรมศัพท์ศิลป์ฉบับไทย – อังกฤษ (2530: 7) ได้อธิบายความหมายของคำว่า สุนทรีย์และสุนทรียศาสตร์ Aesthetic ว่า หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยมความงามหรือความนิยมในความงาม เป็นอารมณ์ ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงาม ไพเราะรื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรืองานศิลปะ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นด้วยประสบการณ์ การศึกษาอบรม และพัฒนาเป็นรสนิยมความรู้และความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ สามารถเสริมสร้างพัฒนาการทางสุนทรียภาพให้เพิ่มขึ้น รู้และเข้าใจคุณค่าของความงาม

อเล็กซานเดอร์ กอตตริบ โบมการ์เดิน (Alexander Gottrib Baumgarten) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้ตีพิมพ์ผลงานเป็นครั้งแรก เริ่มจากงานเรื่อง The Aesthetica และเป็นผู้ให้ความหมายของคำว่าสุนทรียศาสตร์ว่า Aesthetic ซึ่งโบมการ์เดินใช้อธิบาย การรับรู้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นสิ่งที่โบมการ์เดินค้นพบในบทกวีนิพนธ์ และขยายไปสู่ศิลปะสาขาอื่น ๆ และได้ใช้คำว่าสุนทรียศาสตร์เป็นครั้งแรกในหนังสือของเขา ชื่อผลสะท้อนของกวีนิพนธ์ เขาได้พิจารณาคำจากในภาษากรีก คือ การกำหนดรู้ Aesthesis และจึงเริ่มใช้คำว่า Aesthetics อธิบายการรับรู้ทางประสาทสัมผัส จนได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งสุนทรียศาสตร์ และยังได้อธิบายความหมายของคำว่าสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ไว้ว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นความรู้จากประสบการณ์ (Conceptual Knowledge) ซึ่งเป็นการนำเอาเหตุผลมาตัดสินความงาม สุนทรียศาสตร์ เป็นความรู้โดยตรง (Intuitive knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หรือเรียกว่าการหยั่งรู้เป็นความรู้ที่สูงกว่าปกติและเป็นการนำความรู้ที่ใช้มาตัดสินความงามโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเหตุผลอื่นมาเกี่ยวข้อง

Aesthetic สุนทรียศาสตร์ คือ สาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของความงาม ความนิยมในความงาม เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อหามาตรฐานของความงามทางด้านศิลปะ ทั้งวิจิตรศิลป์ (Fine Art) และประยุกต์ศิลป์ (Applied Art) ซึ่งในสมัยกรีกโบราณใช้กล่าวถึงเรื่องของความงาม ความสะท้อนใจ ซึ่งเป็นความรู้สึกทางการรับรู้ (Sense perception) และพัฒนา

การเรียนรู้เพื่อสัมผัสความงาม สามารถรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งมี 3 วิธี 1. แบบโดยตั้งใจ (Intention or Interesting) มีความสนใจและความตั้งใจที่จะมองเห็นโดยตรง 2. แบบโดยไม่ตั้งใจ (Un - Intention or Disinteresting) รับรู้ค่าความงามที่มีอยู่ในธรรมชาติแบบไม่รู้ตัว 3. แบบรสนิยม (Taste) เป็นความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่า สามารถเลือกในสิ่งที่ชอบเลือกสรรพคุณให้กับตนเองได้ มิใช่ความชอบตามกระแสนิยม

สภาวะธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางด้านความงาม การศึกษาศุนทรียศาสตร์เป็นลักษณะของการเรียนรู้สภาวะธรรมชาติโดยตรง ซึ่งความงามในธรรมชาติเองมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ (Natural Movement) ได้แก่ การขึ้น - ลง ของดวงอาทิตย์ เป็นต้น 2. ภาพลักษณ์ตามธรรมชาติ (Natural Imagery) เช่น การพบเห็นความงามตามธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ เมฆ ทะเล ภูเขา ฯลฯ 3. เสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Natural Sound) เช่น การฟังเสียงสัตว์หรือเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นต้น

ความแตกต่างของสุนทรียศาสตร์เชิงปรัชญากับเชิงพฤติกรรม 1. สุนทรียศาสตร์เชิงปรัชญา (Philosophical Aesthetics) เป็นการเรียนรู้โดยการสนทนา ถกเถียง บรรยาย อธิบายเรื่องความจริงที่สัมผัสได้ (Reality) ข้อเท็จจริงที่อธิบายได้ (Fact) และความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Truth) 2. สุนทรียศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Psychological Aesthetics) เป็นการปฏิบัติให้เกิดประสบการณ์สุนทรีย เป็นการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งความรู้ทั้ง 2 แบบนี้ต้องอาศัยสุนทรียะวัตถุ (Aesthetics Objects) ทั้ง

วัตถุทางธรรมชาติ (Natural object) และวัตถุทางศิลปกรรม (Artistic Object) แล้วนำประสบการณ์ตรงมาเป็นรูปแบบของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ฐานศาสตร์ คือ 1. ฐานศาสตร์ทางการเห็น ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ เป็นต้น 2. ฐานศาสตร์ของการได้ยิน ว่าด้วยเรื่องของดนตรี การใช้เสียงอย่างมีระบบ เกี่ยวเนื่องกับตัวโน้ต 3. ฐานศาสตร์ของการเคลื่อนไหว ว่าด้วยเรื่องละครและการแสดงต่าง ๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวโดยใช้ความคิดและการสร้างสรรค์

สุนทรียภาพ คือ ความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของความงามที่มีอยู่ในสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติ และทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น อันเกิดจากความพึงพอใจในความงามที่ได้สัมผัสกับความงามโดยปราศจากความคิดเป็นเจ้าของและหวังผลตอบแทน การตัดสินใจทางสุนทรียศาสตร์ คือ การที่เราใช้จิตใจแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพการณ์ในสิ่งแวดล้อม หรือการที่จิตประเมินค่าวัตถุที่มีคุณค่าทางความงามที่เราให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจ แม้ว่าความงามจะขึ้นอยู่กับจิต แต่ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทางเลือกตามใจชอบ หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับคุณค่าที่มีอยู่ในวัตถุนั้น ๆ ด้วย ฉะนั้นในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสู่ความซาบซึ้งควรมีความรู้ในการตัดสินใจคุณค่าความงาม มุมมองทางความคิดที่มีความแตกต่างกัน หลากหลายออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ว่าใช้อะไรเป็นหลักในการตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินใจทางสุนทรียศาสตร์ก็สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มแนวคิด ดังนี้

1. กลุ่มที่ใช้ตนเองเป็นตัวตัดสิน

2. กลุ่มที่เชื่อว่า มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัวที่จะใช้ตัดสินได้ เรียกเกณฑ์ตัดสินนี้ว่า “ วัตถุพิสัยหรืออปรวิสัย ” (Objectivism) เป็นกลุ่มที่เชื่อว่า มีเกณฑ์มาตรฐานตายตัวแน่นอนในทางศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปตัดสินผลงานได้ในทุกสมัย เกณฑ์มาตรฐานนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกใครหรือศิลปินคนไหน กลุ่มนี้มีความเชื่ออีกว่า สุนทรียธาตุมีอยู่จริง แม้ว่าเราจะเข้าถึงมันไม่ได้ก็ตาม แต่มันก็มีอยู่จริง และด้วยเหตุผลนี้ การที่เราตัดสินศิลปะออกมาไม่เหมือนกันก็เพราะเราแต่ละคนไม่สามารถเข้าถึงสุนทรียชาติที่แท้จริงได้หรือตัวจริงมาตรฐานนั่นเอง การที่เราจะเข้าถึงเกณฑ์มาตรฐานนี้ได้ นั้น เราจำเป็นต้องฝึกพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์จนสามารถเห็นความงามมาตรฐานได้ บางคนอาจทำสมาธิ บางคนอาจฝึกฝนทางศิลปะจนชำนาญ

3. กลุ่มที่เชื่อว่า หลักเกณฑ์ในการตัดสินสุนทรียศาสตร์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม เรียกเกณฑ์ตัดสินนี้ว่า “ สัมพัทธพิสัย ” (Relativism) เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดคล้ายกับกลุ่มจิตพิสัย แต่ต่างกันตรงที่กลุ่มสัมพัทธพิสัยนั้นมีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น หรือขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนดิน ฟ้า อากาศของแต่ละพื้นที่ โดยไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์จะต้องวางตัวเป็นกลางและต้องสำนึกอยู่ในใจเสมอว่า ตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสังคม ดังนี้แล้ว เกณฑ์ตัดสินทางสุนทรียศาสตร์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมบ้าง ตามสภาพของภูมิอากาศ ภูมิประเทศนั้น ๆ บ้าง แล้วแต่สภาวะแวดล้อมจะพาไป นั่นเอง

การตัดสินคุณค่าความงามสามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นเพียงขั้นแรก ในการเข้าสู่ความซาบซึ้งของสุนทรียภาพในสิ่งแวดล้อมทั่วไปเท่านั้น ถ้าศึกษาต่อจะพบว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ที่แท้จริงนั้นคือการศึกษาเกี่ยวกับ ศิลปะ(Art) โดยทั่วไป

สุนทรียภาพ คือ ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่มีความงาม ความไพเราะ และความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของความงามจะก่อให้เกิดประสบการณ์ และถ้าได้ผ่านการศึกษอบรมจนเป็นนิสัยจะกลายเป็นรสนิยม (Taste) ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากปฏิกิริยาของการรับรู้ทางการเห็น การฟัง และเป็นที่มาของการรับรู้ความงามทางด้านทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ โดยการรับรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จะมีอยู่ 3 แบบ คือ แบบตั้งใจ แบบไม่ตั้งใจ หรือแบบที่เลือกสรรตามความพอใจที่จะรับรู้ โดยอาศัยองค์ประกอบของสุนทรียวัตถุ คือ วัตถุทางธรรมชาติ วัตถุทางศิลปกรรม และองค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ แต่ก็ต้องประกอบด้วยคุณค่าทางความงามและตัวของผู้รับรู้ด้วย

ดังนั้น ถ้าจะศึกษาเรื่องของความงามก็ต้องกล่าวถึง สุนทรียทัศน์ คือ มนุษย์เป็นคนตัดสินความงาม มนุษย์จึงเป็นผู้พบเห็นความงาม ถ้าไม่มีมนุษย์ความงามก็ไม่เกิดหรือความงามไม่ได้อยู่ที่มนุษย์ แต่ความงามอยู่ที่วัตถุถึงมนุษย์ไม่พบเห็นความงาม ความงามก็ยังคงอยู่หรือความงามไม่ได้ขึ้นอยู่กับทั้ง 2 สิ่ง แต่ความงามเกิดจากความสัมพันธ์ของทั้ง 2 สิ่ง หรือความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจกับสิ่งที่ถูกสนใจ หรืออีกประการหนึ่งคือ ความงาม ความรู้สึกเปล็ดเปล็น เป็นความชอบของแต่ละบุคคล

ในการถ่ายภาพให้ได้ดีนี้มีได้ขึ้นอยู่กับการมีกล้องที่ดีเลือกใช้ฟิล์มได้ถูกต้องและรู้จักใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพียงเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับเทคนิคการจัดองค์ประกอบของภาพถ่ายที่ดีด้วย การจัดองค์ประกอบหมายถึง การจัดวางสิ่งต่าง ๆ ภายในภาพให้ดูเหมาะสม น่าดูสวยงาม และมีหลักการทางศิลปะ การถ่ายภาพส่วนมากจะพบกับสถานการณ์จัดองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1. จัดองค์ประกอบ หรือจัดวางวัตถุให้อยู่ในตำแหน่งตามจุดมุ่งหมายสอดคล้องและสัมพันธ์กันในภาพ ซึ่งลักษณะนี้สามารถควบคุมได้ เช่น ถ่ายภาพคนภาพสิ่งของ ที่ผู้ถ่ายสามารถควบคุมการจัดวางตำแหน่งได้

2. จัดองค์ประกอบหรือจัดวางวัตถุที่เราควบคุมไม่ได้ เช่น ตึกกรมบ้านช่อง และเหตุการณ์เคลื่อนไหวต่าง ๆ แต่เราสามารถแก้ไขวัตถุที่ถูกถ่ายอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการได้

การเลือกองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดภาพ

เพื่อให้ได้ภาพถ่ายสวยงามสื่อสารได้ตามจุดประสงค์ผู้ถ่ายต้องเลือกจัดภาพโดยยึดหลักพื้นฐานดังนี้

1. จุดและเส้น (Point & line) จุด เป็นพื้นฐานในทางศิลปะทุกสาขาและเส้นก็เกิดจากการต่อกันของจุด เส้นใช้นำสายตาและแสดงการเคลื่อนไหวได้ไม่ว่าเส้นจะอยู่ลักษณะใด สามารถทำให้เกิดการเคลื่อนไหว (Dynamic) หรืออยู่กับที่ได้ที่นิยมใช้มี ดังนี้

1.1 เส้นตัวเอส S บางครั้งธรรมชาติอาจช่วยสร้างศิลปะขึ้นได้ เช่น ถนนหนทาง รูปตัว S เป็นสิ่งที่นักถ่ายภาพอาจจะเลือกใช้ เพื่อให้ภาพถ่ายสวยงามอีกแบบหนึ่ง

1.2 เส้นทแยงมุม ในการถ่ายภาพสิ่งที่ตั้งเป็นแนวยาว ถ้าถ่ายภาพตามขวางธรรมชาติจะทำให้ภาพดูแบน ๆ ไม่น่าสนใจ หากถ่ายภาพ โดยตั้งกล้องเฉียงจะได้ภาพมีลักษณะเส้นทแยงมุมทำให้เกิดเห็นความคมชัดลึก ของภาพได้ดีสวยงาม

1.3 เส้นรัศมี การถ่ายภาพวัตถุที่มีลักษณะรูปทรงคล้ายดาวกระจายหรือรัศมีเป็นสิ่งที่ต้องยืคนำมาใช้ถ่ายภาพ โดยไม่ต้องอาศัยการแต่งเติมใด ๆ ภาพจะออกมาสวยงามได้

1.4 เส้นแนวนอน สร้างความรู้สึกที่สงบนิ่ง และมั่นคงให้กับภาพถ่าย การวางเส้นแนวนอน ควรให้อยู่สูงหรือต่ำกว่าระดับกลางภาพ เช่น เมื่อถ่ายภาพวิวทัศน์ที่ต้องการแสดงพื้นที่ส่วนล่างให้เห็นได้จากระยะใกล้ ถึงลึกไกล ควรให้เส้นขอบฟ้าอยู่ข้างบนประมาณ 2/3 หรือ 3/4 ของพื้นที่ของภาพ ถ้าต้องการให้ภาพดูลึกไกล แสดงเรื่องราวของท้องฟ้า มากกว่าส่วนล่างให้เส้นขอบฟ้าอยู่ข้างล่างประมาณ 1/4 หรือ 1/3 ของพื้นที่ของภาพ ถ้ามีคนรวมอยู่ด้วย หลีกเลี่ยงไม่ให้มีเส้นแนวนอนอยู่ระดับคอหรือศีรษะของคนในภาพ

1.5 เส้นตรงหรือเส้นตั้ง แสดงถึงความแข็งแรง มั่นคง สง่างาม

1.6 เส้นโค้ง แสดงถึงความอ่อนโยน ร่าเริง เบิกบานและมีความงดงามประกอบกัน

2. รูปร่าง (Shape) องค์ประกอบส่วนมากในภาพมีลักษณะที่เป็นรูปร่างอยู่มากสามารถบอกให้รู้ว่าสิ่ง นั้นมีลักษณะเช่นไร ด้วยเค้าโครงภายนอกและลักษณะรูปร่างสามารถแยกแยะวัตถุได้เด่นชัดนำมาใช้ ประกอบช่วยให้อ่านใจสะดุดตาแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ถึงแม้รูปร่างจะไม่ แสดงมิติ ความลึก หนาก็ตามแต่สามารถเข้าใจในภาพได้ เช่น การถ่ายภาพคนเงาดำย้อนแสง จะเห็นลักษณะรูปร่างของคนได้อย่างดี

3. รูปทรง (Form) การถ่ายทอดลักษณะรูปทรงต่าง ๆ ได้สมบูรณ์นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพทิศทางของแสง และมุมกล้องเป็นสำคัญ รูปทรงแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

3.1 รูปทรงที่มีลักษณะแบบเรขาคณิต (Geometric Form) เช่น สี่เหลี่ยมสามเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม วงกลม เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการถ่ายภาพให้ดีและควรใช้การประสานกันของรูปทรง และสัดส่วนเหล่านี้ประกอบในการจัดภาพ เช่น จัดภาพรูปทรงสามเหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยมในการถ่ายภาพคนยืนอยู่ในกรอบหน้าต่าง หรือจัดภาพรูปทรงในการถ่ายภาพดอกกุหลาบที่มีกลีบดอกกววนเป็นวงกลม เป็นต้น

3.2 รูปทรงทางธรรมชาติ (Organic Form) เป็น รูปทรงที่ให้ความรู้สึกทางโครงสร้างของการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต การนำรูปทรงชนิดนี้มาจัดองค์ประกอบจะทำให้เห็นได้ง่าย เพราะมีอยู่ในชีวิตประจำวัน

3.3 รูปทรงอิสระ (Free Form) เป็น รูปทรงที่ไม่สามารถจำแนกลักษณะได้แน่ชัดลงไป เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดให้ความรู้สึกทาง จินตนาการ ได้มากที่สุด เช่น รูปทรงของก้อนเมฆ กระแสน้ำ หรือก้อนหิน เป็นต้น

4. พื้นผิว (Texture) พื้นผิวจะเพิ่มความรู้สึกที่เป็นจริงขึ้นมา (Realism) บอกให้ทราบว่าสิ่งนั้น ๆ มีผิวสัมผัสเช่นไร องค์ประกอบแต่ละอย่างจะมีผิวเรียบมันหรือหยาบและมีลวดลาย สีเส้นแตกต่างกันออกไป เช่น ผิวของกระจกจะเรียบมัน ผิวของหินจะขรุขระ ผิวของคนขราจะเป็นริ้วรอยเหี่ยวย่น เป็นต้น การเลือกใช้พื้นผิวต่างกันมาประกอบกันทำให้ภาพดูเด่นและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ไข่ที่มีผิวเรียบวางเด่นอยู่บนผิวขรุขระ สร้างความรู้สึกที่ขัดแย้งให้เกิดขึ้นและสะดุดตามากด้วย อย่างไรก็ตามพื้นผิวจะแสดงเด่นชัดเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ และทิศทางของแสงเป็นสำคัญ

5. ลวดลาย (Pattern) ลวด ลาย คือลักษณะรูปร่างรูปทรง เส้น รวมถึงสิ่งที่ปรากฏซ้ำซ้อนเหมือนกันมาก ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องกันหรือเรียงกันไปตามลำดับซึ่งจะพบเห็นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ลวดลายอิฐบนกำแพงรั้วที่เรียงซ้อนกัน รถที่จอดเรียงรายกันหลาย ๆ คัน รถจักรยานยนต์ที่เรียงกันเป็นแถว บางทีเรียกการจัดภาพถ่ายแบบนี้ว่าแบบซ้ำซ้อนนิยมใช้ประกอบเป็นโครงสร้างหลัก ของภาพ ช่วยเน้นองค์ประกอบสำคัญที่ต่างกัน ข้อควรระวังคือ อย่าจัดภาพให้เกิดความสับสนควรสอดคล้องจุดเด่นของภาพเอาไว้ด้วย เช่น รูปทรงของเจดีย์มีลักษณะคล้ายๆกัน และมีแนวเป็นจุดเด่นของภาพ

6. น้ำหนักสี (Tone) หรือ (Chiaroscuro) น้ำหนัก ความกลมกลืนของสีที่ปรากฏในภาพมีค่าแตกต่างกันเพราะมีสีอ่อนและสีเข้มต่างกัน น้ำหนักของภาพถ่ายขาว-ดำก็คือ ระดับความอ่อนแก่ของสีที่มีค่าที่สุดคือ สีดำและค่อย ๆ สว่างขึ้นจนสว่างที่สุด คือสีขาวและระหว่างสีดำกับสีขาวก็มีสีเทานั้นเอง ดังนั้นในการจัดองค์ประกอบเกี่ยวกับน้ำหนักสีนั้นต้องให้มีความตัดกันและกลม กลืนกันในระดับต่าง ๆ ที่พอเหมาะภาพถ่ายที่ดีควรจัดให้วัตถุมีค่าน้ำหนักแตกต่างจากฉากหลัง เพื่อเน้นวัตถุให้เด่นออกมา โดยทั่วไปการถ่ายภาพที่เกี่ยวข้องกับค่าของ น้ำหนักนิยมถ่ายภาพ 2 ลักษณะคือ

6.1 ภาพสีสว่างขาว (High Key) คือภาพถ่ายที่มีลักษณะค่าน้ำหนักของสีสว่าง หรือสีขาวมาก ลักษณะนี้ให้ความรู้สึกสดใส มีชีวิตชีวา สนุกสนานร่าเริง บอบบาง อ่อนหวาน

6.2 ภาพสีส่วนใหญ่มีดเข้ม (Low Key) คือ ภาพถ่ายที่มีลักษณะค่าน้ำหนักของสีมืดมาก หรือสีดำมาก ให้ความรู้ที่โศกเศร้าเสียใจ ลึกลับน่ากลัวเคร่งขรึม บางภาพอาจมีค่าน้ำหนักสีส่วนที่สว่างขาวตัดกับสีมืดมาก ๆ ก็ได้ ลักษณะนี้ให้ความรู้สึกที่น่าตื่นเต้นสะอูดสยดา ส่วนภาพที่มีน้ำหนักสีที่กลมกลืนต่อเนื่องกัน จากสีที่เข้มในระยะฉากหน้าและจางลงไปถึงฉากหลัง หรือตรงกันข้าม คือฉากหน้าจางต่อไปถึงเข้มมากในฉากหลัง ภาพลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกที่ลึกไกลได้

7. **ช่องว่าง (Space)** ในการถ่ายภาพเคลื่อนไหวควรเว้นช่องว่างด้านหน้าสิ่งเคลื่อนไหวให้มากกว่า ด้านหลัง เพื่อให้ผู้ดูรู้สึกอึดอัดและมีความรู้สึกว่าจะข้างหน้าเป็นทางปิดหรือตันที่ วัตถุอยู่นั้นกำลังเคลื่อนไปชนเอาขอบของภาพ การจัดที่ว่างรอบ ๆ วัตถุช่วยเน้นให้วัตถุเด่นขึ้นมา โดยเฉพาะฉากหลังของภาพควรให้ว่างเปล่า ไม่สับสนวุ่นวายถ้าต้องการเน้นวัตถุ

8. **กฎสามส่วน(Rule of Thirds)** ก่อนการถ่ายภาพ ควรแบ่งบริเวณช่องมองภาพออกเป็น 3 ส่วน เท่า ๆ กันทั้งในแนวตั้งและแนวนอนจุดที่เส้นตัดกันคือบริเวณที่ควรวางสิ่งสำคัญของ ภาพไว้ เพราะตำแหน่งดังกล่าวจะทำให้ภาพเด่นขึ้น ควรเลือกใช้เพียงจุดใดจุดหนึ่งเท่านั้นใน 4 จุดดังกล่าว จุดสำคัญของภาพคือ ใบหน้าของเด็กหญิง โดยเฉพาะคือดวงตา ซึ่งกำลังมองไปไม่ในมือซึ่งเป็นจุดสำคัญ ร่องลงมา เพื่อให้สมบูรณ์จริง ๆ จึงให้ใบไม้และมือของเด็กหญิงอยู่ในบริเวณจุดตัดกันอีกจุดหนึ่ง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างดวงตาและใบไม้ กฎข้อนี้มีข้อยกเว้นในกรณีที่ต้องการเน้นวัตถุที่มีความสำคัญมาก ก็อาจวางวัตถุนั้นไว้กลางภาพก็ได้ เช่น ภาพถ่ายใกล้ของดอกไม้ที่ต้องการ เน้นให้เห็นกลีบดอกอย่างชัดเจนที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของภาพ

9. **ความสมดุล (Balance)** ความสมดุล ได้แก่การจัดให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพ ให้มีลักษณะที่มีน้ำหนักเท่ากันทั้งสองด้านไม่เอียงไปด้านใดด้านหนึ่งนั่น คือ ให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านวัตถุ น้ำหนักของสี แสงเป็นต้น ความสมดุลมี 2 ประเภท คือ

9.1 **ความสมดุลแบบสมมาตร (Formal or Symmetrical Balance)** คือการจัดให้ส่วนประกอบในภาพเหมือนกันทั้ง 2 ด้านทั้งขนาด รูปร่าง และสี

9.2 **ความสมดุลแบบไม่สมมาตร (Informal or Asymmetrical Balance)** เป็น การจัดส่วนประกอบที่มีรูปทรงและสัดส่วนไม่เหมือนกันทั้งสองด้าน น้ำหนักสีไม่เท่ากันหรือพื้นผิวไม่เหมือนกันเป็นต้น ลักษณะนี้อาจแก้ไขให้เกิดความรู้สึกสมดุลขึ้นมาได้ เช่น การวางวัตถุรูปทรงใหญ่ แต่มีสีอ่อน อยู่ข้างซ้ายส่วนรูปทรงเล็กแต่มีสีเข้มอยู่ด้านขวามือก็จะช่วยให้เกิดดุลกันได้ หรือวางตำแหน่ง ของวัตถุที่มีขนาดใหญ่ อยู่ใกล้จุดกึ่งกลางภาพมากกว่าวัตถุอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีขนาดเล็ก หรือสีที่มีความสดใส เช่น สีแดง สีส้ม มีพื้นที่น้อยกว่าสีที่มีความสงบ เช่น สีฟ้า หรือสีขาว หรือพื้นผิวขรุขระ มีบริเวณน้อยกว่าพื้นผิวเรียบ เป็นต้น การจัดภาพลักษณะนี้ ต้องการให้แลดูดึงดูดความสนใจ และมีอิสระในการถ่ายภาพได้มาก

10. **มุมกล้อง (Camera Angle)** ภาพที่เลือกใช้มุมกล้องต่างกันถึงแม้จะเป็นวัตถุสิ่งของอย่างเดียวกันแต่จะมีผล ต่อความคิด การสื่อความหมาย และอารมณ์แตกต่างกันโดยทั่วไปมุมกล้องแบ่งเป็น 3 ระดับคือ

11. **ภาพระดับสายตา (Eye-level Angle)** เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งขนานกับพื้นดิน ในระดับเดียวกับกับสายตา ให้ความรู้สึกเป็นปกติธรรมดา

12. ภาพมุมต่ำ (Low Angle) เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าวัตถุที่ถ่าย ให้ความรู้สึกบ่งบอกถึงความสูงใหญ่ สง่าผ่าเผย มีอำนาจ ทรงพลัง เป็นต้น

13. ภาพมุมสูง (High Angle) เป็นการถ่ายภาพที่กล้องอยู่ในตำแหน่งสูงกว่าวัตถุที่ถ่าย ให้ความรู้สึกบ่งบอกถึงขนาดเล็กความต่ำต้อยไม่สำคัญ หุมอำนาจวาสนา เป็นต้น การเปลี่ยนมุมภาพแต่ละครั้งควรพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อนกดชัตเตอร์ เช่น ถ้าถ่ายภาพผู้หญิงด้วยมุมต่ำ และระยะใกล้เกินไปจะทำให้รูปทรงของใบหน้าผิดสัดส่วนไม่สวยงามจะเห็นคอสั้น คางใหญ่ จมูกบานกว้าง ใบหน้าแคบแหลม เป็นต้น เมื่อเลือกมุมภาพได้แล้วต้องคำนึงถึงลักษณะทิศทางของแสงด้วย

14. กรอบของภาพ (Framing) บางครั้งการถ่ายภาพโดยการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาทำให้เกิดเป็นกรอบภาพขึ้นมา จะช่วยให้ภาพนั้นน่าดูยิ่งขึ้น เช่นการนำกิ่งไม้มาเป็นกรอบหน้าประกอบภาพพระพุทธรูปและเจดีย์ในเมืองโบราณ ที่สุโขทัยหรือการถ่ายภาพสามเณรกำลังกวาดลานวัดโดยถ่ายจากข้างในโบสถ์ให้ ประตูโบสถ์เป็นกรอบ จะช่วยให้ภาพมีคุณค่ามีมิติ และความลึกลับน่าสนใจขึ้น

15. พลัง (Power) ในบางครั้งการถ่ายภาพจะแสดงถึงพลังในตัวของมันเองออกมาทำให้ภาพเพิ่มความน่า สนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพเคลื่อนไหวที่ตั้งกล้องให้เห็นเส้นในแนวทแยงมุม การส่ายกล้องตามสิ่งที่เคลื่อนไหวที่ทำให้ฉากหลังไม่ชัดแต่วัตถุชัดเจน พร้อมแสดงออกถึงพลังการเคลื่อนไหวของสิ่งนั้นตลอดจนการถ่ายภาพสิ่งที่ เคลื่อนไหวด้วยความเร็วชัตเตอร์ช้า เช่น นักแข่งกำลังปั่นจักรยานด้วยความเร็วสูงเพื่อแสดงให้เห็นพลังการเคลื่อนไหว

16. เอกภาพ (Unity) คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยยึดถือความสัมพันธ์กันในภาพ เชื่อมโยงประกอบกันจนอยู่ในลักษณะหลอมรวมกันเป็นกลุ่มก้อน หรือเป็นหนึ่งเดียว ในการถ่ายภาพต้องคำนึงถึงจังหวะในการถ่ายระยะความใกล้ไกลและต้องทำให้เกิดความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่บันทึกลงในภาพถ่ายนั้น

17. ความเรียบง่าย (Simplification) ความเรียบง่ายสามารถผลิตรูปภาพให้มีอิทธิพลได้ เช่นรูปภาพสถานีเตือนภัยในทะเลที่อยู่ท่ามกลางบรรยากาศพระอาทิตย์กำลังตกดินมี คลื่นกระทบฝั่งมีฉากหลังน้ำทะเล การจัดภาพไม่สลับซับซ้อนลักษณะนี้ทำให้บอกเรื่องราวได้ นอกจากนั้นอาจนำการจัดภาพอื่นๆ มาประกอบด้วย เช่น ความสมดุลความกลมกลืนในภาพ (Harmonious Picture) เป็นต้น

18. ส่วนเกินหรือสิ่งที่ทำให้ภาพขาดคุณภาพไป (Merger) ก่อนการกดชัตเตอร์ทุกครั้งควรพิจารณาฉากหลัง หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดีเสียก่อนระวังอย่าให้ปรากฏสิ่งที่ไม่ต้องการเกิดขึ้นในภาพ โดยเฉพาะสิ่งที่จะทำให้ภาพเสียไป เช่น โคมไฟที่งอกขึ้นกลางศีรษะของหญิงสาว ทำให้ภาพเสียไปอย่างน่าเสียดาย

นอกจากนี้อาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดองค์ประกอบภาพให้ภาพน่าดู น่าชมมีคุณภาพยิ่งขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักถ่ายภาพแต่ละคนด้วยอย่างไรก็ตามการศึกษาจากผลงานของคนอื่น ๆ น่าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

ผลการสร้างสรรค์งานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยทดลองถ่ายภาพตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 9 แบบ ด้วยเทคนิคภาพถ่ายขาวดำ แต่ละภาพมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ภาพประกอบ 18-26)

ภาพประกอบ 18 Fruit Nude 1 ขนาด 12*24

ภาพประกอบ 19 Fruit Nude 2 ขนาด 20*24

ภาพประกอบ 20 Fruit Nude 3 ขนาด 12*24

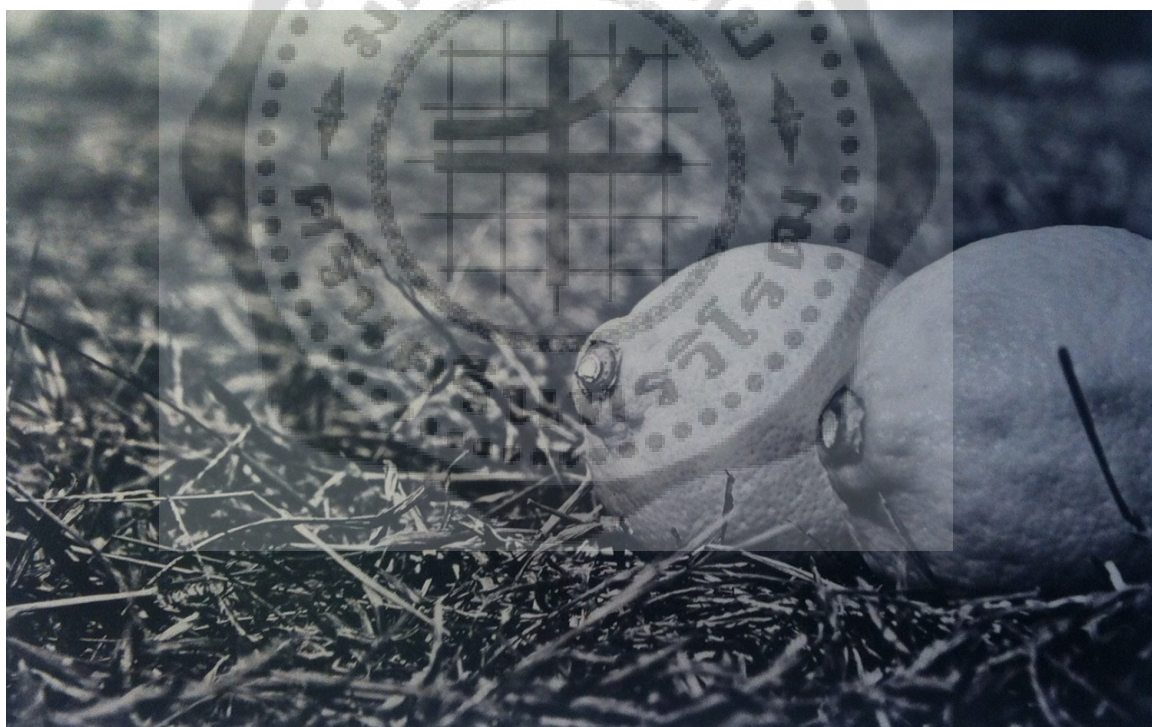
ภาพประกอบ 21 Fruit Nude 4 ขนาด 18*24

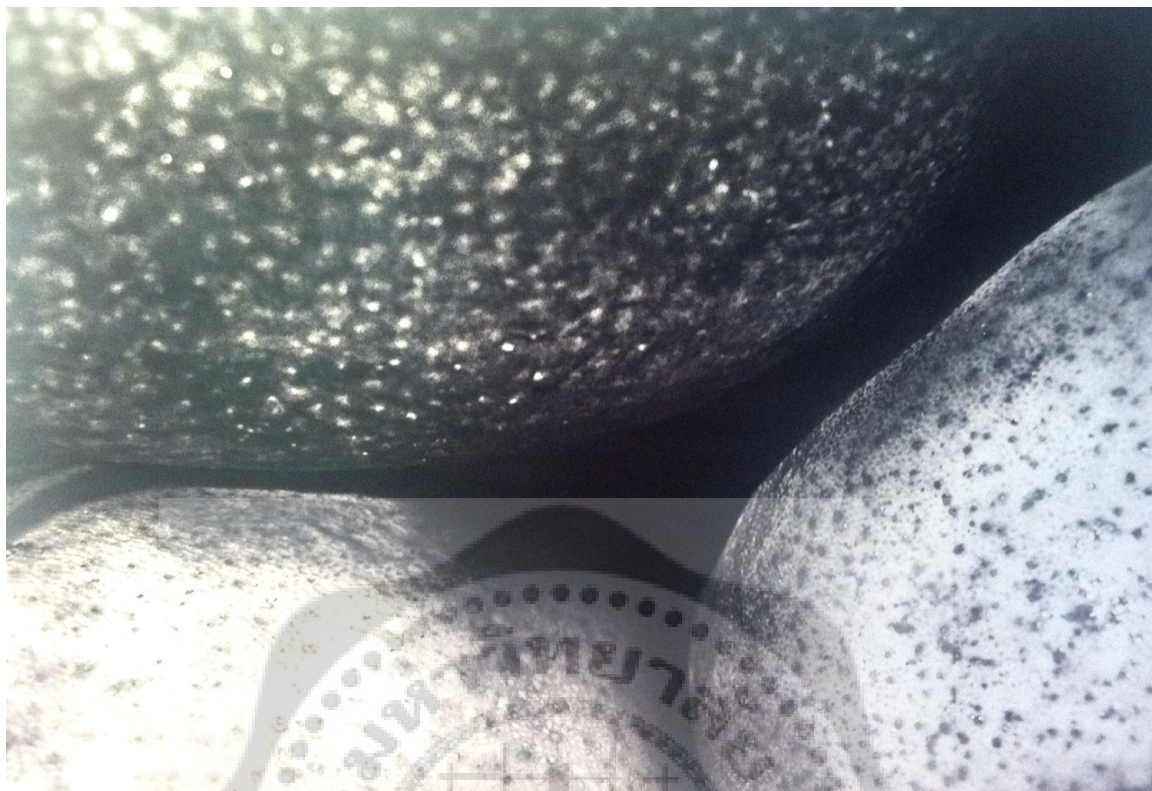
ภาพประกอบ 22 Fruit Nude 5 ขนาด 18*24

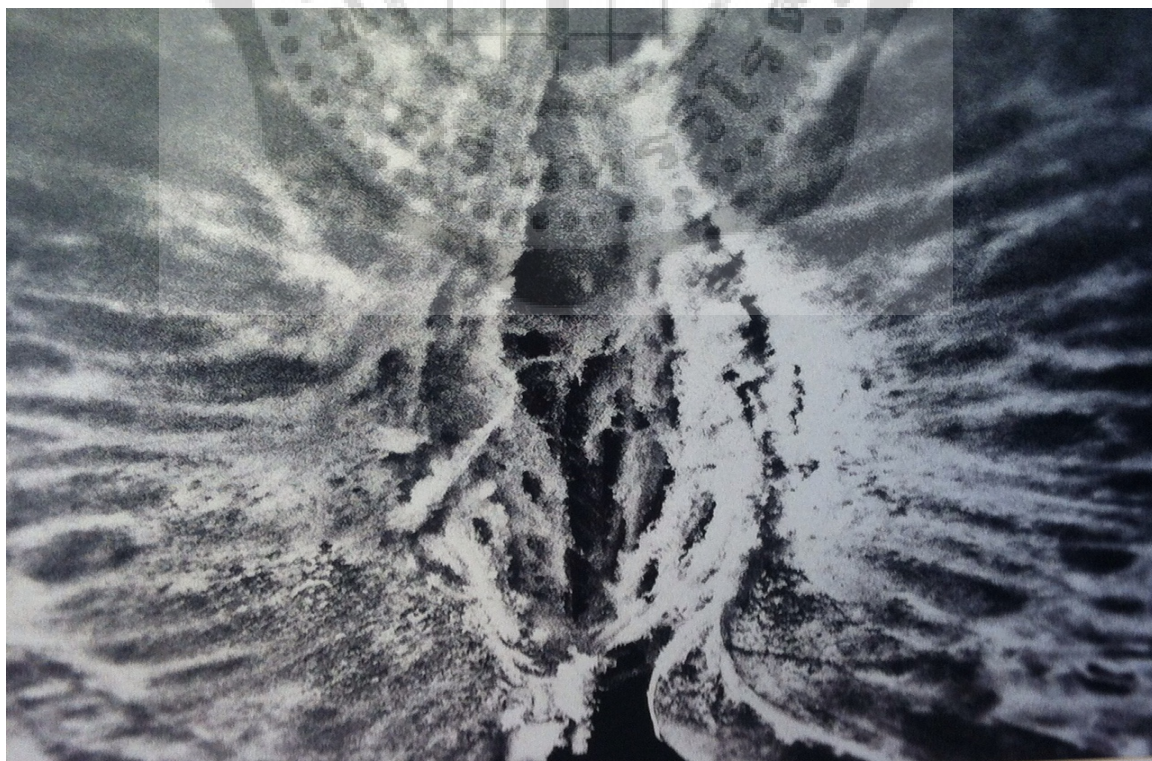
ภาพประกอบ 23 Fruit Nude 6 ขนาด 12*24

ภาพประกอบ 24 Fruit Nude 7 ขนาด 12*24

ภาพประกอบ 25 Fruit Nude 8 ขนาด 20*24

ภาพประกอบ 26 Fruit Nude 9 ขนาด 20*24

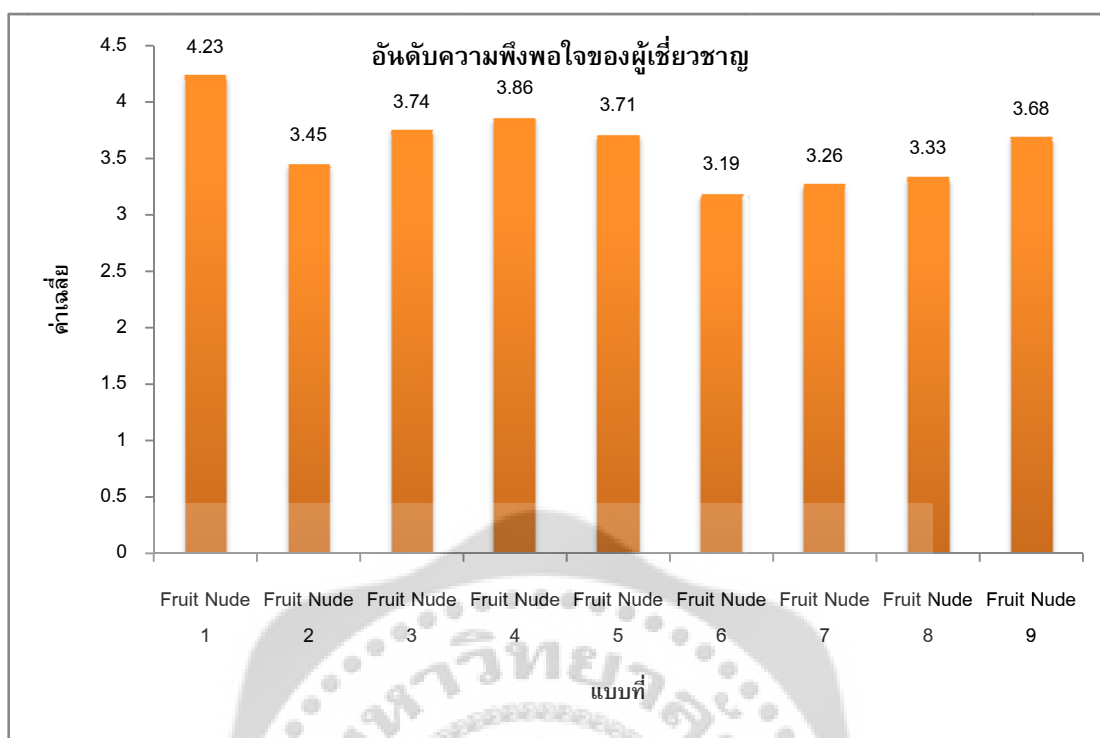
เมื่อผู้วิจัยได้ทดลองถ่ายภาพ จำนวน 9 ภาพ จึงนำภาพถ่ายทั้งหมด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ซึ่งได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จากผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	อันดับที่
Fruit Nude 1	4.23	1.07	1
Fruit Nude 2	3.45	1.10	6
Fruit Nude 3	3.74	1.55	3
Fruit Nude 4	3.86	1.41	2
Fruit Nude 5	3.71	1.46	4
Fruit Nude 6	3.19	1.30	9
Fruit Nude 7	3.26	1.29	8
Fruit Nude 8	3.33	1.34	7
Fruit Nude 9	3.68	1.44	5
รวม	3.61	1.32	-

ในงานภาพถ่ายการเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน (ตาราง 3) ผลปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 1 แบบที่ 4 แบบที่ 3 แบบที่ 5 แบบที่ 9 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.23) แบบที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.86) แบบที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.74) แบบที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.71) และแบบที่ 9 (ค่าเฉลี่ย 3.68) (ภาพประกอบ 27) ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกผลงานที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจ นำมาจัดแสดงผลงานศิลปะ จากจำนวนภาพทั้งหมด 9 ภาพถ่าย

ภาพประกอบ 27 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

จากการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เมื่อสร้างผลงานและได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จำนวน 9 ภาพ ดังภาพประกอบ 18 – 26 ที่ได้แสดงไว้ข้างต้น เข้าร่วมแสดงในงานแสดงผลงานศิลปะสมัยใหม่ ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ณ ห้องแสดงผลงาน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นการแสดงผลงาน เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ และนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ทางด้านทัศนศิลป์สู่สาธารณชน (ภาคผนวก ค) ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้เข้าชมงานอีกครั้ง เพื่อเป็นการประเมินผลงานอีกครั้งก่อนเผยแพร่ผลงานออกไป (ตาราง 4)

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับ
ลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ (30)
เพศ	ชาย	11	36.67
	หญิง	19	63.33
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	15	50.00
	26 - 35 ปี	5	16.67
	36 - 45 ปี	5	16.67
	46 - 55 ปี	3	10.00
	มากกว่า 56 ปี	2	6.66
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	-	-
	ปริญญาตรี	18	60.00
	ปริญญาโท	10	33.33
อาชีพ	ปริญญาเอก	2	6.67
	นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	20	66.67
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	6.66
	พนักงานเอกชน	5	16.67
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ธุรกิจส่วนตัว	3	10.00
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	14	46.67
	10,001 - 20,000 บาท	8	26.66
	20,001 - 30,000 บาท	2	6.67
	30,001 - 40,000 บาท	3	10.00
	40,001 - 50,000 บาท	2	6.67
มากกว่า 50,001 บาท	1	3.33	

หมายเหตุ: * ไม่รวม Missing Values

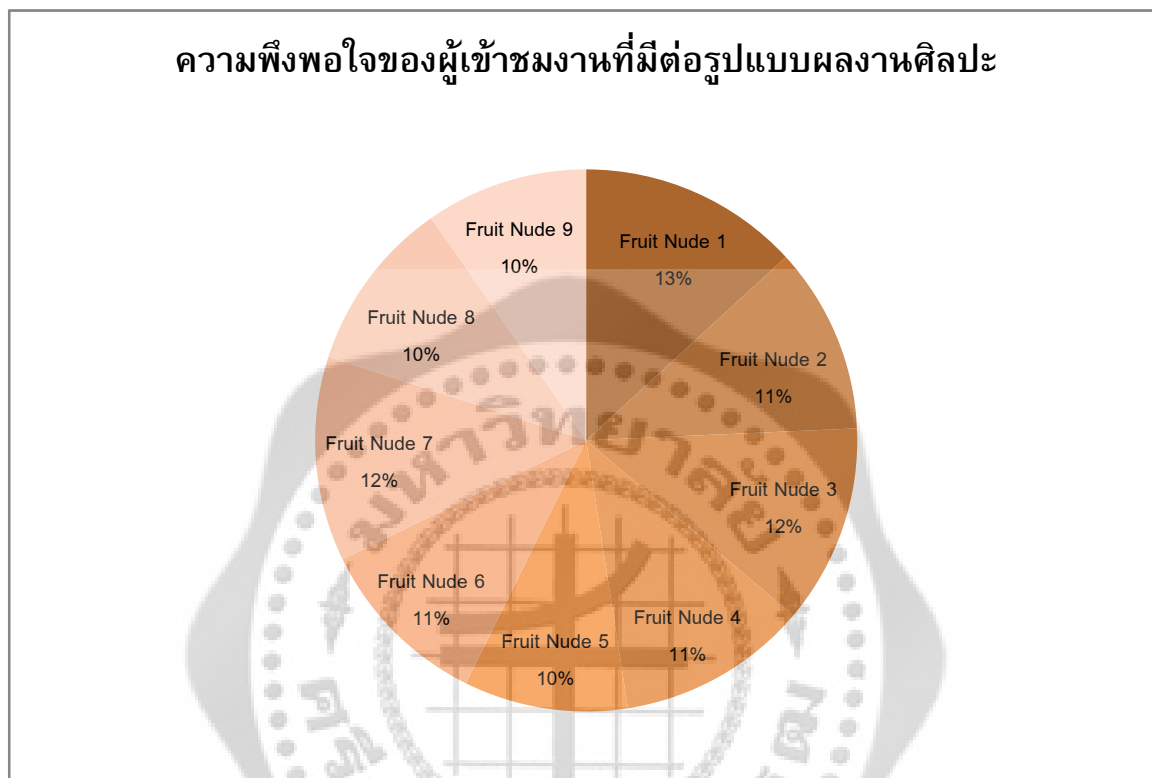
การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ชมการจัดแสดงผลงานศิลปะ (ตาราง 4) ซึ่งมีลักษณะทั่วไปดังนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 61.33) และเป็นผู้ชาย (ร้อยละ 36.67) มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 50) ระหว่าง 26 - 35 ปี (ร้อยละ 16.67) ระหว่าง 36 – 45 ปี (ร้อยละ 16.67) ระหว่าง 46 – 55 ปี (ร้อยละ 10) มากกว่า 41 ปี (ร้อยละ 6.66) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 60) ปริญญาโท (ร้อยละ 33.33) ปริญญาเอก (ร้อยละ 6.67) ประกอบอาชีพพนักงานเรียน/นิสิต/นักศึกษา (ร้อยละ 66.67) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 6.66) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 16.67) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 10) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 46.67) ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 26.66) ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 6.67) ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 10) ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท (ร้อยละ 6.67) มากกว่า 50,001 บาท (ร้อยละ 3.33)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	อันดับที่
Fruit Nude 1	4.15	1.14	1
Fruit Nude 2	3.50	1.60	5
Fruit Nude 3	3.74	1.49	3
Fruit Nude 4	3.58	1.60	4
Fruit Nude 5	3.08	1.42	8
Fruit Nude 6	3.29	1.22	6
Fruit Nude 7	3.85	1.32	2
Fruit Nude 8	3.25	1.28	7
Fruit Nude 9	3.05	1.25	9
รวม	3.49	1.36	-

ในงานภาพถ่ายการเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน (ตาราง 5) ผลปรากฏว่า ผู้เข้าชมงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 1 แบบที่ 7 แบบที่ 3 แบบที่ 4 แบบที่ 2 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เข้าชมงานมีความพึงพอใจมากต่อภาพถ่ายเชิง

อุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.15) แบบที่ 7 (ค่าเฉลี่ย 3.85) แบบที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.74) แบบที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.58) และแบบที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.50) (ภาพประกอบ 28)

ภาพประกอบ 28 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน

จากตาราง 6 - 7 ผลการสำรวจผู้เข้าชมงาน จำนวน 30 คน เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน ผลปรากฏว่า ผู้เข้าชมงานให้คะแนน การประเมินโดยรวมต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 8 (Fruit Nude 8) มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาคือ Fruit Nude แบบที่ 7 , 4 , 9 และ 5 (ค่าเฉลี่ย 4.14 , 4.10 , 4.09 และ 4.08 ตามลำดับ โดยในแต่ละแบบนั้นก็ผู้บริโภคนั้นก็ให้คะแนนในรายการประเมินแตกต่างกันออกไป คือ Fruit Nude 4 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดภาพมีความสมดุล มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 Fruit Nude แบบที่ 7 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่ององค์ประกอบของภาพถ่ายนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 4.80 Fruit Nude แบบที่ 4 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ภาพถ่ายนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว

และเรื่องบริเวณว่างหรือช่วงระยะของภาพถ่ายมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.50 Fruit Nude แบบที่ 9 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องเมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสรีระของผู้หญิงและเรื่อง และเรื่อง ภาพถ่ายนี้เป็นการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวแน่นอน ไม่ทำให้ท่านรู้สึกสับสน Fruit Nude แบบที่ 5 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องเมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสรีระของผู้หญิง และเรื่องมวลและ ปริมาตรของภาพถ่ายมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.50 ตามลำดับ

ตาราง 6 ผลการประเมินภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน Fruit Nude 1 – 5

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่									
	Fruit Nude 1		Fruit Nude 2		Fruit Nude 3		Fruit Nude 4		Fruit Nude 5	
	ส่วน		ส่วน		ส่วน		ส่วน		ส่วน	
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. ลักษณะองค์ประกอบทางทัศนศิลป์										
1.1 ลักษณะลายเส้นของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.10	.73	3.80	.42	4.20	1.22	4.00	.94	4.30	.82
1.2 รูปร่างของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	3.20	.91	3.60	.96	3.80	.42	4.00	1.05	4.10	.87
1.3 มวลและปริมาตรของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.00	.94	4.10	.73	4.20	.63	4.10	.99	4.50	.70
1.4 ลักษณะพื้นผิวของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	3.70	.48	3.10	1.19	3.80	.42	4.30	.67	4.20	.63
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	3.90	.99	4.40	.96	4.40	.84	4.50	.70	4.10	.73
1.6 แสงและเงาของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	3.90	.99	4.00	1.05	4.00	.66	4.30	.82	3.9	.99
1.7 สีของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.20	0.77	4.10	.87	4.30	.82	4.30	.82	4.00	.94
2. ลักษณะการถ่ายภาพ										
2.1 ภาพถ่ายนี้เป็นการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวแน่นอน ไม่ทำให้ท่านรู้สึกสับสน	3.60	.96	4.10	.73	4.50	.70	4.40	.96	4.10	.31
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดภาพมีความสมดุล	3.80	.78	3.60	.96	3.80	.78	4.00	.94	3.80	.42
2.3 องค์ประกอบของภาพถ่ายนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	4.30	.82	3.80	.42	4.00	.94	4.40	.96	3.80	.78
2.4 ภาพถ่ายนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว	3.90	.73	4.10	.87	4.30	.48	4.50	.70	3.80	.42
2.5 ภาพถ่ายนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ	3.20	1.22	2.90	.73	3.20	1.22	2.90	.73	3.10	1.19
2.6 ภาพถ่ายนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด	4.10	.31	4.20	.78	4.10	.73	4.00	.94	4.70	.67

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่									
	Fruit Nude 1		Fruit Nude 2		Fruit Nude 3		Fruit Nude 4		Fruit Nude 5	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของภาพถ่าย										
3.1 เมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสรีระของผู้หญิง	4.90	.31	4.20	.68	3.90	.99	4.20	.63	4.50	.70
3.2 ภาพถ่ายนี้ทำให้ท่านรู้สึกว่าเป็นภาพที่ไม่น่ามอง	3.80	.63	3.70	.82	3.90	.99	4.10	.73	4.10	.87
3.3 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้จะทำให้ผู้พบเห็นสามารถเปรียบเทียบกับสรีระของผู้หญิงได้	4.27	.64	4.30	.82	4.30	.82	4.10	.73	4.60	.51
3.4 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้ไม่สามารถสื่อความหมายได้	3.70	.82	3.40	.69	3.60	.84	3.90	.99	3.80	.91
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะภาพถ่ายนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก	4.70	.48	4.10	.87	4.60	.51	3.80	.42	4.00	.94
รวม	3.96	.75	3.86	.81	4.05	.78	4.10	.82	4.08	.74

ตาราง 7 ผลการประเมินภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จากผู้เข้าชมงาน Fruit Nude 6 – 9

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่							
	Fruit Nude 6		Fruit Nude 7		Fruit Nude 8		Fruit Nude 9	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ลักษณะองค์ประกอบทางทัศนศิลป์								
1.1 ลักษณะสายเส้นของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.30	.82	4.00	.81	4.10	.87	4.10	.87
1.2 รูปร่างของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.10	.73	4.20	.91	4.00	.94	4.00	.66
1.3 มวลและปริมาตรของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.00	.94	4.30	.94	4.40	.96	4.20	.63
1.4 ลักษณะพื้นผิวของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.30	.82	4.20	.63	4.10	.73	4.00	.81
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.10	.87	4.00	.94	4.00	.47	3.60	1.07
1.6 แสงและเงาของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.20	.63	4.10	.73	4.10	.99	4.20	.63
1.7 สีของภาพถ่ายมีความเหมาะสม	4.30	.67	4.50	.70	4.40	.96	4.10	.87
2. หลักเกณฑ์การถ่ายภาพ								
2.1 ภาพถ่ายนี้เป็นการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวแน่นอน ไม่ทำให้ท่านรู้สึกสับสน	4.00	.66	3.90	.73	4.20	.91	4.30	.82
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดภาพมีความสมดุล	4.10	.73	4.00	.94	4.60	.51	4.10	.87
2.3 องค์ประกอบของภาพถ่ายนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	3.90	.73	4.80	.42	4.30	.48	3.80	.91
2.4 ภาพถ่ายนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว	4.00	.94	4.00	.94	4.20	.63	4.20	.63
2.5 ภาพถ่ายนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ	3.90	.99	4.10	.31	4.30	.82	4.10	.87
2.6 ภาพถ่ายนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด	3.10	1.28	3.80	.91	3.70	.82	3.90	.99

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่							
	Fruit Nude 6		Fruit Nude 7		Fruit Nude 8		Fruit Nude 9	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของภาพถ่าย								
3.1 เมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสรีระของผู้หญิง	4.00	.47	4.30	.48	4.20	.63	4.30	.82
3.2 ภาพถ่ายนี้ทำให้ท่านรู้สึกว่าเป็นภาพที่ไม่มำมอง	4.20	.63	4.00	.47	4.20	.63	4.10	.73
3.3 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้จะทำให้ผู้พบเห็นสามารถเปรียบเทียบกับสรีระของผู้หญิงได้	4.10	.87	3.90	.73	4.60	.51	4.10	.99
3.4 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้ไม่สามารถสื่อความหมายได้	4.00	.94	4.20	.91	3.80	.42	4.40	.96
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะภาพถ่ายนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก	4.40	.96	4.30	.94	4.40	.84	4.10	.73
รวม	4.06	.82	4.14	0.75	4.20	.73	4.09	.83

บทที่ 5

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของผู้วิจัย และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลงานศิลปะภาพถ่าย ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ ผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ จำนวน 30 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม และมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทางทัศนศิลป์ ศิลปะภาพถ่าย สรีระของสตรีเพศและลักษณะของผลไม้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยสังเคราะห์ข้อมูล จัดองค์ประกอบของภาพถ่ายตามแนวคิดและผลการศึกษาที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 จัดแสดงผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ขั้นตอนที่ 6 เป็นการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานศิลปะภาพถ่ายต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 7 เป็นการประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เข้าชมงานจัดแสดงผลภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

การดำเนินการถ่ายภาพ

การดำเนินการถ่ายภาพผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ ได้กำหนดกระบวนการไว้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบแบบร่างสู่กระบวนการถ่ายภาพตามความเหมาะสมของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ขั้นตอนที่ 2 เลือกองค์ประกอบที่เหมาะสม ตรงตามแบบ โครงสร้างงานศิลปะทางทัศนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองถ่ายภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบภาพถ่ายและความเรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบผลงานศิลปะภาพถ่าย เมื่อสร้างผลงานจริงจากงาน จำนวน 9 ภาพที่สรุปจากการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำผลงานจริง ไปจัดแสดงสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าชมการจัดแสดงภาพถ่าย โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพ และสรุปผลที่ได้อีกครั้ง

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่าง สรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าชมงานต่างก็ให้คะแนนความพึงพอใจ ต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายแตกต่างกันออกไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับ ลักษณะของผลไม้ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 1 แบบที่ 4 แบบที่ 3 แบบที่ 5 แบบที่ 9 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากต่อภาพถ่ายเชิง อุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.23) แบบที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.86) แบบที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.74) แบบที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.71) และแบบที่ 9 (ค่าเฉลี่ย 3.68) ในส่วน ของผู้เข้าชมงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับ ลักษณะของผลไม้ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 1 แบบที่ 7 แบบที่ 3 แบบที่ 4 แบบที่ 2 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เข้าชมงานมีความพึงพอใจมากต่อภาพถ่ายเชิง อุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.15) แบบที่ 7 (ค่าเฉลี่ย 3.85) แบบที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.74) แบบที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.58) และแบบที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.50) ซึ่งผู้วิจัย สามารถที่จะอภิปรายได้ว่า การชื่นชมความงามในศิลปะก็เช่นกันเราไม่สามารถตัดสินได้ว่างานชิ้นไหน ดีหรือไม่ดีการเสพงานศิลปะนั้นเราใช้เพียงแต่ความรู้สึกในการทำความเข้าใจงานศิลปะดังนั้นความ เข้าใจในงานศิลปะของแต่ละคนนั้นก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะ ของแต่ละคนด้วยการเสพงานศิลปะนั้นก็ต้องใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในการเลือก เสพงาน ซึ่งงานศิลปะส่วนใหญ่จะเป็นงานการเสพทางสายตากรมมองเห็นเป็นประสาทสัมผัสหนึ่งที่ทำให้ มนุษย์เห็นถึงความชัดเจนในการทำความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ง่ายเพราะในความคิดของแต่ละคนจะ มีกรอบความคิดหรือกรอบภาพจินตนาการสิ่งต่าง ๆ ไว้ในความคิดอยู่แล้วซึ่งได้รับมาจากประสบการณ์ ของแต่ละคนจึงทำให้การรับรู้ความงามในศิลปะนั้นมีระดับที่แตกต่างกันหรือแม้แต่การใช้ประสาทรับรู้ ที่แตกต่างกันก็ทำให้การเข้าถึงสุนทรีย์ต่างกันด้วยเช่นกัน

ในส่วนผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน การประเมินโดยรวมต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิง อุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ แบบที่ 8 (Fruit Nude 8) มากที่สุด มี ค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาคือ Fruit Nude แบบที่ 7, 4, 9 และ 5 (ค่าเฉลี่ย 4.14, 4.10, 4.09 และ 4.08 ตามลำดับ โดยในแต่ละแบบนั้นก็ผู้บริโภคาให้คะแนนในรายการประเมินแตกต่างกันออกไป คือ Fruit

Nude 4 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดภาพมีความสมดุล มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 ซึ่งสอดคล้องกับหลักการขององค์ประกอบพื้นฐานของการจัดภาพ ที่ได้กล่าวว่า การจัดให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพ ให้มีลักษณะที่มีน้ำหนักเท่ากันทั้งสองด้านไม่เอียงไปด้านใด ด้านหนึ่งนั่น คือ ให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านวัตถุ น้ำหนักของสี แสงเป็นต้น Fruit Nude แบบที่ 7 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่ององค์ประกอบของภาพถ่ายนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 4.80 ซึ่งสอดคล้องกับหลักการขององค์ประกอบพื้นฐานของการจัดภาพ ที่ได้กล่าวว่า ความกลมกลืน (Harmony) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ เพราะความกลมกลืนจะทำให้ภาพงดงาม และนำไปสู่เนื้อหาเรื่องราวที่น่าเสนอ Fruit Nude แบบที่ 4 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ภาพถ่ายนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว และเรื่องบริเวณว่างหรือช่วงระยะของภาพถ่ายมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.50 สอดคล้องกับหลักการจัดจังหวะ (Rhythm) ของภาพ ซึ่งระยะในการจัดภาพหรือการวางของวัตถุ ซ้ำไปซ้ำมา อย่างสม่ำเสมอ เช่น ลายไทย การปูกระเบื้อง หรือ การแปรรอักษร เป็นต้น Fruit Nude แบบที่ 9 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องเมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสระของผู้หญิงและเรื่อง และเรื่องภาพถ่ายนี้เป็นการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวแน่นอน ไม่ทำให้ท่านรู้สึกสับสน ซึ่งเป็นคุณค่าทางความงาม (Aesthetic Value) เป็นการรวบรวมในเรื่องของความประณีต ความละเอียด มีระเบียบ น่าทึ่ง มีโพพาร ประหลาด แปลกหูแปลกตา และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าความงามที่ดี ทำให้ผู้เห็นเกิดความประทับใจไปอีกนาน สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่าคุณค่าทางความงาม โดยเกณฑ์ของความงามที่อยู่ในงานทัศนศิลป์ ซึ่งสามารถรับรู้และยอมรับได้โดยทั่วไป เป็นการประสานกันของส่วนประกอบต่างๆของความงาม เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี แสงเงา พื้นผิว ความกลมกลืน และการจัดภาพ เป็นต้น โดยผู้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์จะแสดงออกตามความรู้สึกในแต่ละเหตุการณ์แต่ละสังคม เพราะความงามของแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม และวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ Fruit Nude แบบที่ 5 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่องเมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสระของผู้หญิง และเรื่องมวลและปริมาตรของภาพถ่ายมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.50 เท่ากัน ซึ่งทำให้เห็นว่า น้ำหนักสี (Tone) หรือ (Chiaroscuro) น้ำหนัก ความกลมกลืนของสีที่ปรากฏในภาพมีค่าแตกต่างกันเพราะมีสีอ่อนและสีเข้มต่าง กัน น้ำหนักของภาพถ่ายขาว-ดำก็คือ ระดับความอ่อนแก่ของสี ที่มีดีที่สุดคือ สีดำและค่อย ๆ สว่างขึ้นจนสว่างที่สุด คือสีขาวและระหว่างสีดำกับสีขาวก็มีสีเทานั้นเอง ดังนั้นในการจัดองค์ประกอบเกี่ยวกับน้ำหนักสีนั้นต้องให้มีความตัดกันและกลม กลืนกันในระดับต่าง ๆ ที่พอเหมาะภาพถ่ายที่ดีควรจัดให้วัตถุมีค่าน้ำหนักแตกต่างจากฉากหลัง เพื่อเน้นวัตถุให้เด่นออกมา

อาจจะกล่าวได้ว่า การทำการศึกษา เพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสระของผู้หญิงกับลักษณะของผลไม้ ในครั้งนี้เป็นไปตามหลักการทางสุนทรียศาสตร์และหลักการออกแบบทางทัศนศิลป์ ตามองค์ประกอบพื้นฐานต่างๆ ภาพถ่ายที่ได้สามารถที่จะถ่ายทอดเรื่องราวได้ ทำให้ผู้พบเห็นหรือผู้ชมสามารถสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่

ได้ตั้งไว้ว่า การอุปมาอุปไมยระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่าย โดยมีโครงสร้างของภาพถ่ายตามแนวคิดทัศนศิลป์ ที่อุปมาอุปไมยระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะทำการศึกษาให้มีรายละเอียดมากกว่านี้ โดยเฉพาะการประเมินผลควรจะต้องประเมินให้ครบตามองค์ประกอบของหลักเกณฑ์ต่างๆ
2. ควรศึกษาในเชิงลึก ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ควบคู่กันไป เช่น มีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ให้ละเอียด เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาในแง่ของเทคนิคการถ่ายภาพที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่า เทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ควรใช้เทคนิคการถ่ายภาพแบบใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (ม.ป.ป.). *ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ส่งเสริมศิลปศึกษา.
- ชะลูด นิ่มเสมอ. (2531). *องค์ประกอบศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- น. ณ ปากน้ำ. (2526). *หลักการใช้สี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2532). *ความเข้าใจในศิลปะ*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ภาณุเดช วัฒนสุชาติ. (2550). *Nude Ideas*. กรุงเทพฯ: อัลฟ่าพับลิชชิ่ง.
- พยุ่ง จอมพิทักษ์. (2514). *ถ่ายภาพแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ป.พิศนาคะการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2544). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์. (2528). *ความเข้าใจศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2535). *ศิลปะกับความงาม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2536). *ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2537). *มนุษย์กับความงาม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไวพจน์ กุลาชัย. (2552). *การเมืองในองค์กรและทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร*. วิทยานิพนธ์ ป.ศ. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล ม.จ. (2528). *ศิลปะในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- อารี สุทธิพันธ์. (2532). *ทัศนศิลป์และความงาม*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- (2533). *ประสบการณ์สุนทรีย์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- อำนาจ บุญจรัส. (2551). *ศิลปะแห่งภาพถ่าย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- Baron Clark. (2007). *The Nude*. New York: Princeton University
- E.J.Gold. (2007). *Charcoal Nudes (Gateways Fine Art Series)*. New York: n.p.
- Mark Edward Smith. (2006). *The Nude Female Figure*. LA.: Classic Studio Poses.
- Mark Lidikay. (2001). *Nude Posing Guide*. New York: n.p.
- Paul Mahder. (2008). *Untitled*. New York: n.p.
- Robbins, S. P. (2003). *Organizational behavior* (10th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Wagner, J. A.; & Hollenbeck, J. R. (2005). *Organizational behavior: Securing competitive advantage*. 5th ed. Cincinnati, OH: South-Western.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจ

**แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรี
เพศกับลักษณะของผลไม้**

คำชี้แจง

สวัสดี ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าชมการจัดแสดงภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยจะทำการศึกษาการสร้างสรรค้งานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ และทดลองถ่ายภาพ และคัดเลือกแบบที่เหมาะสมออกมาจัดแสดง จากนั้นจึงนำไปพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามช่วยให้ข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ด้วยความจริงใจ และครบทุกข้อ ข้อมูลของท่านจะไม่มีเปิดเผย การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปแบบของกลุ่มผู้ตอบรวมเท่านั้น ก่อนลงมือตอบ โปรดอ่านวิธีการตอบที่แนะนำ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่

ศิริรณา เกษมวัฒนา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำแนะนำวิธีการตอบ

ขั้นที่ 1 อ่านข้อความแต่ละประโยคให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ศึกษาภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ และแสดงความคิดเห็นของท่าน ตามแต่ละภาพที่จัดแสดงไว้ โดยเขียน ✓ ซึ่งคะแนนในช่องมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1.1 เพศ

1. ชาย

2. หญิง

1.2 อายุ

1. ไม่เกิน 25 ปี

2. 26-35 ปี

3. 36-45 ปี

4. 46-55 ปี

5. มากกว่า 55 ปี

1.3 ระดับการศึกษา

1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. 4. อนุปริญญา

5.ปริญญาตรี 6.ปริญญาโท

7.ปริญญาเอก 8. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

1.4 อาชีพ

1. นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา 2. ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ

3. พนักงานเอกชน 4. ธุรกิจส่วนตัว

5. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

1.5 รายได้ต่อเดือน

1. ไม่เกิน 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท

3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท

5. 40,001-50,000 บาท 4. 50,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ภาพถ่ายการค้ำวัยวะมนุษย์	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 1					
2. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 2					
3. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 3					
4. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 4					
5. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 5					
6. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 6					
7. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 7					
8. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 8					
9. ภาพถ่าย Fruit Nude แบบที่ 9					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะต่างๆ

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง

3.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อภาพถ่ายการค้ำวัยวะมนุษย์

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีเสนอแนะอย่างไรต่อภาพถ่ายการค้ำวัยวะมนุษย์

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
แบบประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย
ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

แบบประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย
ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

คำชี้แจง

สวัสดี ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าชมงานจัดแสดงผลงานศิลปะภาพถ่าย Fruit Nude โดยจะทำการศึกษาศึกษาการสร้างสรรค้งานศิลปะภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสตรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้และทดลองถ่ายภาพ และคัดเลือกแบบที่เหมาะสมออกมาจัดแสดง จากนั้นจึงนำไปพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามช่วยให้ข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสอบถาม ด้วยความจริงใจ และครบทุกข้อ ข้อมูลของท่านจะไม่มีเปิดเผย การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปแบบของกลุ่มผู้ตอบรวมเท่านั้น ก่อนลงมือตอบ โปรดอ่านวิธีการตอบที่แนะนำ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่

ศิริรณา เกษมวัฒนา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำแนะนำวิธีการตอบ

ขั้นที่ 1 อ่านข้อความแต่ละประโยคให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ศึกษาผลงานศิลปะภาพถ่ายภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ขั้นที่ 3 เลือกตอบคำถามในการประเมินภาพถ่าย ตามความรู้สึก เมื่อได้ชมภาพถ่าย โดยเขียน ✓ ซึ่งคะแนนในช่องมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดีมาก

4 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดี

3 หมายถึง ผลการประเมินในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผลการประเมินในระดับควรพอใจ

1 หมายถึง ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง

ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้

ชื่อภาพถ่าย _____

ประสิทธิภาพของภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1. หลักเกณฑ์องค์ประกอบทางทัศนศิลป์					
1.1 ลักษณะสายเส้นของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.2 รูปร่างของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.3 มวลและปริมาตรของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.4 ลักษณะพื้นผิวของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.6 แสงและเงาของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
1.7 สีของภาพถ่ายมีความเหมาะสม					
2. หลักเกณฑ์การถ่ายภาพ					
2.1 ภาพถ่ายนี้เป็นการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวแน่นอน ไม่ทำให้ท่านรู้สึกสับสน					
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดภาพมีความสมดุล					
2.3 องค์ประกอบของภาพถ่ายนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี					
2.4 ภาพถ่ายนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว					
2.5 ภาพถ่ายนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ					
2.6 ภาพถ่ายนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด					
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของภาพถ่าย					
3.1 เมื่อท่านเห็นภาพถ่ายนี้จะทำให้ท่านนึกถึงสรีระของผู้หญิง					

3.2 ภาพถ่ายนี้ทำให้ท่านรู้สึกว่าเป็นภาพที่ไม่น่ามอง					
3.3 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้จะทำให้ผู้พบเห็นสามารถเปรียบเทียบกับ สรีระของผู้หญิงได้					
3.4 ท่านคิดว่าภาพถ่ายนี้ไม่สามารถสื่อความหมายได้					
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะภาพถ่ายนี้ เหมาะสมกับยุค สมัยในปัจจุบันมาก					

ภาคผนวก ค

ประมวลภาพการจัดแสดงผลงานศิลปะภาพถ่าย

จำนวน 9 ภาพ

ในวันที่ 16 มกราคม 2556

ณ หอศิลปกรรมศรีนครินทร์วิโรฒ

ชั้น 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร

ภาพบรรยากาศการดำเนินงาน

ภาพผลงานที่จัดแสดง

Fruit Nude 1

Fruit Nude 2

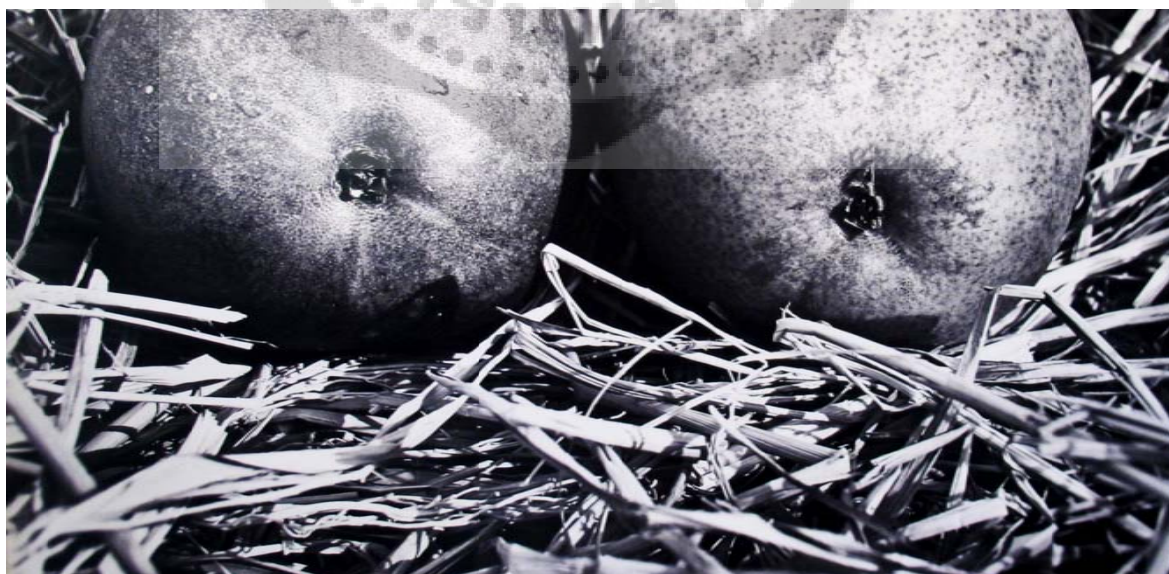
Fruit Nude 3

Fruit Nude 4

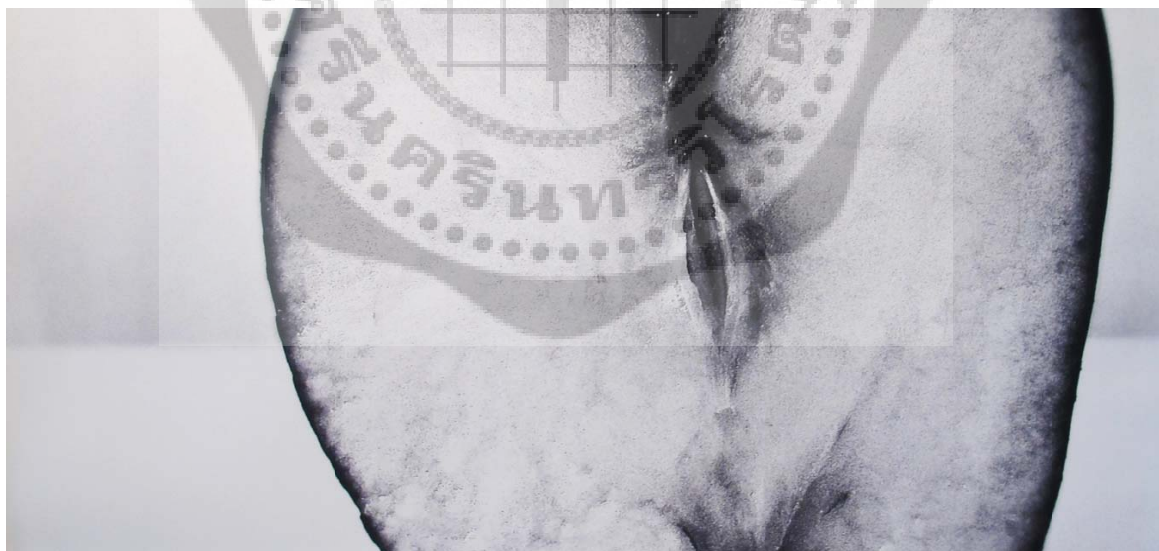
Fruit Nude 5

Fruit Nude 6

Fruit Nude 7

Fruit Nude 8

Fruit Nude 9

พิจารณาประเมินผลงานศิลปะภาพถ่าย Fruit Nude

1) รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์

ภาควิชาศิลปะจีนตทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) รองศาสตราจารย์ กมล เผ่าสวัสดิ์

ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัตย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ศิริรณา เกษมวัฒนา
วันเดือนปีเกิด	20 สิงหาคม 2529
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลแม่และเด็ก จ.นครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2544	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนนักบุญเปโตร อ.สามพราน จ.นครปฐม
พ.ศ.2547	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อ.สามพราน จ.นครปฐม
พ.ศ.2552	ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปะภาพถ่าย จาก มหาวิทยาลัยรังสิต
พ.ศ.2556	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2554	ตำแหน่งช่างภาพที่บริษัท Thai Star Thailand